

smuler av en ikke lenger opprettsstige ende sivilisasjon, denne eller en annen, ukjent, kanskje mulig å feie sammen og halvveis fylle en kommunal gravemaskinsuffe med. Uansett, de hadde stått der kveld etter kveld, under taket, i hjørnet av den tomme fotballbanen uten lyskastere, på den kalde betongen, som iset gjennom buksebakken og ga hurtig trang til å pisse, hvis man satt mer enn et kort øyeblikk; så de hadde stått, for det meste, i diverse konstallasjoner, fra en tett sirkel samlet rundt en fyrstikk eller et bilde, til en ytterst spredt orden med statister springende rundt i periferien, stadig trippende, trakkende omkring på betongrampen, slik at hvis deres samlede fotposisjoner var blitt avmerket med kritt, for eksempel, ville, antagelig, mengden av spor bare blitt et uleselig virvar, en floke av, ikke bare dobbel- men kvadrupel- og kvintupleksponeringer, hver kvadratcentimeter dekket, som var det en ventehall på en flyplass det dreide seg om, eller et gammelt, nedslitt dansegulv. Musikk hadde de også hatt, av og til, skingrende ut av en transportabel båndopptaker, batteridrevet, en forløper for kassettspilleren, kanskje mest, med støyende bånd, men samtidig mindre enn en spolebåndopptakers (de digre brune og elfenbensgule kassene), en grønn og svart eske av plast og forniklet metall, omtrent på ståelse med et middels pengeskinn, beskyttet (under transporten) av et hylster i skai eller plast, utstyrt med skulderrem; og denne maskinen hadde av og til, i de mørke hestkveldene,

86

[Page 87]

spyttet ut den epokens poplister (de fleste var glemt, men dukket kanskje, mange år etterpå, opp igjen i nostalgiske radioprogrammer) i rask rekkefølge, og ikke minst lagde den en betagende bablelyd ved hurtigspoling, som sinte tegnefilmdyr. Men danset, nei, de hadde aldri danset, ikke der, en situasjonsbetinget umulighet, som å danse på en jernbanestasjon eller et sykehus. Derimot, som en slags erstatning for dansens legale intimitet, hadde de selvsagt benyttet enhver anledning, ethvert påskudd, til å se hverandre (dvs. det motsatte kjønn, dvs. ikke kjønn, men kanskje mest en hvilken som helst annen del av kroppen) falskt tilfeldig, kanskje mot hende, kinn mot kinn, hode mot kinn, skulder mot skulder, arm mot rygg, hofte mot hofte, hake mot skulder, nese mot nakke, og så videre, i utallige varianter; eller overlatt, men stadig under falskt foregivende, eksempelvis som liksomtyveri, fra utsatte lommer eller vesker, av kammer, klær, passfotos og lignende, hvorved den vesentlige gevinsten i form av berøring kunne innkasseres. Kanskje den bestjente (ofte forgjeves) forsøkte å tilbake sin eiendel; og dette spillet opphørte aldri helt (unntatt for dem som var offisielt 'sammen'), men fortsatte heller aldri til noe, sårlig ikke for ham, som på det tidspunktet var småvokst og fet og gikk med tykke briller, som en forminsket parodi på en intellektuell. Alltid de andre som opplevde noe, der, foran det alltid stengte klubbhuset, eller et annet sted, vakre historier, som denne kameraten hans, som fortalte, siden, hvordan han hadde gått forbi en av blokkene på baksiden av kjøpesenteret, det vil si mellom denne blokkens bebodde bakside og et lite granholt (en rest av skogen som hadde stått der før bebyggelsen) langsmed fotballbanen, og hvordan han plutselig hadde fått øye på en kvinne, visstnok ung, men antagelig eldre enn ham (kameraten) selv, i et av vinduene, hun hadde stått der, med nakne bryster, og stirret ut, og hvordan han (begavet med en viss freidighet) hadde stanset og sett på henne, eller snarere på brystene hennes, og hun, hadde han fortalt senere, hadde sett at han så på henne, men var bare blitt stående der, kanskje vinduet, synlig for ham (kameraten) og ingen annen (på grunn av granholtet og fotballbanen bak det igjen), var blitt stående lenge (i denne sammenhengen kanskje trede sekunder eller et minutt, kanskje to) og vise frem brystene sine til en fullstendig ukjent (kanskje nettopp derfor), før hun endelig hadde snudd seg, fordi stunder av glede ikke kan være uendelig, og forsvunnet inn i rommets ubestemmelige mørke, hvorfra hun aldri skulle komme ut igjen, lik et speilbilde oppslukt av vannet selv, tenkte han (selv, ikke kameraten),

[Page 88]

nǿ½ etterpǿ½. Si½ vidt han visste hadde denne kameraten aldri funnet ut hvem kvinnen i vinduet var (eller er, tenkte han, nǿ½, om hun stadig lever, hvilket er sannsynlig; hvis han (kameraten) hadde truffet henne, tilfeldig, uten ǿ½ vite hvem det var, og hun hadde fortalt ham historien om de blottede brystene sine, en fascinerende tanke), hva hun het, og han hadde heller aldri sett henne igjen, eller kjent henne igjen noe sted; det fi½rste mi½tet det siste. Men ogsi½ den omvendte historien, pi½ en mi½te, om henne med det lange, nesten bli½sorte hi½ret og den skarpe nesen, alltid si½ verdig, liksom hevet over de andres pubertetsli½yer, men likevel, pi½ et visst tidspunkt, sammen med en fyr (gitaristen med band-ambisjoner), da faren hennes plutselig forsvant, pi½ fjellet, lett etter, ikke funnet, kanskje aldri funnet (han visste ikke); hvordan hun hadde sli½tt opp med ham (gitaristen) nesten ǿ½yeblikkelig, og ingen av de andre i gjengen hadde kunnet forsti½ det, trodde hun trengte tri½st, sti½tte, mer enn noensinne, det forble en gi½te for dem, men ingen spurte, selvfǿ½lgelig, si½ problemet forsvant i det stumme etterhvert. De hadde ropt, av og til, innover i det ti½rrlagte innli½pet til dammen, der hvor vannet rant ut i en kunstig bekk om sommeren, fra en ukjent kilde, nedover en skrǿ½nende betongrenne; om hi½sten ble vannet skrudd av; gjensto en firkantet ǿ½pning i den skrǿ½nende gressbakken, med en slags kantstein murt opp i trappeform pi½ hver side, jo ni½rmere ǿ½pningen, jo hi½yere, inntil et sti½pt ri½r begynte, kanskje en meter i diameter, men foran ri½rets munning stengte et solid jerngitter for enhver ekspedisjon, de mi½tte ni½ye seg med ǿ½ rope, og hi½re ekkoet etterpǿ½. Inngangen til et fangehull, eller en grav: en rektanguli½r ǿ½pning kantet med steinblokker, som leder inn i en lav gang (umulig ǿ½ gi½ oppreist) foran selve gravkammeret, et forbausende hi½yt, ovalt rom med vegger av enorme steinblokker, mellomrommene fylt av ti½rmurte flate steiner, taket sikret med store heller, det hele (inkludert gangen) dekket med, fi½rst, et lag av steinplater med brent flint imellom, deretter gresstorv (med vegetasjonssiden ned), si½ flere lag med leire, jord og hvitbrente flintbiter, slik at hele konstruksjonen bare fremsti½r som en slakk haug i landskapet. Jordgulvet i kammeret er som oftest fylt med skjelettrest, opptil hundre individer og flere, sammen med (knuste) leirkar, flinti½kser, ravperler og annet, alt sammen stri½dd utover hulter til bulter, liksom ri½rt ut eller gjentatte ganger endevendt, et di½dens kaos i pi½fallende kontrast til selve byggverkets tekniske og arkitektoniske orden, metodikk og stabilitet, som ogsi½ har gjort konstruksjonen holdbar i opptil fem tusen

88

[Page 89]

ǿ½r. Hun var fi½dt med en alvorlig misdannelse i ansiktet, som, da hun var femten ǿ½r, ble forverret ytterligere ved en ulykke. Familien hennes oppfattet lytet som en straff fra Gud, et skammelig faktum som ikke mi½tte vises for landsbyens ǿ½vrige innbyggere. Pi½ dette tidspunktet sperret de henne inne i et lite rom i husets annen etasje, uten noe virkelig vindu, mi½blert med seng, bord og stol, men uten radio eller tilgang pi½ bi½ker (rommet var imidlertid, viste det seg, ikke spesielt skittent, da den innesperrede selv pleide ǿ½ feie det regelmessig), foruten nattpotte og noen andre absolutt ni½dvendige ting. Kvinnen ble rett og slett glemt av landsbyboerne, som om hun skulle vi½rt di½d, og det var ved en tilfeldighet at noen, etter at hun hadde vi½rt innestengt og gjemt bort i seksti ǿ½r, hi½rte mistenkelige lyder fra rommet og varslet myndighetene. Da hun endelig ble sluppet ut, viste hun tydelige tegn pi½ sinnsforvirring. Under avhi½rene hos politiet var hun meget engstelig, og tryglet hele tiden om ǿ½ fi½ vende tilbake til rommet hvor hun hadde sittet innesperret.

Jeg satte meg bare p̃i½ kj̃i½kkenet, stirret ned i duken, s̃i½ ikke m̃i½nsteret (hvite hjerter p̃i½ brun bunn), bare veven, i detalj, fletningen, sekker, gitre, ruser, knuter, gjerder, jeg kastet den p̃i½ gulvet (det foregikk helt lydli½st) og begynte i½ gri½te (ogs̃i½ det nesten lydli½st) med hendene oppi½ hverandre og knoklene trykt mot pannen, og h̃i½rte lydene fra stua: skyting, metalliske dri½nn, ras av tunge gjenstander, murer som sank i grus, en katastrofe, det tok aldri slutt; og likevel, siden, synet av ti½rene mine mot arringene i treet, ved siden av de sti½rknede, brystne boblene i lakken. Og det fi½ltes som min ulykke rammet en som sto meg fjernt.

Trehus blir mye varmere om sommeren enn murhus, uutholdelig hett der inne allerede om formiddagen, den dagen det hendte; han hadde strakt h̃i½nden ut etter det kalde seltersglasset, men var begynt i½ kope p̃i½ den i stedet, der den li½ p̃i½ bordplaten av teak, som en annens gjenglemte h̃i½nd (han husket vagt en sp̃i½kelseshistorie: *Apeh̃i½nden*, noe om en avhugd ape-h̃i½nd som fortsatte i½ ri½re seg?), en rekvisitt, svakt alderdomsspastisk, h̃i½nden, en halvdi½d fisk; den rynkete huden (han m̃i½nstret den ñi½, etterp̃i½) lignet kr̃i½llele stri½mper trukket utenp̃i½ knoklene, stri½mper til i½ trekke av om kvelden (m̃i½ysommelig) fi½r man la seg til i½ sove. Han hadde etterhvert oppdaget at hun beveget munnen, p̃i½vde i½ si ham noe; og han hadde, som

GRAVGAVER | 89

[Page 90]

vanlig, lent seg mot henne (med i½ret fi½rst, lik skiven p̃i½ en metalldetektor: tale er s̃i½lv), og etter i½ ha klaget, rituelt, over at han aldri gadd h̃i½re, hadde hun foresli½tt at de skulle g̃i½ ut i haven, p̃i½ grunn av varmen, selvf̃i½lgelig, og dessuten befalt (sk̃i½nte han etterhvert) at han skulle ta med den fullstappede s̃i½ppelposen fra kj̃i½kkenet. Han hadde ogs̃i½ hentet den og tri½dd den inn p̃i½ armen (den venstre) fi½r han hjalp henne opp fra sofaen (og kjente lukten av sigaretttri½yk fra h̃i½ret og kl̃i½rne hennes, og gammel parfyme, blande seg med den s̃i½tlig-ri½tne eimen fra avfallet), hele den tungt mañi½vrerbare fedmen, og sti½ttet og styrte henne, langsomt subbene over tepper og parkett; hun skimtet selv lyset fra hagedi½ren, og navigerte dessuten ved hjelp av m̃i½blene. Ettersom hun var di½rligst til bens, hadde hun rett til i½ sette seg i campingstolen ñi½rmest di½ren, mens han, endog etter i½ ha g̃i½tt helt til s̃i½ppelkassen ved porten og tilbake igjen, m̃i½tte g̃i½ rundt bordet fi½r han endelig kunne senke seg (sakte, stivt) ned i den andre, og kjenne de litt fuktige, skumgummifylte putene mot baken og ryggen. i½ komme ut fra den kompakte varmen i stuen var nesten (et annet, eldgammelt minne) som i½ komme inn i den luftkondisjonerte hotellvestibyen i en eller annen i½rkenstat, liksom ute og inne var byttet om, og leiligheten fylt med agaveplanter og kaktus, solblekte hyeneribbein som stakk opp av sanden nesten uten i½ kaste skygge. Knokler.

Da jeg skylte munnen etter tannpussen, og lot vannet surkle frem og tilbake over tennene, gjennom munnhulen, en suppe av slim, spytt, matrester og tannpasta, kom jeg til i½ tenke p̃i½ havet igjen, p̃i½ tidevann som raslende skummer over et rundslipt svaberg, som over gommer uten tenner, og trekker seg tilbake med en gri½ og gri½nn hveselyd som ñi½r fjernsynet sti½r og yrer programli½st, et rom i m̃i½rket, opplyst av den statisk sñi½ende tv-skjermen, som bare beglos av et forlatt gebiss p̃i½ bordet, stilleben med gebiss og tom tv-skjerm, bordet av glass, s̃i½ tennene, med dette smilet som minner om en hodeskalles uavskruelige smil (lik en kvinnebedi½rers uavskruelige sjarm), kunne spille seg, som i sin ungdoms elskedes i½yne; og i bakgrunnen bruset av vannet, av havet, frem og tilbake over en strands kinkelkroker, sporfjernende; og p̃i½ bordet, det sotfarvede glassbordet som ogs̃i½ avspeiler det virrende, plankton- eller molekyllaktige lyset fra tv-skjermen, skulle det, ved siden av gebisset, ligge et kondom, stadig innpakket i sitt plastrektangel med ringformen uthøvet (lik en ring i vannet), enni½ ũi½pnet, et li½fte

[Page 91]

om elskov, om kjørlighet. Suset av mangel på mening. Suset av mangel. I bakgrunnen: havet, eller sjøingen fra havet, eller havets imitasjon, langt borte fra, som lyden av et stort kor i ferd med å skylle munnen i takt, et sted i miljøet, som jeg, nå, her, foran tannpikere og hirspray, fasetterte flakonger med aftershave og parfyme, pastellfarvede sminkekrukker.

En protokorintisk parfymeflakong fra omkring 650 f.Kr., formet som visdommens fugl, uglen. (Og er det ikke klokt å være forfengelig? Er det ikke de dumme som er fiksert på det naturlige og det ekte, som de tror finnes?) Den lukter sikkert av stein og stiv. Men nok til å få meg til å huske duften av parfyme fra halsen, eller bak årene, muse, ambra, sjasmin, eller når hun sto der med to/tre flasker foran seg på disken og farte hende med drøpene opp mot nesen, snusende, avventende, hodet litt foroverbøyd.

Han hadde stirret lenge inn i landskapet under den fiolettblå himmelen, hvor solen, farvels, kastet et skjelv av julihete utover alt, fra en stum trompet av lys, ikke for at noen skulle oppvekkes, men tvertimot for at de skulle bysses i stiv, den hildrende luften var et sovemiddel, en sløvende gass der alt syntes å være seg langsommere (bladene på syrinbusken viftende i takt med bilene på motorveien langt borte), en blank døs hvor all dramatikk var oppløst, eller sløret, som smerter under en hinne av bedøvelse, eller hypnagoger syner like når de glir over i drømmebilder. Det hadde virket som den vidvorne sommerdagen, polert av solstrålene, ikke var nåtid (ikke engang da), men fortid, som om det han så alt var et minne, en eller annen udatert julidag for lenge siden, ikke et personlig minne engang, men en sommerdag som husket seg selv, uten at noen var tilstede, de var borte for lengst, ikke nå i det hele tatt. Alt som sto igjen var den julidagens hendelsesløshet, lik en krystall, et smykke, på et langsomt roterende plattform, trukket med blå fløyel, eierløst, verdiløst. Også merkelig hvordan disse hete sommerdagene i byen ga et inntrykk av tomhet gjennom alt det grønne, at de bestandig fikk ham til å tenke på folketomme idrettsbaner, ånde parkeringsplasser, stivete grusganger hvor ingen kom, ånde motorveier i milevis, all er bare befolket av langsomme treskygger; alt det forlatte og fortapte, det lyttende, kanskje. En tomhet i det urbane landskapet som ikke finnes i så kaldt uberørt natur. Årkenstråk, eller polarområder (slik han hadde sett dem i fjernsynet) virket å dslige og umenneskelige, men ikke virkelig tomme, ikke strålende.

GRAVGAVER | 91

[Page 92]

lende av fravær. Et vindfall, tenkte han, en tørrfuru noen setter seg på, i skogen, mens de spiser nisten, den utstråler ikke tomhet når de reiser seg og går videre, den bare er der; mens en stol, en hvilken som helst lenestol, den gaper som en stivfrossen revekjeve, et polstret rop når den står der i et rom, tom, tom etter noen, den etterligner kroppen til den som satt i den, som om selve stolen sto på sprang mot deg. Han husket (nå, etterpå) noe fra en reise til Italia, tilsynelatende et slags skap av stein, men selvfølgelig et husalter, som i nesten alle romerske hjem fra antikken, hvor det en gang hadde stått bilder av penatene, små statuetter; den tomme nisjen (som de hadde sett to tusen år senere) hadde rett og slett vært hellig, og det virket som om tomheten selv var blitt igjen som mysterium, ikke hellighetsfravær, ikke savnet av en absurd gud, men dætt at hulrommet sto åpent som et foramen magnum, at muren, steinen selv var uforståelig til stede. Etter en lang stumhet hadde hun (det gikk opp for ham etter en stund) bedt (det vil si skreket) til ham om å fortelle hva han så, og han hadde sagt noe om at plenen begynte å få brune flekker, at han bortenfor der så elven (som

vanlig), at breddene var hī½yere enn vanlig (det vil si vannstanden lavere), med rī½tter og stein i, og en diger lenestol som ikke hadde vī½rt der dagen fi½r, sto med setet og ryggstī½et over vannet, armlener av tre, sikkert ganske god i½ sitte i, sī½ ut til i½ vī½re fra like etter krigen; og hun hadde skreket Jeg kan lukte den! og han sa Stolen? og hun svarte Nei, elven, din senile tulling! Den lukter verre om sommeren. Du ogsī½. Og han hadde fortalt at han sī½ en stor, mī½rkebli½ varebil med i½pne bakdī½rer, og en truck som satte fra seg en pall bak bilen, og to mann, i½n med hvit t-trī½ye, i½n med bar overkropp, som begynte i½ lesse pī½. Hun hadde skreket noe om fellesferien, og han hadde svart at det var ved ukebladtrykkeriet, at de sendte ut blader hele sommeren. Det sī½ ut som de to transportarbeiderne vasset i en slags dissende geli½, varmluften som boblet opp fra asfalten; og langt borte pī½ den andre siden av byen, ved en forstad, sī½ han en vei pī½ skrī½ ned en i½s, og bilene som rī½rte seg i sakte film nedover og oppover den, eller rettere sagt, bilene var nesten usynlige, men av og til blinket de i solen og markerte at de var der, uten at fi½reren visste noe om ham, som satt der, i haven, pī½ den andre siden av byen. Han hadde, i sin tur (som vanlig), spurt henne hva hun hī½rte. Svaret var uklart, men det viste seg at hun antagelig hī½rte stereoanlegget i vare bilen, en pumpende banking (som hun uttrykte det), fordi dī½rene pī½ den sto i½pne. Han hadde sett arbeidet (tenkte han

92

[Page 93]

nī½, etterpī½), og hun hadde hī½rt underholdningen, begge deler like unyttig. Hun hadde skreket videre til ham (i rekonstruksjon noe slikt som) Jeg hī½rer bilene kjī½re forbi nede pī½ veien, de saktner farten under den smale jernbanebroen. Og sī½ hī½rer jeg sirenene fra en brannbil, eller en politibil eller en sykebil, det blir svakere nī½, nī½ er det nesten borte. En vakker dag blir det sterkere og sterkere, og sī½ stanser den her. Eller kanskje ikke. De henter jo ikke dī½de for fulle sirener, liksom det skulle haste med i½ sende dem til Paradiset, og sirenene var en pī½ve pī½ den himmelske musikk. i½ dī½dsgudens hall og Persefones hjem! i½ Hermes som fi½rer oss ned under jord! i½ hī½r meg, du mī½rke forbannelsens dis og blodhevnens vetter av gudenes i½tt. I strenge som skuer det rettli½se mord og ser nī½r en ekteseng skjendes ved hor, i½ kom deg og hjelp oss! i½, hevn dog vī½r far, og send meg tilbake min elskede bror! Inkontinens igjen, den dagen ogsī½, pī½ et dunkelt sted i sjelen, som bobler, klare og velformede gassbobler, kan stige opp til overflaten fra gjī½rende planterester pī½ bunnen av et tjern, eller det var en tombolaboks full av ark fra gamle rollehefter, og uten forvarsel ble ett av dem trukket ut, og munnen ble et i½pent hull mot antikken, eller den elisabethanske epoke, eller den naturalistiske, eller nī½r- og hvorsomhelst ellers, i prinsippet. Siden hadde hun skreket noe om varmen, spurt om det sī½ ut som naboene var hjemme, hun hadde ikke hī½rt dem, og han svarte at han hadde ikke sett dem, at gardinene var trukket for, at ingen solte seg pī½ plenen (dessverre, en nesten uforstyrret glede, med blind kone, nī½r nabofruen var antrukket i bikini, og det ga ham alltid en merkelig fi½lse av i½ gjenoppleve noe, dette i½ se en ung kvinne nesten naken i solen); og da hun hadde fi½tt den opplysningen, hadde hun resolutt trukket av seg parykken, den grī½ parykken med fall (litt mer enn hun hadde hatt, strengt tatt), og lagt den pī½ havebordet, og dette minnet ham om at gebisset, tross alle slags vidunderlige kremer og pulvere, satt dī½rlig, og gjorde ham sī½r i gommene, sī½ han hadde, etter en smule famling, fi½tt tak med tommel- og og langfinger, hadde gapt og dratt det ut, lagt det ved siden av parykken hennes, pī½ det hvitlakkerte havebordet med i½pne mellomrom hvor mindre gjenstander, sī½ som pengestykker og kulepenner, ufeilbarlig pleide i½ forsvinne; men de to relikviene ble liggende der trygt, som om noen nettopp hadde skiftet identitet, lagt igjen sine gamle tenner og sitt gamle hī½r. De var blitt liggende der, gjenglemt i forvirringen, til utpī½ ettermiddagen, da han var tilbake fra sykehuset, og solen sto stī½vete inn over bordet, sī½ det skinte i de litt for

[Page 94]

blanke hī½rene av kunststoff, mens begge protesers slagskygger hadde li½st seg ut fra skyggen av huset, stilleben og solur samtidig, i sollyset og sommerheten hvor kalde lyddri½per av fuglekvisper stundom drysset. Det skinner i de gulhvite tennene; bare den innerste jekselen i underkjeven mangler, mens hele hodeskallen er fullkomment bevart, forsegle i profil, i den (nī½ steinharde) pyroklastiske massen som sprī½ytet over dem med en hastighet pī½ hundre kilometer i timen, der de li½ sammenkrī½pet, hele kroppen fortrukket av skrekk og hjelpeli½se forsī½k pī½ i½ verge seg, under buegangene i muren nede ved stranden, og noen centimeter fra munnen kommer hī½nden til syne i den kornete tefraen, kanskje li½ftet til beskyttelse, ihvertfall knyttet, for de to ytterste fingerleddene er usynlige, bī½yd innover i massen, og pī½ pekefingeren, merkelig nok, to tykke gullringer etter hverandre, skinnende gulblankt mot knokkelfingerens brunfarve, den ene med en stor rī½d stein (rubin?), den andre med en mindre, grī½nn (smaragd?), og det ser ut som den tomme i½yebulen, metallisk-blī½lig av mineralavsetninger, stirrer rett mot disse tegnene pī½ rikdom og makt. Den eksakte datoen for katastrofen er kjent.

[Page 95]

NEI, IKKE DET)
Historier

[Page 96]

[Page 97]

GULL, VINTER

For eksempel kunne jeg begynne med tujaen der den stī½r og rokker i vinden; en slags grī½nn, konisk mopp av bar. Det lille treet vipper elastisk som en punchingball, eller kanskje som visse typer leketī½y festet til springfjī½rer, men mer kaprisiī½st, mindre mekanisk (nomadene: de knusktī½rre, kvasete buskene som blī½ser gjennom i½rkenen sammen med sanden og stī½vet, hekter seg fast i en trestamme, hopper videre som klovnete skjeletter av fillebī½ller). De har helt forskjellige mī½ter i½ rī½re seg pī½ i vind, sī½rlig svak vind: de smī½ bartrī½rne oscillerer slik at toppen beskriver en slak bue, eller kanskje en sirkel (hvis vinden kommer fra flere hold), mens fruktrī½rne (ihvertfall nī½, om vinteren) bare flimrer med de tynneste kvistene, det ligger tentakler eller fi½lehorn, kanskje pī½ sī½dyr, eller insekter, men stammen og de tykke greinene forblir mer eller mindre urī½rlige. Hvis jeg bare kunne beskrive haven slik den ligger nī½, uten noen historie, omtrent farvelī½s, tresnittaktig, nesten helt svart og hvit, bare formidle synet av haven, ikke noe annet, som om jeg var et hjerte- og hjerneli½st i½ye, som om jeg var et videokamera av ord. Fotografiet, tatt fra vinduet i annen etasje, av innkjī½rselen, med gasbindtynn fersk snī½, og fotsporene, med hī½ler og skotupper begge veier (til og fra porten, liksom en fot kunne gī½ forover og bakover samtidig uten i½ spjī½re kroppen), mī½rke som sott lekker pī½ lerret (det som kalles fumage), rotet sammen pī½ grensen til det nonfigurative; men sī½ kattesporene, de runde, ensomme merkene etter kattens poter i den hvite, umerkede snī½en, pī½ tvers av fotsporene, bort fra dem, likegyldige til de vanlige ferdselsveiene, katten som gī½r tvers gjennom de vinterkledde menneskene og kommer ut pī½ den andre siden, uskadd, likegyldig. Haven skulle ikke bare vī½re mennesketom, den skulle vī½re ubebodd, ligge pī½ en i½de steppe, i Sibir, pī½ en planet ingen noensinne har sett og aldri kommer til. Nī½, etter at mildvī½ret har smeltet snī½en som li½ i skumaktige remser over greinene, er trī½rne vī½te og svarte som iglerygger. Jeg ville beskrive bī½rbuskene, der de spruter opp av snī½en lik granatnedslag eller svarte edderkopper, hvordan

man p̃i½ bakken, mellom kvistene, kan skimte r̃i½tne blader som er rakt inn der (slik man feier st̃i½v under teppet), en klissen kake av l̃i½v, ikke lenger brune, men svarte og l̃i½raktige, de revner lydli½st (ikke ritsjende som ti½rt

NEI, IKKE DET 97

[Page 98]

h̃i½stl̃i½v) og dvaskt hvis man river dem i stykker, lik jordsl̃i½tt ti½y eller pl̃i½sete papir. En haug. Omgjerdet av lemmer st̃i½ttet med rustne armeringsjern, en hengslet grind fra et gammelt havebord (man ser hullet til parasollstangen), i ferd med i½ r̃i½tne mer og mer, nedenfra, fra der jorden m̃i½ter plankene, der humusfukten trekker seg vertikalt inn i trefibrene, omtrent slik tenner r̃i½tner: skr̃i½, brunflisete kanter sakte p̃i½ vei oppover (ikke rettlinjert, men ujevnt, som ñi½r en kvinne l̃i½fter kjolekanten), liksom porten var, ikke tenner, men tvert om et m̃i½ltid for jorden, noe den holdt p̃i½ i½ fordi½ye, inntil porten vil st̃i½ helt i½pen, eller rettere sagt ṽi½re borte, og alt den holder tilbake (den kan lukkes med et l̃i½sjern hvor en titoms spiker er stukket inn) vil br̃i½yte seg ut i form av et langsomt ras (porten nesten umulig i½ lukke fordi haugen er for svulmende, kan man si: for svulstig?). Men hierarkiet, ikke av verdi, men av tid, m̃i½lt baklengs: i½verst sñi½en (ispedd aske fra ovnene i huset), deretter et tykt lag blader etter fruktti½rne, rakt vekk fra plenen og kj̃i½rt dit i trilleb̃i½r (pluss endel l̃i½nneblader som drysser ned p̃i½ haugen direkte fra treet, det st̃i½r kr̃i½kt over den fra den andre siden av det rustne nettinggjerdet); s̃i½ en forgjengelighetens kompott av forkastet nedfallsfrukt, epler og p̃i½rer i alle stadier av forr̃i½tnelse, fra den lille brune flekken p̃i½ siden til det helt svarte med hvite muggkrystaller; s̃i½ gress, dels kladdete, kort gress fra undersiden av dekslet p̃i½ motorklipperen, dels l̃i½sere gress fra plenen, dels bunter av lengre str̃i½ fra rundt trestammenne og blomsterbedene, et tykt sjikt gress, hvis lagring begynner allerede i mai; under der igjen en ubestemmelig overgangssone mellom organiske ting som enñi½ kan identifiseres som former, og jord; og til slutt, underst, et egentlig ganske tynt lag matjord, fet muld, ikke helt ren, iblandet r̃i½ttensvarte kvister og s̃i½lvpapirbiter eller vindushengler (som har fulgt med asken ut), men dog jord; alt det i½vrige bare p̃i½ vei ned mot jorden. Tr̃i½rne st̃i½r s̃i½ tett ved hverandre at kvistene, sett ovenfra, r̃i½rer hverandre, veves inn i hverandre, et svevende nett av svarte tr̃i½der over haven, s̃i½ lett at det virker mulig i½ puste det inn, inkorporere det i lungene. Ved siden av komposthaugen, garasjen, som ikke beskytter noe kj̃i½ret̃i½y mot en fallende bruktbilpris, men derimot en heteroklitisk (dette ordet har noe dulgt erotisk ved seg, oppfordring til gjettelek) opphopning av gamle dragkister, hullede sofaer, panelbord, stiger, verkti½y, st̃i½ltr̃i½dveiler, loslitte tepper, sammenrullet plast, sementssekker, utslitte bildekk, skjeve sykler, teltstenger, st̃i½rknede pensler i malingsbokser lik neddryppede lysestaker, taustumper hengende fra taket, musefeller,

98

[Page 99]

hockeyskõi½yter, insektmidler, st̃i½v. Skilt fra garasjen av ti½rkeplassen ligger huset.

Men jeg ville ikke si noe om huset, ikke noe om hva det inneholder, hvem som bor der, nei, noe annet, jeg ville fortelle om m̃i½rket i boken, kanskje, et sted der inne, og om dyret av gull. Om m̃i½rket, den ubestemmelige lyskilden, kanskje en oljelampe, som fi½r det til i½ skinne i det gapende uhyret, i de i½gle- eller paddeaktige i½ynene, i finnene som str̃i½ler ut fra bakhodet, i den beskjeggede mannen som st̃i½r oppreist p̃i½ uhyrets hode, eller snarere synes i½ tyte ut av et hull i det, lyset skinner i monsterets tenner, spisse som ti½rner eller kaktusspigger, og i den lille skikkelsen som kaster seg ut mellom dem. Den skarlagensr̃i½de vinen brenner i glasset, mot det svarte ingenting. En kjempe med fiskehale, en mannlig havfrue, b̃i½rer sk̃i½len med armene

strukket bakover og oppover, i korsfestelsesstilling. Han st̃̃½r p̃̃½ vannet av gull. Han er tvunget til ĩ̃½ se ned.

Opp av sñ̃½en stikker s̃̃½vidt bunnen av en brun plastb̃̃½tte med fire epler p̃̃½. Jordb̃̃½rakeren synes bare svakt som langstrakte, parallelle pl̃̃½ser, og det ligger sannsynligvis lĩ̃½ker og venter innefrosset i blomsterbedet, p̃̃½ en ṽ̃½r-dags signal (hvis man unnskylder denne antropomorfismen), men de vises ikke, disse krokus, pinseliljer og r̃̃½de tulipaner. Nei, ikke blodfleckene p̃̃½ sñ̃½en, under det vavrende lyset fra hodelyktene, dem ville jeg ikke skrive om, ikke det overmodige hoppet (som kanskje skulle imponere henne) han gjorde i en sving, pannen hans som traff knausen med et h̃̃½rlig dunk, akkurat under bretten p̃̃½ topplua, hodelykten som sluknet br̃̃½tt som om den var blitt skrudd av, han som ble liggende, skriket hennes, og blodfleckene p̃̃½ sñ̃½en, de som fikk kvalmen og svimmelheten til ĩ̃½ hvirvle seg spiralformet gjennom min hvitnende kropp, mitt dumme tiltakslĩ̃½se ansikt som snudde seg vekk fra en hematologisk bagatell, kastet ned i sin egen fortids halvt utviskede skrekk. Ikke blodfleckene, som var s̃̃½ tykke og varme at de t̃̃½rte seg ned gjennom sñ̃½krystallene (offerropene i helleristningene opprinnelig r̃̃½dmalte, ikke sant, liksom langskipene og de lurbl̃̃½sende mennene med erigerte peniser; uvedkommende, en eskapistisk assosiasjon), men mosen, kanskje, den gr̃̃½ mosen p̃̃½ kampesteinen, ru og t̃̃½rr som skjeggstubb, p̃̃½ tr̃̃½rne her ute, s̃̃½rlig plommetr̃̃½erne med den knudrete barken, der mosen setter seg eksematisk fast, nesten umulig ĩ̃½ skave av uten ĩ̃½ ĩ̃½delegge barken, men ogs̃̃½ helt uskadelig for treet, slik den menneskelige organisme huser mengder av bakterier uten engang ĩ̃½ merke det, alle disse mikroorganismene

NEI, IKKE DET | 99

[Page 100]

som har levd p̃̃½ menneskene i hundretusener av ĩ̃½r uten engang ĩ̃½ bli oppdaget, et helt alternativt, autonomt mikrounivers i kroppen, lydl̃̃½st, lysl̃̃½st (motsatt stjernene p̃̃½ himmelen, som m̃̃½tte bli oppdaget s̃̃½ snart synet og intelligensen var sterke nok), antagelig fritt for enhver smerte, alts̃̃½ et helt lite paradys i hver kropp, et dumt lite paradys, uten behov for ĩ̃½ se stjernene p̃̃½ himmelen, navigere etter dem, enn si stirre konstellasjoner inn i dem, tyde dem, for ĩ̃½ fĩ̃½ bukt med sin forpinthet, overhodet ingen kontakt eller forbindelse mellom dette bakterielle universet og det ytre rom; det d̃̃½de og uvitende kosmos en vertsplant (nei, ikke en plante), en vertsstruktur for den levende og uvitende bakterievrimmelen, bare med det fellestrekk at de begge er smertefrie og ikketenkende (nok en uvedkommende assosiasjon). Men jeg ville ta med de ĩ̃½pne ringene som sakte utvider seg rundt trestammene, fordi tr̃̃½r tross alt utvikler en viss varme, eller kanskje bare reflekterer den, slik at sñ̃½en (i mildṽ̃½r) ĩ̃½pner seg, som ñ̃½r man brenner hull i et papir, rundt stammen, og, hvis det er om ṽ̃½ren, vokser til man kan se det vassengr̃̃½ fjor̃̃½rsgresset, mer og mer gress, inntil det er oppst̃̃½tt en slags ĩ̃½y av gressbakke rundt treet, ikke lenger rund i formen, men mer eller mindre amorf, avhengig av retning og vinkel i forhold til solen, av formen p̃̃½ terrenget og avstanden til ñ̃½rmeste tre; for p̃̃½ et visst stadium av utviklingen mot ṽ̃½r vil de ĩ̃½pne r̃̃½kene fra to tr̃̃½r m̃̃½te hverandre, fĩ̃½rst bare i et smalt sund, men det utvides nesten fra time til time, ihvertfall fra dag til dag, synlig, slik at hele arealet mellom de to tr̃̃½rne omsider er sñ̃½bart, og sñ̃½fronten fortsetter ĩ̃½ vike mot et tredje tre, og s̃̃½ videre, inntil flaten som er dekket av sñ̃½ er mindre enn den som er sñ̃½bar (og senest p̃̃½ dette tidspunkt avdekkes uvegerlig de farverike papphylsene med en slags r̃̃½d plastnese i den ene enden og en sotete pinne i den andre, de oppbevarer erindringslukten av kruttlapprevolvere). Til slutt tynes sñ̃½en bort dr̃̃½pevis i lommer av skygge og isolasjon (for eksempel i kroken mellom komposthaugen og garasjen og naboens garasje, dit solen aldri ñ̃½r) med svarte skittkanter (lik en skjortesnipp brukt for lenge) og isrender, mens gresset p̃̃½ den gjennombl̃̃½te bakken alt har reist seg flaskegr̃̃½nt i s̃̃½rhellingene.

Den ene kineseren har en skarlagensrød drakt med gullkanter, og han bærer en forgyldt stav over skulderen, med en stor kule på toppen. Mannen til høyre for ham har langt, svart skjegg hengende nedover brystet, som er dekket av en safrangul kjortel, og den høyre henden er lukket om noe som kan ligne en kniv eller dolk. Bollen de er festet til har blå dekor på hvit

100

[Page 101]

bunn, lokket ligger støttet mot kanten, en silvskje stikker opp. Bollen støtter på et glassfat som ligner, ikke is, men mørkt, røkt vann, fra en eller annen boblende bakevje i en bekk omgitt av tett kratt, eller kanskje rett og slett kokende sirup, eller rav, og fra dette mørke glasset faller skallet ned som en serpentin, i spiral, fordi det først er kuttet en liten topp av sitronen, nuppen i verste på skallet peker nedover som en foroverbøyd kvinnes brystvorte, over snittet av innmaten faller skyggen fra skrellet, som altså bukter seg nedover fra selve frukten, der den ligger på kanten av glassfatet og skinner kromgult, den hvite innsiden av skallet som en snørønd mot fruktkjøttet, smalende hvite meridianer opp mot polpunktet (fruktens sentrum); sitronen er nettopp skåret i åpen, skrellet fjerner ennå svakt, etter at han som skrelte den tok to skritt tilbake, inn i mørket, og betraktet bordet. På foldene i den tykke duken, antagelig av fløyel (men den ser ut som et persisk teppe), ligger et skinnende eple med stilk og blader, bladene ikke grønne, men rødebrune.

I den svake vinden. Disse bladene som først blir gule, sammen med de andre bladene, så brune, og til slutt svarte, men ikke faller av om høsten, de henger der hele vinteren over, nesten usynlige fordi de har samme farve som greinene; bare når det blåser blir de merkbare, de biver fort og lealaust som om de var bundet fast til kvistene med syrlig, innskrumpet og gondolaktig skjeve, og fører tanken mot et eller annet fjernt lands skikk med hengefyller eller beskrevne papirremser i tråder til et eller annet dunkelt religiøst formål, bare at disse bladene mangler enhver farveprakt og enhver mystikk, det er en ganske nå de egentlig faller av, for de er der aldri om sommeren; på et visst tidspunkt mellom vinter og sommer de altså falle av, noe som foregår fullstendig ubemerket, de har ganske enkelt sluttet å eksistere, og ikke før neste vinter vil et nytt kull (hvis man kan si det slik) svarte blader ha tatt plassen til de forrige, og der vil de slenge i vinden, når det er vind, som små fuglelik, inntil de faller av, fortrent, muligens, skjvet vekk, av de ferske, grønne bladene. Sant nok, han ble ikke liggende urørlig lenge. Antagelig var det mest på grunn av sjokket, eller bare forbløffelsen, fordi han var dyktig på ski, fordi det ikke skulle hendt ham, fordi den han var forelsket i kom etter ham; i alle fall begynte han, uten å frembringe en lyd, å kave seg opp, mens hun, etter å ha skreket kort, fugleaktig, en gang, liksom hadde sluppet ut det overskytende trykket, og deretter ble forvandlet til et effektivt og praktisk tenkende menneske, jabbet mot ham på skiene, snub-

NEI, IKKE DET 101

[Page 102]

let, skjønte at hun måtte spenne dem av seg, spent dem av seg, mens jeg sank ned, eller rettere sagt forsøkte å holde meg oppreist, støttet på staven, slakterikvalm og svinehudhvitt av dette i og for seg bagatellmessige uhellet som ikke engang rammet meg, dette blodet som ikke rant ut av meg, men av ham, som jeg ikke engang gjorde et tafatt forsøk på å hjelpe, terrorisert av min egen balansenerve, fysiologisk uttrykt. Som fra en karusell i fart så jeg hvordan hun roter gjennom anorakklommene og fant det hun lette etter, nemlig en bunke hvite papirservietter som hun hadde tatt med seg fra den sportsstua der vi en halvtime tidligere satt med hver vår cola, eller mer juridisk korrekt uttrykt: som hun hadde stjålet derfra; for vi var i den

alderen (fi½rste del av teni½rene) da tyveri (selv av forholdsvis uvesentlige ting) representerte som en slags si½dmefylt vellyst, en skrekkelig nytelse, og samtidig, ikke et oppri½r mot, men en slu omgi½else av, reglene for anstendig og ansvarlig oppfi½rrelse som stadig ble forsi½kt lagt lik insektsegg i vi½r vinterlige sjel, hvis man kan uttrykke det slik, av autoritetene (og disse eggene ble faktisk klekket ut til samvittighetens summende fluer, hos de fleste av oss, men ikke da), og denne bunken med papirservietter (som vitterlig beviste at tyveri stundom li½nner seg) delte hun, og la omkring den fi½rste tredjedelen pi½ si½ret, som trolig bli½dde sterkt, slik at papirserviettene raskt ble gjennomtrukket av blod, si½ hun mi½tte skifte dem ut med en fersk bunke, disse papirserviettene som egentlig skulle brukes til i½ ti½rke vekk rester av wienerbri½dfyll og vaffelsyltet½y og kaffesi½l med, og som ni½ hadde fi½tt en utilsiktet medisinsk funksjon. Plassert under kanten pi½ topplua hans, og den trukket langt ned i pannen, og strikken til hodelykten lagt utenpi½ der igjen, siden, da han igjen klarte i½ reise seg og gi½ videre; visstnok hadde ogsi½ lua, da han endelig kom hjem, en stor og delvis sti½rknet blodflekk, men den syntes ikke, fordi lua var marinebli½, og den eldre si½steren hans (som arbeidet pi½ sykehus) ytterligere understreket det relativt ubetydelige ved tilfellet, idet hun fortalte en skrekkehistorie om en forulykket motorsyklist som priste seg lykkelig over i½ ha brukt hjelm, reiste seg opp fra vraket av sykkelen, tok hjelmen av seg, og konstaterte at den var full av hjernemasse, og di½de etterpi½. Fi½rst etter at behandlingen av skaden var kommet si½vidt langt, var det hun oppdaget at jeg ikke gjorde noe forsi½k pi½ i½ hjelpe til, men tvertimot selv var hjelpetrengende, sittende halvt sammenkri½kt pi½ en stubbe, vugget av min egen roterende kvalme, og hun mer konstaterte enn spurte (med anelsen av et vennlig slemt smil) om jeg ikke hadde ti½lt det

102

[Page 103]

der, og jeg mumlet frem et orakelgrynt som dessverre, konteksten tatt i betraktning, ikke var til i½ misforsti½. Jeg trengte noe i½ drikke, fant hun ut, si½ hun tok den medbragte termosflasken med resten av teen sin, skrudde resolutt av korken, helte opp i kruset, og ti½mte det i meg, og mens hun gjorde det, ri½rte hun kinnene mitt, flyktig, med to fingre som begynte i½ bli kalde og numne, en fuglevingeaktig tri½steberi½ring. Det er det jeg husker best. Og den forferdelige skammen limt sammen med gleden over det hun gjorde, hun, som han var forelsket i, av meg betraktet som reservert eller sakrosankt pi½ en mi½te, hennes fingre streifet ni½ mitt kinn, men med et ri½dmende spor av skjensel etter seg, ikke engang over klovnens kinn, men over sveklingens stri½k de, et stri½k av medlidenhet og myk hi½n, ikke av interesse eller beundring (men det er kanskje det verste: til denne dag vet jeg ikke om hun, kanskje, likevel, fi½lte et snev av tiltrekning overfor meg, som jeg overfor henne; sannsynligvis ikke). Ikke det. Bare haven, svart av tri½r og hvit av sni½, og huset, kanskje med et gult blink gjenspeilt i et vindu, fra varsellampen til en forbipasserende sni½ryddingstraktor. Hvis jeg kunne skrive, ville jeg beskrive det. Og for enden av plankestabelen, en liten dam av smeltevann allerede, de halvt nedsidede flikene av en oransje plastpresenning, noen sti½perester lagt pi½ som tyngde, en vi½rslitt lektebit dykket ned i vannet, brunmi½rken, vasstrukken, i ferd med i½ ri½tne, langsomt, under de to eller tre varmegradene, og, oppbli½tt, klemt, kri½llet mellom planker og is, av en eller annen grunn, en amat½rplakat som forkynner EGAVER EARTIKLER KELOTTERI FETERIA TENTREKNING og Li½RDAG, med store typer, svart pi½ kanarigult. Men jeg kan ikke. Noe annet har meg i sin makt. I det grunne, men mi½rke vannet kan jeg ni½ se uhyret av gull funkle, de leppeaktige kantene langs munnen ri½dglinsende, de spisse tanngardene som skilles av det digre, forslukne gapet, gapet en naken skikkelse styrter ut av, en mann av gull, som man kunne tro flykter fra sin egen skrekk, fra kapitalismens griske monster, eller fra selve tiden, men som i sitt byks av ur½rlig panikk ikke redder seg fra noe, bare forblir der, skinnende i mi½r-

NEI, IKKE DET 103

104

Det var denne mappen han satte fra seg, mot den ene stolpen på $\frac{1}{2}$ til $\frac{1}{2}$ r-

kestativet, for, med en spontan jovialitet utenkelig for funksjonære som bodde i murhuset, i kaste seg inn i deres barnslige fotballspill, avslappet og beliggende på samme tid; ikke for harde spark, ikke for aggressive finter, bare akkurat nok engasjement til å underholde seg selv og begeistre dem, en voksen som uoppfordret gikk inn i flokken, nesten, og samtidig fortsatte å være utenforstående (slik, for eksempel, en ingeniør kan skille i champagne med skytebasen ved et tunnelgjennombrudd, liksom de, for å øyeblikket, hadde samme sosiale rang), mens de hele tiden visste at han ikke ville holde på så lenge, at han snart ville gripe den brune dokumentmappen og gå for å spise middag, gå over grusen langs baksiden av murhuset, inntil den tok slutt, gled over i en smal sti gjennom gresset i den (merkelig nok) nesten trellse haven, parallelt med naboeiendommens nettinggjerde, mot huset der han bodde sammen med kona. Eller rettere sagt hytta der han bodde, nesten et skur, plassert aller nederst i den store haven (lengst mulig vekk fra murhuset, som en inntrenger, en snyltegjest, liksom hytta, eller skuret, var blitt skjult inn fra utsiden gjennom et hull i gjerdet), kanskje femten kvadratmeter, hvitmalt ytterpanel, grønne vindusrammer og vindskier, bliglgeblikktag med ruststriper, fuglekasse under månet, men (så vidt han husket) tilkoblet elektrisitet, tross alt; likevel minnet den om en slags feilplassert kirkestue midt i byen (eller forstaden), eller et påbegynt friluftsmuseum, slik trange, vindskjeve hus fra sanerte proletarstrøk kan rives og bygges opp igjen andre steder, og beses mot gyldig inngangsbillett.

(Gravkammeret med sarkofagen og det mumifiserte liket lå dypt under jorden, men kommuniserte med selve byggverket via en loddrett sjakt opp til overflaten. I mastabaen fantes et offerkammer med en blinddør, og den døde kunne ifølge troen bevege seg opp sjakten og gjennom døren for å motta

NEI, IKKE DET | 105

[Page 106]

offeret. Eller det fantes også statuer av de døde i et lite rom ved siden av, bare med en smal sprekke på den mot offerkammeret, slik at avbildningen kunne puste inn begravelsesryken.)

Men han kunne ikke huske å ha vært inne i denne hytta (eller dette skuret) hvor mannen bodde, hverken den gangen eller senere, så det var stadig en gåte hvordan den var måblert, hvordan det for eksempel var plass til en dobbeltseng (hadde de kanskje yesenger?), pluss slike ting som komfyr eller kjøleskap (hadde de rett og slett ikke kjøleskap?). Det var i alle fall mot denne hytta han, arbeideren, ville gå, etter å ha spilt fotball med dem en kort stund; det var mot denne hytta han ikke gikk, fordi han plutselig fikk det innfallet å spille full mann for dem; det vil si at han begynte å rave omkring på tårkeplassen (dekket med grus eller hardtrampet jord) som om han hele tiden svede i fare for å bikke definitivt over, stupe i bakken og bli liggende, men stadig svaiet tilbake i likevekt, lik dette leketøyet, en pappfigur med blyklump nederst og noe som ringlet inni, eller som om han hadde tatt på seg den typen morosakbriller som (ved hjelp av brytende linser) synkvervet en, bokstavelig talt, slik at man ikke kunne gå ordentlig, men sjanglet ufrivillig hele tiden, samtidig som han presset begge hendene hardt mot brystet, med en gestus de (på det tidspunktet) hadde oppfattet som et forstadium til det å spy, i fylla. Han husket hvordan de øyeblikkelig hadde begynt å skoggerle, overgivent og uberegnende slik enfoldige lær når de blir stilt overfor et elementært absurd faktum, et fysisk groteskeri uten behov for intellektuell anstrengelse, og hvordan de hadde fortsatt å le, unisont, da han, langsomt, ikke egentlig i sikksakk, men i stabbende, halvruksjende etapper, stavret seg i retning av murhuset, baksiden av det, stadig uten å si et ord, bare med enkelte hule, bobleaktige stønn, som av oksygenmangel, og snudde seg, med ryggen mot, ikke veggen, men mot en søppelkasse som sto inntil, av en type som nettopp (målt fra angjeldende tidspunkt) var innført, obligatorisk, med ås papirsekke (til forskjell fra de

gamle firkantede dunkene som oftest ble b̃i½ret ut p̃i½ s̃i½ppelmannens skulder, denne beskyttet av en l̃i½rpute, og t̃i½mt direkte i renovasjonsbilen, og b̃i½ret tom tilbake til stativet), og han lot seg gli, med ryggen mot den gr̃i½ aluminiumen, ned i sittende stilling, s̃i½ det nesten lignet en gymnastikk̃i½velse eller en fjellklatrerteknikk, med bena rett fremfor seg, og ble sittende der, stadig med hendene presset mot brystkassen, stadig uten i½ si noe, til deres store begeistring, denne imitasjonen av en full mann som ikke klarte i½ g̃i½,

106

[Page 107]

selv ikke sjangle, lenger, og m̃i½tte sette seg; hele inkarnasjonen av begrepet 'full mann', slik det fremsto for dem da, av noe skremmende, men komisk, en fallen voksen engel, endelig sunket ned under dem, fysisk og mentalt, fra sin herskerposisjon, i dette tilfellet bare symbolsk, men ikke mindre effektivt for det. De lo mer enn noensinne. (Den sterkt berusede de fulgte etter, den gangen, inntil han ble st̃i½ende og svaie, eller ñi½rmest sove, mens han klamret seg til et hvitt trestakitt som en av dem hadde ristet brutalt i, en slags teppeaktig b̃i½lgebevegelse gjennom gjerdesprossene, slik at mannen mistet taket (men var det egentlig derfor? ville han mistet det i alle fall?) og deiset ned i veikanten; redselen deres da de skj̃i½nte hva som var skjedd.) Han bare fortsatte i½ sitte der, i den samme stillingen, med ryggen mot den gr̃i½ s̃i½ppelkassen, dens sannsynlige innhold, like bak hans krummede rygg-s̃i½yle, av tomme melkekartonger, fiskebein, hermetikkbokser, kj̃i½ttslintrer, r̃i½tne gr̃i½nnsaker, dyreknokler, sauserester, flekkete servietter, potetskrell, fettklumper, tomme sjokoladeesker, klisne eggeskall, blodbrune menstruasjonsbind (vitner om en biologisk mekanisme: kvinnens eggli½sning, som hadde muliggjort selve hans fysiske eksistens, den som ñi½ ble banket i stykker ved hvert hjerteslag), appelsinskall, mugne osteskorper, og s̃i½ videre, alt dette som til sammen avgir en vammel, r̃i½ttens̃i½t stank ñi½r man i½pner lokket, alt dette avfallet som hver husstand (som det heter) avler (omvendt avlingen av liv) s̃i½ og s̃i½ mange kilo av i uken, eller m̃i½neden, eller i½ret, en slags utst̃i½tningsprosess analog med kroppens utst̃i½ting av urin og avfi½ring, for ikke i½ forgiftes av, drukne i sitt eget s̃i½ppel, slik fostre, eller snarere nyfi½dte, in statu nascendi, av og til kan forgifte seg selv ved i½ defekere i fostervannet (som da kjennetegnes ved en gr̃i½nnlig farve) og deretter trekke ṽi½sken ned i lungene, som blir forurenset, den p̃i½troppende ṽi½rende bokstavelig talt kvalt i fi½dselen av sin egen ñi½ring; s̃i½ppelet: en slags varenes nattside, varenes aldring, d̃i½d og forgjengelse fjernet fra supermarkedens renvaskede og systematisk innbydende hyller.

(De trodde at individene var satt sammen av flere bestanddeler. D̃i½den tenterte mot i½ skille dem ad, og for at et liv etter d̃i½den skulle bli mulig, m̃i½tte de ulike bestanddelene holdes samlet. Derfor m̃i½tte det d̃i½de legemet bevares i god stand ved i½ balsaneres. Den d̃i½de ? eller snarere hans ka ? trengte i½ spise akkurat som de levende, og m̃i½tte derfor forsynes med mat. Om liket ble fors̃i½mt og r̃i½tnet, inntraff en annen, definitiv d̃i½d, eller ogs̃i½ virret den d̃i½de omkring i all evighet i dunkle verdener.)

NEI, IKKE DET 107

[Page 108]

Han reiste seg ikke opp og avsluttet sp̃i½ken med et skjevt smil til dem, slik de hadde ventet; han satt der, inntil latteren liksom tok slutt i dem, surklet bort, som ñi½r en vaskeservant t̃i½mmes, og de begynte i½ ane ur̃i½d, s̃i½g mot hverandre til en lavm̃i½lt (plutselig) klynge, ble enige om at noe ikke stemte, at mannen m̃i½tte ṽi½re syk, ikke p̃i½ tull men p̃i½ ordentlig; hvorefter de like plutselig begynte i½ l̃i½pe, sprengl̃i½pe (liksom fotballspillet bardus ble forvandlet til friidrett) bortover den smale stien til hytta (eller skuret) der han bodde, hvor de br̃i½stanset fi½r de banket p̃i½ d̃i½ren (ingen ringeklokke), like

forsiktig og nȳ½lende som spurten hadde vȳ½rt bestemt. Arbeiderens kone kom til syne i dȳ½rȳ½pningen, forbauset, uforstȳ½ende (antagelig, han husket ikke ansiktsuttrykket), og de forklarte, ubehjelpelig, famlende, stotrende, men tross alt semantisk begripelig hva de trodde de hadde oppdaget (for sent). Han husket hvordan hun ȳ½yeblikkelig var blitt totalt forvandlet, hvordan skrekken kastet seg inn i kroppen hennes som et stikkende eller bitende dyr, i ansiktet hennes, og hvordan hun bare, uten ȳ½ tenke, i en ren refleks, gispet to ord: Hjertet! Hjertet! (ikke slik dette utbruddet kunne bli brukt av for eksempel en melodramatisk dikter eller en hypnotisk folketaler, i billedlig, konvensjonell, og fullstendig afysisk forstand, men med henvisning til hjertet som fysiologisk fenomen, muskelen, pumpen, hjertet av dynamisk bevegelig kȳ½tt), og hvordan hun hadde styrtet bort, langs den smale stien gjennom haven, kledd i en slags blȳ½tȳ½yskjole og kȳ½kkenforkle (hadde han ikke en svak erindring om lukten av middagsmat fra dȳ½ren som ikke ble lukket bak henne? i tilfelle fra et tilberedt mȳ½ltid som mannen hennes aldri skulle fȳ½ smake, som ble stȳ½ende og svi seg, eller bare ble kaldt), mot der hvor mannen satt, halvt sammenkrȳ½kt, med ryggen inntil den grȳ½ aluminiumen i sȳ½ppelkassen. Fra dette punktet ble ogsȳ½ erindringene uklare, kanskje fordi forvirringen og redselen nȳ½ hadde overfalt ham (og sannsynligvis de andre barna) idet det gikk opp for ham at noe forferdelig virkelig var skjedd.

(For ȳ½ forsikre seg om slike ofre satte mastabaens eier i sin levetid opp en kontrakt med prestene: i bytte mot inntekten av noen ȳ½kre, skulle de regelmessig bȳ½re inn drikke og matvarer i offerkammeret.)

Men pȳ½ en eller annen mȳ½te, av en eller annen, ble noen i murhuset varslet, og de igjen, en av dem, mȳ½tte ha ringt etter sykebil (ikke en moderne legeambulanse, men en av disse gamle kasse- eller kisteaktige bilene, en slags varebiler eller stasjonsvogner, skittengule, pȳ½malt ordet SYKE - BIL,

108

[Page 109]

og forsynt med en vippedȳ½r bak, et glimt av jernstativ og mȳ½rkegrȳ½, snuskete ulltepper nȳ½r den ble ȳ½pnet), og de voksne skyssset dem vekk, som fra en fjernsynsfilm de ikke hadde lov til ȳ½ se. Han selv ble kalt hjem til middag, en eller annen middag bestȳ½ende av en rett med lapskaus, kȳ½ttkaker, lungemos, kokt torsk, eller hva det nȳ½ kunne ha vȳ½rt, iallfall helt sikkert ledsaget av kokte poteter, alltid kokte poteter, som trolig ogsȳ½ sto og ventet pȳ½ den dȳ½ende, i hytta (eller skuret), pȳ½ det tidspunktet enten kokt i stykker til en melen, snȳ½sȳ½rpeaktig masse, eller bare kalde, ikke spiste poteter, som om han, barnet, hadde fȳ½tt i oppdrag ȳ½ fortsette ȳ½ spise kokte poteter istedenfor den dȳ½ende, som ikke var i stand til ȳ½ fortȳ½re noe som helst, en slags potetspisingens tradȳ½ring, kontinuum. Men det hadde vȳ½rt umulig, etter middagen, etter at maten (hadde han orket ȳ½ spise noe sȳ½rlig? sannsynligvis: ja) var begynt pȳ½ sin meandriske vandring ned gjennom fordȳ½yelsesapparatet, for ȳ½ sikre hans fortsatte overlevelse, ikke ȳ½ vende tilbake til ȳ½stedet (liksoom i det klassiske kriminallitterȳ½re ordtak) der det hadde hendt. Han hadde, helt alene denne gangen, ȳ½pnet den brede jernporten inn fra veien, gȳ½tt, eller snarere sneket seg, eller var blitt dratt av en slags fjernstyring, over grusen, forbi de lukkede garasjedȳ½rene, og kikket, negativt nysgjerrig, rundt hȳ½rnet, akkurat tidsnok til ȳ½ se to av murhusets voksne, mannlige beboere, muligens en regnskapssjef og en ingeniȳ½r, legge et teppe, et slags pledd eller lignende (et slumreteppe var det, beregnet pȳ½ salige middagshviler), over den dȳ½de, inkludert hodet. Dette tegnet (det tildekkede hodet), som han ellers bare kjente fra filmer og bokillustrasjoner og tegneserier, ble omgȳ½ende forstȳ½tt. Det var gȳ½tt minst en time siden de hadde ringt etter sykebilen, en sykebil som av en eller annen grunn (manglende kapasitet? slȳ½vhet? motorstopp?) ikke hadde innfunnet seg, mens denne mannen satt,

eller, etterhvert, li½, og di½de av et hjerteanfalle. (Faren til en av kameratene, en middelaldrende mann som også½ hadde ligget og di½d av hjerteinfarkt i minst en time, eller halvannen, fi½r sykebilen kom (og da med en annen funksjon enn ambulansens, strengt tatt: likbilens), og de etterlatte (som det heter, liksom den di½de hadde reist bort, i en bi½t, kanskje, og de andre sto igjen pi½ bredden, pi½ bredden av en eller annen Styx og vinket, gri½tende) hadde fi½tt vite, trolig fra en lege, at dersom sykebilen hadde kommet fi½r, kunne, eller ville, mannen vi½rt reddet, liksom den fotballspillende arbeideren kanskje kunne vi½rt reddet.) Han, arbeideren, ble si½ledes den fi½rste di½de han, barnet, hadde sett i virkeligheten; riktignok bare pi½ avstand,

NEI, IKKE DET | 109

[Page 110]

kansje ti meter, der han li½ pi½ ryggen, flyttet fra grusen til gresset, med en omsorg som pi½ det tidspunktet var overfli½dig, med slumreteppet over hele kroppen, inkludert ansiktet. Slutt der, idet han kom gi½ende, eller snarere listende, rundt hushji½rnet, bri½stoppet, og, lett foroverbi½yd, strukket lik et fi½lehorn eller en antenne (som ni½r de lekte tjuv og purk eller lignende) mot de to mennene som bredte ullteppet over den di½de. Minutene, timene, for den saks skyld dagene etterpi½ fullstendig utvisket; bare omigjen og omigjen, en filmbit som spoles tilbake og vises, spoles tilbake og vises, som ni½r etterforskere leter etter et spor, dette i½yeblikket da han rundet hushji½rnet halvveis, bri½stoppet (liksom han sti½tte mot et usynlig rekkverk foran en dyp sjakt) og fikk se de to mennene akkurat idet de dekket den ikke lenger levende arbeideren med ullteppet.

(Ifi½lge dem var bildet pi½ sett og vis likeverdig med virkeligheten, og derfor kunne statuer bli levende. Man ga dem liv gjennom i½pningen av munnen, samme ritual som ble brukt pi½ mumiene. I mastabaens offerkammer ble det pi½ en steinplate gravert et bilde av den di½de sittende foran et bord med overdi½dige retter. Om presten forsi½mte sine plikter, si½rget scenene fra hverdagslivet pi½ gravens vegger for den di½des behov. Bi½nder si½r og hi½ster, tjenere baker bri½d, kvinner vever linti½y, og alt dette blir til virkelige bri½d og virkelige kli½r.)

110

[Page 111]

GLEDEN VED LANDSKAPET

Det er om ettermiddagen. Mot den blasse, disige og skyede himmelen lyner en klynge svi½re, ribbede eiketri½r, negativt, i svart, synsnerver amputert for sitt gri½nne i½yeeple, med sni½ bli½st inn i stammenes barkfurer og greinkli½ftene, to stammer i matt speiling (grumset til med isklumper, pinner og steiner), ved siden av skygebildene av de tre barna som skli½ isen, eller rettere sagt, den ene som skli½ (hvit stripe) og de to andre som ser pi½, gutten (en pike sti½r ved siden av ham) med hendene i lommen, antagelig for i½ varme seg; tri½rnes speilbilder ubevegelige (bare i ekstremt sterk vind ville man kanskje se dem pendle tregt over den blanke flaten, liksom de var undervannsplanter eller ri½tne stokker fastklemt i mudderet), mens barnas skygger fremsti½r virrete og ustadige, og man vet at de snart vil bli borte, mens bildet av trestammen vil forbli i den bli½gri½ isen, inntil det svertes inn i mi½rket ni½r den korte dagen er over. Snart, men ikke enni½. Kjerre- og vognhjulene har ski½ret igjennom det tynne, linti½ysaktige sni½floret med parallelle, rustbrune striper; mellom dem er sni½en kratret til av menneske- og hestesko, slik at veien enkelte steder ligger nesten bar og brun, og pi½ et slikt sted (eller kanskje er det blitt slik av at dyret har sti½tt og trippet pi½ den samme kvadratmeteren ganske lenge) har han stanset hesten, og han sitter foran sekkene med varer pi½ hestens lender, han vrir kroppen litt mot hi½yre, med den venstre armen utstrakt, hi½ndflaten opp, en svingende gest

NEI, IKKE DET 111

Han hīċ ½rte navnet sitt. Han hadde et īċ ½yeblikk innbildt seg at det var en annens fottrinn, de virket ukjente, raskere og hardere enn den vanlige, snikende-usynlige mīċ ½ten hennes īċ ½ stiltre seg opp trappen til annen etasje pīċ ½, men nīċ ½ hīċ ½rte han navnet sitt bli ropt, pepet, fīċ ½rst utydelig, bak dīċ ½ren (og alt da hadde han, med et sukk av resignasjon, līċ ½ftet blikket fra den oppslīċ ½tte folianten pīċ ½ skatolklaffen, dratt hīċ ½nden gjennom hīċ ½rkransen der bak, og rutinert avventende stirret ut av vinduet, inntil han ble nīċ ½dt til īċ ½ snu seg halvveis mot den sagende stemmen mens den nīċ ½rmet seg som et modell-fly); deretter aldeles distinkt, bare et īċ ½yeblikk overdīċ ½vet av smellet idet den brīċ ½tt opprevne dīċ ½ren mīċ ½tte kanten av bokhyllen i kroken; men nīċ ½ ropte hun ikke lenger navnet hans, hun prīċ ½vde, mens hun slet for īċ ½ kontrollere den hivende pusten, īċ ½ anskueliggjīċ ½re hva som var pīċ ½ ferde, og i mellomtiden rakk han īċ ½ registrere at det helt grīċ ½ hīċ ½ret var satt opp i den samme harde, flettede knuten som alltid (egentlig en levning etter forrige īċ ½rhundredes mote, eller snarere: skikk, fra den gang ingen kvinne, selv ikke de gamle, hadde kort hīċ ½r, men da ingen kvinne, heller, selv ikke de unge, gikk med hīċ ½ret utslīċ ½tt i offentlighetens pīċ ½syn, og det frapperte ham hvor absurd det tidsmessige uttrykket *īċ ½ slīċ ½ ut hīċ ½ret* (som han hadde lest et sted) ville vīċ ½re, anvendt pīċ ½ sīċ ½steren), at hun bar, selv under denne hetebīċ ½lgen, de samme mīċ ½rke, nesten medisinflaskebrune strīċ ½mpene som alltid, den samme utvas-

kedde sommerkjolen med peppermynTEGRİ½nt KJİ½kkenforkle over, men at İ½ynene var litt stİ½rre, og hoderistingen (denne alderdomsspasmen som gjorde at hun alltid syntes svare benektende pİ½ et spİ½rsmİ½l ingen hadde stilt, og det kledde henne, pİ½ et vis) verre, mens stemmen, tilsynelatende, hadde

den samme gnissende, tīġ½flende, og, sīġ½ ġġ½ si, gġġ½rende roen som ellers, men han hīġ½rte en stramhet, en underliggende hvining i den (slik man plutselig kan ane telefonen, i et annet rom, bak stentiġ½ysklirringen og summet av stemmer i et kaffeselskap), som rīġ½pet at hun strammet grepet om seg selv bare for at hun ikke skulle detonere av angst, mens hun hele tiden trykket dīġ½rhīġ½ndtaket (hun hadde grepet det med et kvepp da dīġ½rbladet smalt mot bokhyllen) opp og ned, liksom hun ġġ½pnet utallige dīġ½rer, pīġ½ flukt gjennom et eller annet mareritts ynglende vrimmel av korridorer og ganger. Og det kom: Har blitt verre ... skynd ... verre enn ... helt pīġ½ styr ... bikkje ... Og han hadde svart Neppe verre enn deg. Men han hadde tross alt reist seg og fulgt etter henne ut av dīġ½ren. Fra et eller annet sted līġ½d bjeff og snerring.

Visst er det vakkert. Landskapet her er vakkert. Ingen fjell, ingen sletter, men det ligner et slakt duvende hav av jord i store bīġ½lger, og nīġ½r en traktor drar slīġ½maskinen sakte opp et jorde, minner den om en bīġ½t som stamper mot sjīġ½en, enda det er mange mil til havet; mīġ½kene kommer aldri hit. Den fete jorden her har i hundrevis, eller snarere tusenvis av ġġ½r, blitt hakket i, gravd i, plīġ½yd, besīġ½dd, rensset for stein, gġġ½dslet og harvet, brukt omigjen og omigjen lik kort som stokkes og deles ut til stadig nye spill, en kortstokk av jord, kortet nederst i bunken kommer opp igjen til slutt, unntatt pīġ½ den vesle kirkegīġ½rden, som bare et rustent nettinggjærde skiller fra potetiġ½keren (til gīġ½rden her) pīġ½ den ene siden, og et hvitt, forholdsvis nymalt stakitt fra bygdeveien pīġ½ den andre; og menneskene gīġ½r i et lignende kretslīġ½p som jorden, de begraves, synker og kommer opp til overflaten igjen, de samme menneskene, bare kledd i joggedresser og nylonstriġ½mper istedenfor vadmel og ullsokker, fīġ½dt i en annens grav, sīġ½ ġġ½ si, en uavbrutt oppstandelse (slik man kan se det pīġ½ gamle malerier: tykkkinnede engler som med sine basunstiġ½t har gitt de dīġ½de ikke bare kroppen tilbake, men ogsīġ½ blodferske kjempekrefter, som gġġ½r at de kan skyve vekk de massive steinblokkene over gravene sine, og stiġ½ nakne og rene, uten en muldflekk pīġ½ kroppen, bare med tynne slīġ½r over kjīġ½nnsorganene, som nīġ½ ikke tjener til noe allikevel, pīġ½ gravens rand, men i motsatt retning, pīġ½ vei fra underjorden til overjorden.

NEI, IKKE DET | 113

[Page 114]

den), liksom det under kirkegīġ½rdens gresstiġ½rv befant seg et panserhjul i full stiġ½rrelse, sīġ½ dypt nedsenket at bare den ġġ½verste gondolen til enhver tid sīġ½vidt brīġ½t overflaten, de nylig dīġ½de anbragt i den og pīġ½ vei nedover, de for lenge siden dīġ½de sakte pīġ½ vei opp mot lyset igjen. Men ikke lyset fra den guddommelige klarhet, bare solskinet fra for eksempel denne halvlumre og halvbrukte sommerdagen. Det er ikke slik. De unge, det er velkjent, har forlenget sluttet ġġ½ stampe i forfedrenes plogfurer, de tar seg jobb i byen, de har betongdekker og fersk asfalt under verneskoene, sementstiġ½v i hīġ½ret, grease pīġ½ fingrene, eller (for kvinnenens del) de trīġ½kker pīġ½ sjakkrutete fli-segult i kafiġ½er; hendene som skulle ha grepet om jur og hīġ½ygafler strekker frem napoleonskaker og elektroniske artikler, tar opp og gir, tar opp og gir, til de betalende kundene, trykker pīġ½ kassaapparatet, der skuffen ikke er en grav hvor pengene fīġ½r hvile i fred, de skal forrentes, reinvesteres, den blir tīġ½mt hver dag som en postkasse. Hvor var jeg? Ja, landskapet. Og her jeg sitter kan jeg se innsjīġ½en, en rīġ½d plastbīġ½t lyser som et cocktailbīġ½r, og bryter den lyse, nesten hvite stripen langs hele stranden (selve vannkanten mīġ½rknes ytterligere av at granklynger spiller seg i vannet), bīġ½ndet, ikke egentlig av sand, men av klar stein og grus, dette hvite bīġ½ndet som utvider seg til en slags kolle, en tange av nesten samme farve og form som et halvt jur, eller en rompeballe, bortsett fra treet pīġ½ toppen, og jeg ser de dels lysere, dels mīġ½rkere flekkene av de badende mot skjellsanden (og det er skjellsand, ikke fin sand; muligens er dette opphav til den lokale ironis betegnelse pīġ½ stedet: Tahiti) med teppene sine, og de blasse, forsiġ½mmerbleke kroppene

som myldrer langsomt (tilsynelatende, pĩ½ grunn av avstanden) til og fra det kalde, altfor raskt gjennomstrĩ½mmende ferskvannet, i alle stadier av nedsenkning: noen bare med fi½ttene fuktet, andre synlige som benli½se overkropper, hodene over vannet mĩ½ jeg nesten gjettede meg til, de kan forveksles med solreflekser. Akkurat nĩ½ brĩ½vokser en byste til en kropp, liksom sprengt opp av vannet (slik det gi½r nĩ½r man pri½ver i½ holde en dupp under overflaten), en kropp hvis raske vandrebevegelser enĩ½ holdes tilbake av vannet, og gir et seigt, vraltende ganglag, fi½r den endelig nĩ½r stranden og li½per (tydeligvis) mot noe mĩ½rkt som mĩ½ vi½re et teppe eller et stort badehĩ½ndkle, og lyset fra kroppen slukner i dette teppet eller badehĩ½ndkleet (idet den formodentlig hutrende, skjelvende ferskvannsbadere tuller seg inn i det), pĩ½ denne tangen, der borte, under de hĩ½ndleddstykke kablene som glir gjennom sommerluften i en fallende bue hĩ½yt over vannet fi½r de

114

[Page 115]

mĩ½ter betongmastene pĩ½ kollen; dette mennesket kan nĩ½ trolig hĩ½re den dempende knitringen fra kablene i varmen.

I den tilstĩ½tende stuen, som var ulidelig het og dunstet av den mĩ½belpolituren hun ustanselig dynket inventaret med, hadde hun likevel ventet pĩ½ ham, snudd seg med ansiktet vinkelrett pĩ½ hans kurs, og ventet til han var foran henne, slik en folkemengde slipper igjennom en politimann til et ransted eller et bevisstli½st menneske pĩ½ fortauet, med det urkvinnelige instinkt, mĩ½tte det vel kalles (som ikke bare trivdes hos den fortidslevningen hans si½ster var, men som ulmet nesten like sterkt hos yngre kvinner, selv de av dem som krevde at mannen, etter den nye stilen, skulle koke fi½rikĩ½len og vaske trusene deres; han hadde observert denne refleksen ogsĩ½ hos det unge, studerte paret som hadde losjert i fi½rste etasje, inntil kvinnen fikk en hĩ½yt gasjert stilling i byen, og de flyttet: han hadde sett hvordan hun nesten bokstavelig talt hadde skjĩ½vet den nervĩ½se, mostrebende mannen foran seg, mot grevlingen som holdt til under det tomme hĩ½nsehuset, grevlingen som er kjent, hadde hun lest i en dyrebok, for i½ bite inntil det knaser i bein; han hadde selv, pĩ½ oppfordring fra mannen, som i sin tur, altsĩ½, var oppfordret av kvinnen, avlivet monsteret med et salongrifleskudd noen dager senere): i½ sende mannen fi½rst inn i faren, for at han skal rydde opp, viske ut de sterke scenene, utfi½re muskel- og hjernearbeidet med den samme handlekraft, slik at hun, eventuelt, hvis hun har nerver til det, kan pleie de si½rede etterpĩ½, slik det sti½r i romanene noen kvinner elsker og noen kvinner forakter, men hvis idealer er underbragt som steinkinder i nesten alle. Hun hadde avbrutt hendervridningen (dette tradisjonelle, gammelmodige, nesten folkloristiske uttrykket for oppri½ddhet, hvor hendene, fanget i en usynlig felle, intet gi½r, uten i½ gni seg mot hverandre, liksom pĩ½ leting etter gjensidig tri½st) for i½ peke, med lett vibrerende finger (den dirret raskere, nesten ami½beaktig, enn hodet, og de to rytmene ble selsomt disharmoniske, som nĩ½r den samme typen musikk, men i forskjellig takt, fra to radioer, mĩ½tes), mot vinduet. Det var, til tross for varmen, lukket, men, liksom selve heten skulle vi½rt eksportert direkte fra et eller annet tropisk paradisi, en palmestrand med asurbli½ surfedi½nninger eller noe i den retningen, li½ de perlemorsskimrende konkyliene nĩ½ i vinduskarmen, strengt symmetrisk dandert, selvfĩ½lgelig, etter at hun hadde flyttet dem fra den lille heklediken oppĩ½ fjernsynet, etter at de var blitt flyttet fra en trekantet nips-

NEI, IKKE DET | 115

[Page 116]

hylle over salongbordet, og fra et annet sted fi½r det igjen, og et annet sted fi½r det igjen, slik hun, i i½renes li½p (og det var, etterhvert, et langt li½p), hadde flyttet absolutt alle porselensvaser, basardukker, munkepanner, glasshun-

der, plastblomster, konfektskikler, solnedganger, vørshus, lysestaker, liper, settbord, lenestoler, skap, sofaer og si videre, disse hjeminnrednings evige ahasveruser, rundt omkring i huset, som oftest uten hans assistanse, med skjulte krefter, liksom hun lette etter kombinasjonen, den eneste riktige kombinasjonen, til et hvelv, hvor et eller annet, han visste ikke hva, lper innestengt, og ville lpenbare seg i all sin herlighet, om hun bare fant den nøyaktige kombinasjonen fdr det var for sent; men han hadde en dunkel flelse av at det bak den atter ville finnes en ny, slik at hun mlte begynne forfra igjen, med l flytte alt innbo og lsi re rundt, i stadig nye konstellasjoner, i det uendelige; men den dagen hadde konkyliene ligget i karmen til vinduet som vendte mot tunet. Og da han si ut av det, pl hennes anvisning, kunne han sl fast at broren ganske riktig var blitt forvandlet til en hund.

Hvor var jeg? I landskapet. Men ikke i dette landskapet, i et annet, et hollandsk, omkring tre hundre l gammelt. Jo, landskapet (det utenfor vinduet) er vakkert, men det har noe ufullstendig, noe utilfredsstillende ved seg; vasstrukne sko, trillende steiner, snubling, foten vrikkes, ryggsekremmene gnager, kvister risper i ansiktet, myggen stikker, brdski-vene i matpakken klistrer seg til hverandre, gulosten svetter og tlrker inn til gjennomsiktelige, pergamentaktige eselr i kantene, javel, slikt har man innvendt mot det virkelige landskapet (og denne komponisten, eller forfatteren, fra forrige, romantiske, lrhundre, som alltid drlmt om Spania, de vakre, hvite, mauriske slottene, antagelig, de solsvitte slettene med vinranker, farveprakten i de flamencodansende kvinnes nasjonaldrakter og siglernes melankolske ballader ved bllet om kvelden, inntil en venn overtalte ham til virkelig l reise til Spania; sl lenge han levde kunne komponisten eller forfatteren visstnok aldri tilgi vennen at han hadde ldelagt Spania fullstendig); men ikke bare dette, at det er makeligere l betrakte et landskap enn vl re i det, men noe helt annet, kanskje det at man bare kan forsvinne i et landskap som ikke finnes, et som aldri har eksistert (de gamle nederlandske mestrene satte ofte sammen bildene av forskjellige virkelige utsikter pluss rene fantasier, sl man ikke engang kunne finne igjen motivet pl den tiden det ble malt), uten l bli forstyrret, uten l bli lett etter, uten l

116

[Page 117]

[Page 118]

sommerskjorten og turnskoene, men bortsett fra det var han fullstendig transformert (slik sl kalt breakdance visstnok simulerer kroppens spastiske reaksjoner pl et kraftig elektrisk stt), denne vanligvis sl sedate pasienten (han kunne sitte nlrmest afrikansk stille, i den grad at campingstolen hans mlte flyttes nlr skyggen forsvant og solforbrenning truet), nl pl alle fire, for hundehuset ristet under den rustne lenken han rusket i med rasende byks, det gamle l rhalsblndet, fra en forlengst avdl elghund, pl ytterste hull, gnog seg inn i den fete halsen hans som i brddeig og kvalte stundom bjeffene hans, med samt repertoaret av alle de andre hundelydene: knurr, hvin, kvink, hyl, foruten vanlig gjlging, slik at han fikk hosteanfall (og denne kikende hosten var den eneste menneskelige lyden fra ham, den fikk ham et lyeblikk til l virke normal, som nlr en skuespiller plutselig tar pause under en prlve), flr han peste en stund, tungt og hvesende, slik tykkelsede hunder faktisk gjl i sommervarmen, inntil den ristende energien jl gjennom den av passivitet og storspising oppsvulmede kroppen hans igjen, flrst liksom konsentrert i et punkt midt pl ryggen (som om noen fokuserte sollyset gjennom et brennglass akkurat der, og han rykket til av ubehaget), sl i en usynlig strle langs ryggraden til skuldrene og nakken, og endelig til hodet som rykket ned og forover, med fremskytende hake (omtrent slik tegnefilmgnibber beveger hodet nlr de snakker), og kraften ble stt ut i et skingrende bjeff; deretter humpet han omkring, stadig pl

alle fire, stadig i rollen som hund (hvis ikke rabiesrammet hund, for fr̥i̯½den, eller i det minste spyttet, dryppet fra munnvikene, et t̥i̯½rt, hvitt, boblefylt skum), kraftfullt, men tungt, slik at han lignet mer p̥i̯½ et massivt, tungvint dyr, s̥j̥i̯½ku, hvalross, enn egentlig en bikkje, mens han krafset i bakken, den fortsatt tyntbevokste (mest groblad), hardtrampede jorden, en lysere gadd blant tungresset, utspredd vifteaktig lik et uregelmessig formet l̥i̯½v med stilken i i̯½pnningen til hundehuset, jorden som var bearbeidet av atskillige generasjoner med hunder, og det virket nesten som han hadde sugd inspirasjonen til denne atferden inn som en utdunsting fra dette lysere feltet, at det liksom inneholdt et konsentrert av tusen rastl̥i̯½st tr̥i̯½kkende potter, som n̥i̯½ hadde sprunget lukt inn i imitatoren, fra denne jorden som p̥i̯½ den vakre junidagen var s̥i̯½ t̥i̯½rr at st̥i̯½vet fra hundens hender og kn̥i̯½r, hendene og kn̥i̯½rne som bar hele, tyngden av den svulmende maven, den veltet frem fra under skjorten, og fikk ham, betrakteren, bisart nok, til i̯½ tenke p̥i̯½ de s̥i̯½kalte kenguruballene, disse store hopperedskapene av oppbl̥i̯½st gummi, selv om

118

[Page 119]

brorens buk, sant nok, ikke rakk helt ned til marken. Videre hadde han tenkt, som et sprang fra gummiballen, s̥i̯½ i̯½ si, at hvis han hadde sett dette utenfra, p̥i̯½ film, for eksempel, ville det utvilsomt hatt noe visst humoristisk over seg, det ville v̥i̯½rt nesten festlig, han kunne ha ledd av det. I virkeligheten var det umorsomt, omtrent slik et virkelig landskap aldri blir like vakkert som et malt. Nei. Men i et kort i̯½yeblikk hadde liksom noe vippet inne i ham, et stupebrett over i̯½ndsl̥i̯½vhetens bad, og han hadde fi̯½lt et svakt signal, som det r̥i̯½de blinket fra en lykt i natten, angstkraften fra et i̯½nske om i̯½ kaste seg ned ved siden av broren, ned i den byssende forvirringen som frig̥i̯½r fra all fornuft, frig̥i̯½r fra den daglige akrobat̥i̯½velsen p̥i̯½ rasjonalitetens av anstrengelse dirrende armer (fi̯½r spenningen er over, for den dagen, og man kan knekke sammen i dr̥i̯½mmens poltergeistlige kostymelager, det ensomme karneval, eller bare i den i̯½de, dr̥i̯½mmeli̯½se dvale), og bli hund, bli hund som han. Men det var ikke morsomt. Det var ikke interessant. Hunden hadde dessuten begynt i̯½ bli̯½ p̥i̯½ hendene (som han av og til l̥i̯½ftet og krafset i luften med) og sannsynligvis p̥i̯½ kn̥i̯½rne (hvilket snart hadde vist seg i̯½ stemme; han hadde fremfor alt der forferdelige skrubbs̥i̯½r hvor jord og blod og sandkorn var gnurt sammen til et slags skittent sylte-t̥i̯½y), og for̥i̯½vrig r̥i̯½det det fare for hjerteattakk p̥i̯½ grunn av den plutselige anstrengelsen, s̥i̯½ han hadde tatt en rask bestemmelse og skyndt seg ned, etter i̯½ ha befalt henne i̯½ ringe distriktslegen med en minst mulig konfus, mest mulig presis beskrivelse av tilstanden.

Nei, heller vinden som ikke finnes gjennom et vinterlig Holland enn det gyldne, honningvamble lyset i de italieniserende landskapene, uten sorg og sn̥i̯½, disse arkadiske paradisene fulle av mett gull og hyrder som raper tilfreds fi̯½r de d̥i̯½ser av i den mediterrane varmen, under skyggen av ruineret romersk pastoralfred. Nei, det er landskapene av s̥i̯½rgmodighet og fortaptliet som er de vakreste, to blonde, sunne, r̥i̯½dkinnede barn firt ned i en utgammel verden av ensomhet og tusm̥i̯½rke, med albuene st̥i̯½ttet til rekkverket p̥i̯½ en bro og hodet i hendene, dr̥i̯½mmende blikk ned over det olivengr̥i̯½nne vannet i i̯½en under dem, ikke et menneske i verden foruten dem, ikke noen sol, bare et st̥i̯½vbrunt, skyggeli̯½st halvllys uten kilde, denne oljetrykkets anakronistiske biedermeiertone, og bak dem, tungt b̥i̯½yd over vannet, de skittengr̥i̯½nne tr̥i̯½rne som bare halvveis skjuler de tyske, spissgavlede husene med gr̥i̯½ murer, fi̯½r alt blir borte i et senh̥i̯½staktig m̥i̯½rke

NEI, IKKE DET 119

[Page 120]

uten regn, uten i̯½rstid; alt, selv vannet der det str̥i̯½mmet forbi under broen,

fullstendig livløst, ikke en lyd hørtes, ikke en fugl flør opp, ingen hesteko sliker gnister mot brosteinen, verden er blitt tåmt og stengt utenfra, bare med disse to blonde, sunne og røde-kinnede barna gjenglemt på bunnen, for evig smilende i dette bildet, som nå, antagelig, ligger skjult under halmrusk og stiv på liven et sted, men som engang, for over seksti år siden, hang rent og uforglemmelig over sengen min, lik et ikon, bildet av en taust majestetisk svevende glemselens orden hvor referikene, spotteglosene og blodslitet ikke hadde noen makt. Nå strekker et vindgust ut de lette, hvite sommergardinene så blondene nesten rører skjeggstubbene mine, og et par avisark (lokalavisen) blaffer og faller til ro. Blir det regn til kvelden? Er dette den siste dagen, en av de siste dagene, av varmebløt? Det ruller skyer over isen, skybanker av svulmende dramatisk, man kunne si bibelsk karakter (inne i den sammenbrettede, landbruksorienterte lokalavisen finnes reportasjen om enorme gresshoppesvermer som på noen timer fortærer vegetasjonen innenfor et område av flere hundre kvadratkilometer, inntil alt, absolutt alt, er ribbet, og gresshoppene begynner å ete hverandre, i desperasjon, får svermen flyr videre), slike med blekkblå skygge på den ene siden og hvit ull på den andre, der hvor solen ennå beskinner dem, og viser alle de trød-, lo- og vattaktige, opprevne detaljene i det hvite, får skymassene til å ligne røykgufs som passerer gjennom vann. Hvis jeg venter noen minutter mellom hver gang jeg løfter blikket fra papiret, kan jeg merke bevegelsene i skyene som et langsomt snøskred; en hvit trekantet obeliskform oppløst i støvdotter, et damphvitt knudder fortrent av et dunkelt massiv, en revne lyseblå himmel snart gjengrodd; hele denne potetstappeaktige, tyktflytende og fantomatiske, svulstlignende dynamikken i skyer gjennomtrukket av mørke fra under solen, forsommersolen som ennå lyser slik at hjulsporene etter traktoren løper harde og svarte av skygge gjennom den grønnen rug-åkeren på sørsiden av huset, de to hjelmbuskaktige skyformasjoner som røykspiraler fra en felles ild i synsranden, og et hull der solen slår igjennom og belyser sletten og vindmøllen, skarpt, liksom et enormt skylight var blitt åpnet på vidt gap akkurat der, mens kirken, litt nærmere, litt større, ligger i mørke, det spisse tårnet silhuetterer seg lik et loddrett baugspriyd mot de lyse skyene, mens selve skipet bare er synlig som to tak, det ene lavere enn det andre, over den tettbevokste lunden, nesten en liten skog, som skjuler det meste av kirken. Bare tårnet skyter fritt opp av de dunkelgrønne løv-

120

[Page 121]

[Page 122]

Fra kirkeporten slynger det seg en vei, en svart stripe, som om bygningen, ved hjelp av trosser og enorme krefter, var blitt dratt, i støende posisjon, mot skogholtet, og således hadde skavet opp jorden underveis, etterlatt denne veien der en hest med rytter stadig beveger seg, inntil de vil bli skjult bak neste lille skog, (fordi lendet skrøner svakt nedover), nærmere meg, nærmere de to gjeterne (som har sine attributter: stav og hund) og sauene deres, som beiter lange rufsete gresstuster inntil en mur-rest ved siden av dammen. Men ruinen, den egentlige ruinen (faktisk bare skaftet av et tårn og noen ubestemmelige, lave murer) speiler seg, flåtegul, i vannet, på høyre side av dammen, selvfølgelig overgrodd med alskens busker, ugress og torv (først fylles de allerede eksisterende sprekker og hulrom med løsmateriale, får det av vinden, kanskje også av de beitende sauenes kløver, men etter hvert vil mørtelen begynne å forvitne og falle ut, og erstattes med jord, og åyeblikkelig, det vil si unntatt hvis det er vinter, vil noen få finne veien dit, frøene vil spire, og deretter vil plantene (hele tiden sammen med den rent kjemiske forvitringen), men fremfor alt røttene deres, større og større planter, større og større røtter, sprengte ut mursteinene og til slutt løse dem slik at tyngdekraften overtar og kaster skjørene mot bakken; denne veksten som alltid, prinsipielt, prøver å spre seg overalt, prøver å dekke enhver gold

flate, horisontal, vertikal eller skrånende, selv utoverhengende, slik at alle helt livlige områder fremstår som rene anomalier, så man nesten måtte undre seg over at all denne utrettelige, uutrydelige vekstligheten ikke har trosset det biologiske behovet for atmosfære, pluss selve gravitasjonen, i et kjempesprang, og langsomt, innbitt, har begynt å kolonisere også miljøens stille- vete og steinete sletter, kratere og berg, slik at lyset fra den ville bli gradvis mattere, under en lodden hinne av mose, lav, gress og lyng). Ut fra foten av ruinene skrår noe som vil være sumpete, vete torvtuer, kledd med langt, blakt gress som går over i starr og siv utover i vannet, der nåkkesene og bladene deres dupper lett i kjølvannet av de tre meget hvite, meget stille svanene, som ennå glir over den delen av vannflaten hvor en avglans av det tåkehvite og blekblå lyset fra himmelen reflekteres. Men svanene, de nesten lydløse svanene (bare en sjelden gang, kan man forestille seg, den prustende støyen, som når et menneske, eller, kanskje bedre, en hest, brått støter luft ut gjennom lukket munn (eller mule) så de slappe leppene flagrer: lyden når svanene plutselig rister kroppen, og noen løse fjær blir liggende og flyte bak fuglen), de later til å ha kurs for miljøet, jeg mener dit hvor alt dagslys

122

[Page 123]

er utestengt av det tette, skoglignende snaret, livstråene som henger i bue ut over vannet, og slik fordunkler det (bare litt skykvalt sollys streifer de ålverste bladene, og gir dem en gyldenårsaktig, brungul farvetone av tidlig høst); men man kan forutskikke at svanenes hvithet stadig vil skimre inne i de svarte skyggene under tråene, flyte stumt der, lenge, lik forlatte papirbåter. Medmindre en av gjeterne plutselig, etter å ha sneket seg årvåkent innpå dem, skulle ha langet ut med hyrdestaven i et rasende slag, såret eller drept en av svanene og skremt opp de to andre, hvis skrik han siden ville høre seg mer og mer.

NEI, IKKE DET | 123

[Page 124]

GITT

Gitt et åye, et åye som er åpent allerede fra fødselen av (til forskjell fra visse dyr (hunder, mus, katter, rotter) som er blinde, som har en tynn hinne av hud over åyet i flere dager, tilogmed uker, etter fødselen), dette åyet som umiddelbart, ved hjelp av sine tapper og staver, ser noe ingen siden husker: det aller første, rike synsinntrykket (som likevel, visstnok, kan gjenkalles ved hjelp av hypnose, men blir glemt igjen så snart hypnosen er opphevet) av smertende lys, som regel, i åre dager, i årt samfunn, (som det heter, liksom vi eide åre dager og årt samfunn), på et sykehus, bare i en annen avdeling enn der hvor de døde mister synssansen (i spesialiserte tilfeller: terminalavdelingen), omgitt av en for et ikke-kyndig åye nesten identisk teknologi. Gitt dette åyet, som i seg selv, lik et spill, mottar alt synlig uten å bevare det, i seg selv tomt, uten intelligens, uten erindring, transplantårbart fra et individ (av samme art) til et annet, som vil motta, selv gjennom en livslengde godt under gjennomsnittet, på tre eller årti år, milliarder av bilder (regnet for eksempel for hver gang blikket skifter posisjon eller fokus); først de som ikke i noe tilfelle erindres, fra den aller tidligste tiden; siden spredte glimt; deretter mer sammenhengende sekvenser som gir en flerdimensjonal beskrivelse av mennesker og steder i omgivelsene (først vanligvis foreldrene og hjemmet, men også eventuelt en flyktningeleir eller en jordhule med rotter og kakerlakker, eller en sterkt beferdet gate), samt bilder oppstått uten noen aktuell ytre stimulans, drømmebilder frembragt av hjernen selv, bilder av en verden (eller ikke en verden, men biter av mulige verdener, som fra speilskår svevende vektigst over myriader av steder samtidig) med andre naturlover og en annen kausalitet og en annen levelighet,

der for eksempel jordgulvet er erstattet av nybonet parkett, og rottene av kattunger med smilende sløyfer på halen, eller den drømmende kvinnens ordinære mann er erstattet av en enda hesligere, men likevel uendelig mye mer seksuelt opphissende mann som ingen noensinne har sett, og ingen noensinne vil se, unntatt i akkurat det drømmebildet, en figur som opptrer bare i en gang, noen sekunder i historien, men likevel knapt til å skille fra en virkelig mann som den drømmende kvinnen aldri kommer til å se, fordi han eksisterte for så og så mange tusen år siden, og ble sett av ålne

124

[Page 125]

som nå ser ingenting. Ingenting. For gitt dette ålet, så gitt også nerveforbindelsene til hjernen, uten hvilken synsinntrykkene er verdiløse, og gitt denne hjernen, også hodet og ansiktet, ansiktet som bare sjelden forteller om de tankene som hjernen produserer eller har lagret, det sosiale: ansiktet, og det asosiale: tankene, også de som tenker seg selv utenfor bevissthet, som om det fantes en annen, villere hjerne innesluttet i den første, lik hjertet i en kropp. Gitt dette ålet, så gitt hjertet; for hjerte finnes uten åle, men ikke åle uten hjerte; det blinde altså mer fundamentalt enn det seende, for det finnes vitterlig dyr som etter å ha levd mange generasjoner, kanskje noen tusen generasjoner, i miljøet, får ålne tilbakedannet, de blir ubrukelige og forsvinner, men dyrene lever videre, spesialisert på miljøet, gjør de ikke? Gjør de ikke? (Det kunne vært en blinde spismisler.) Gitt hjertet. Det såkalte kateteret, det vil si en slags sonde, som skulle fås inn i pulsåren ved lysken, og deretter helt frem til hjertet, for å finne ut nåleaktig hvor på lungepulsåren (*blodåren som fører det venøse blod fra hjerne*) hertekammer til lungene, der blodet avgir karbondioksyd og opptar karbon*) innsnevringen befant seg; skjermen, den blanke skjermen (i taket av operasjonssalen) som gjenspeilte det hele for meg, der jeg lå, men bare et generelt minne om noe hvitt med noe mørkt i midten, som en eller to grønnkledde sto bydd over, interesserte, som over et hull noe skulle kripe ut av, et sjeldent insekt eller krypdyr; det var fascinerende å betrakte, etter den såkalte likegladsprieten; jeg fortalte det til en sykepleierske (som det ennå het, på den tiden) ved hodet mitt, og med et hastig strekk før henden hennes opp og forandret vinkelen på skjermen, før hun spurte om jeg kunne se det nå, og jeg svarte at det kunne jeg ikke. Jeg kunne ikke se det mer. Siden så jeg, gjennom dørsens dis (med forlov) mange, lange, forvirrende korridorer, gule eller grønne, med brun linoleum, dører med ripete stilleslag og kikkerglass, og til slutt, gjennom det langsmale vinduet, en lang rekke av gulv og interiører, gulv og interiører som sank ned (tilsynelatende) og ble borte: heisen opp til avdelingen igjen. En uforståelig, banankrum skål av rustfritt stål ved siden av puten, etter oppvisningen (egnet, eller snarere beregnet, til å spy i, etter bedømmelsen, fikk jeg siden forklart), og det merkelige presset i lysken, som om hele bekkenet ble holdt fast av en slags ullen tvinge, som viste seg å være en omhyggelig innpakket sandsekk, tror jeg, som ved selve sin tyngde skulle hindre alle bevegelser og dermed blødninger. Ikke det personlige nå, men det upersonlige, det generelle. Gitt dette hjertet, så

NEI, IKKE DET | 125

[Page 126]

gitt blodårene som forgrener seg finere og finere utover til den fjerneste avkrok av kroppen, et fullkomment imperialistisk system, hvor selv ikke den mest avsidesliggende provins et øyeblikk er isolert, og i tilfeller hvor den faktisk blir det, der. Man kan se det, på groteske plansjer, hvor årenettet ligger som et rødt rotsystem i kroppen, i kjøttets jord, røtter uten tre (eller er treet tankene, et usynlig tre hvis tenkende blader suser uhyrlig i den uhyrlige vinden fra sin egen erindring og fantasi, fra det det ikke vet, og ikke vil vite?), det fløide menneske alltid frastående eller angstskapende,

et monster. De skrelte opptrer ganske riktig i monsterfilmer, mye verre enn de t̃i½rre, nesten edelt skulpturale skjelettene, dryppende av slimete kroppslighet, den kosmetiske overflaten flenset vekk (hvem ville ṽi½re tiltrukket av en kvinne eller en mann med blod̃i½rer, nerver og muskler liggende som et pulserende ormebol utenp̃i½ kroppen?), en ulovlig skrekkfilm vist p̃i½ bak-siden av hudens lerret. Gitt blodoml̃i½pet, gitt at i½ynene ṽi½re ikke er rene, gitt at vi ikke er engler, men uhyrer. Engler, sm̃i½ engler av messing. Fire tente lys som avga varme, og fikk englene, hver av dem med en liten, lydli½s basun for munnen, til i½ fly rundt, i et evig kretsli½p, og ned fra hver engel, li½st dinglende, en tynn metallstikke, som i farten kom til i½ streife fire sm̃i½, kuppelformede bjeller, omtrent som sykkelklokker, og avgi en fjern, klinger liten istone fra det rene i½yes paradis, ikke fra det d̃i½mmende og straffende i½yes frostsprengte purgatorium; engler i sin egen verden, ikke fangevoktere i ṽi½r. Alltid st̃i½rre tr̃i½st i tingene enn i menneskene; tingenes trygghet, menneskenes utrygghet. Ikke det personlige ñi½, det upersonlige. Hun som ikke var en engel, hun som fikk forferdelige angstanfall hvor hun innbildte seg at nervene filtret seg sammen, musklene vred seg ut av festene, leddene li½snet, blodet dryppet dr̃i½pe for dr̃i½pe, alt mens hjertet dundret og svetten rant, i dette kroppslige ragnarok av skrekk som etterlot alt fullkomment ur̃i½rt: det var ingenting fysisk i veien med henne. Gitt kroppen, s̃i½ gitt sjelen, som tenker og d̃i½r, tenker og d̃i½r, utrettelig, i hvert nytt individ, men kroppen i sin tur et bilde i sjelen, forvrengt av sjelen som er skremt av kroppen, jaget og jeger stand-in for hverandre, vekselvis. Gitt i½renettet, s̃i½ gitt ogs̃i½ nervene, og musklene, og de indre organer, og lemmene (unntatt i teratologiske tilfeller: et barn ble i New York visstnok fi½dt, levende, uten hjerne, r̃i½ntgenbilder viste at babyskallen bare rommet en slags ubestemmelig ṽi½skeansamling, men fortsatt nok nerver i ryggmargen til at de element̃i½re funksjoner kunne opprettholdes for en stund, noen dager, noen

126

[Page 127]

uker; alts̃i½ et liv uten tanker mulig selv for mennesker, i prinsippet), for eksempel bena, som i normale tilfeller er bestemt til i½ g̃i½ p̃i½ de og de stedene, i de og de skoene (samtlige antall skopar gjennom et langt liv, stilt ved siden av hverandre, en dagbok av forlatt skot̃i½y) over alle slags underlag; vinyl, teppe, sand, gress, asfalt, metall, stein, sñi½, jord, keramikkfliser, linoleum, men aldri rosenfarvede skyer, solstr̃i½ler, regnbuer eller paradiser brolagt med gull. Og hendene. For eksempel at de kan r̃i½re motordeler dekket av olje og veiskitt om dagen, og en kvinnes hofter om kvelden, og kvinnens hender kan r̃i½re blodige bandasjer om dagen, og mannens mave om kvelden; det finnes nevrotiske tilstander hvor man ikke kan fi½ vasket hendene ofte og grundig nok. Men gitt hendene, s̃i½ gitt det som tilsviner dem. Syndenes antall er uendelig som bakteriene p̃i½ livets bunn. Lungene, like basale for overlevelsen som hjertet (men hvorfor ikke uttrykket: jeg elsker deg av mine lungers fulle kraft? fordi lungene ikke banker?). Det gis egentlig bare tre hovedformer for d̃i½d: den som rammer hjernen, den som rammer hjertet, den som rammer lungene; lungene, som ikke tenker, hjertet, som ikke tenker, hjernen, som tenker. En stor flaske, ñi½rmest som et forvokst norgesglass, med litt r̃i½dbrun ṽi½ske p̃i½ bunnen, og fra flasken, en gummislange oppover i retning sengen; etterhvert forsto jeg at den endte, eller begynte, i ryggen min, eller rettere sagt forsvant gjennom ryggen inn i kroppen et sted, og den r̃i½dbrune ṽi½sken hadde rent fra et sted inne i meg, gjennom gummislangen, ned i glassflasken, en fjern, anorganisk siamesisk tvilling av glass. (Jeg m̃i½ alts̃i½ ha ligget p̃i½ maven, ikke p̃i½ ryggen.) S̃i½ og s̃i½ mange dager etter operasjonen var dremsfunksjonen overfl̃i½dig, alts̃i½ m̃i½tte slangen dras ut, dras ut av ryggen med h̃i½ndmakt. Fremdeles mener jeg i½ huske den kvalmt og bl̃i½tt skurende fornemmelsen av gummislangen mens den gled gjennom hullet i ryggen og ut. H̃i½nden hennes. H̃i½nden jeg fikk lov i½ holde i, sannsynligvis meget hardt, mens slangen ble trukket ut,

sykepleierskens (som det enn̄i½ het, p̄i½ den tiden) h̄i½nd, strukket frem til det form̄i½l, ettersom jeg enn̄i½ ikke var voksen, og derfor, foreli½pig, hadde rett til i½ klamre meg til en tilfeldig fremstrakt h̄i½nd, en ansiktsli½s sykepleierskes engleh̄i½nd; for englene man m̄i½ter st̄i½r ikke omgitt av en nordlysaktig nimbus ved den lidendes side og er i½ndelige, de har hender som ikke renner bort i en lysfleck n̄i½r man tar etter dem, de er taktile, korporlige engler, og de d̄i½r, fi½r eller siden; p̄i½ kirkegi½rden ligger englene og r̄i½tner. Hva har jeg lest et sted, at bildet av englene, si½rlig vingene deres, skal v̄i½re utviklet fra

NEI, IKKE DET | 127

[Page 128]

synet av rovfugler, eller fra forestillingen om harpyer, at englene er forvandlede uhyrer? Det upersonlige igjen n̄i½. Gitt dette i½yet, som ser det fi½rste, grove, postnatale lyset, si½ gitt ogs̄i½ et visst tidsrom, langt eller kort, hvor i½yeeplet kan beveges med bestemte muskler, i½yelokket i½pnes og lukkes, hvor pupillen kan utvide seg og trekke seg sammen, si½ gitt ogs̄i½ i½yeblikket for det siste blikket, i½yeblikket da m̄i½rket fra fi½r fi½dselen m̄i½ter m̄i½rket fra etter livet, som om eksistensen var en omvendt tunnel, en tunnel av lys, en unntakstilstand av synlighet, mens m̄i½rket straks etterp̄i½ n̄i½rmer seg og lukker fra begge sider, liksom parentesens av lys var tom, liksom det leselige i den var skrevet med et usynlighetsblekk som ikke lot seg fremkalle igjen.

128

[Page 129]

SELVBIOGRAFI

... ikke inne i selve boligomr̄i½det, men i en stor villa i utkanten, slik at vi faktisk hadde byen p̄i½ den ene siden av huset (nedenfor, i lavere terreng) og landet p̄i½ den andre, det vil si store vinmarker som min far, Aemilius Cinnus, eide (jeg kan enn̄i½ h̄i½re hvordan vintervinden fikk det t̄i½rre vinli½vet til i½ rasle), og de vidstrakte beiteene, der store saueflokker foldet seg langsomt ut og trakk seg langsomt sammen, under oppsyn av skjeggete gjeterer som stundom spilte sin barbariske, men koglende musikk p̄i½ fl̄i½yter og trommer, rundt et lite b̄i½l, om kvelden.

Min far priste ofte den rustikke levem̄i½ten, og sa at det enkle landlivet som var godt nok for romerfolkets barske aner, det var ogs̄i½ godt nok for oss. Selv var han foruten bonde ogs̄i½ kj̄i½pmann, og handlet med en rekke varer, blant annet korn, vin, ull, t̄i½yer og farvestoffer. Min mors opphav var av noe enklere slag, om sant skal sies (det ble sogar hvisket om at hun opprinnelig stammet fra frigitte), men hennes familie hadde ogs̄i½, ved megen flid og strev, oppn̄i½dd stor velstand. Jeg har foruten to si½stre ogs̄i½ to br̄i½dre, den eldste av dem kom til i½ overta forretningene etter min far, den andre er blitt en li½rd mann som utgir b̄i½ker om grammatikk og retorikk. I sine brev bruker han si½ mange sjeldne og alderdommelige ord og vendinger at jeg har vanskelig for i½ forst̄i½ dem.

Jeg husker godt byens livlige gater, der kjerrer nedlesset med varer eller slaktedyr hamret over brosteinene, der b̄i½restoler bante seg vei gjennom trengselen under utrop fra slavene, utrop som blandet seg med markskrikeriet fra bakere eller veverer i ferd med i½ skamrose sine varer, hamringen fra smiene, smellene av bankestokker fra vaskeriene, eller knirkingen i vinsjer n̄i½r byggestein ble heist opp. Og alle luktene, av ferskt br̄i½d, av krydderurter, av farvernes v̄i½sker, av eselsvette og tunfisk, av nygarvet li½r og varm mat. En gang min eldre bror og jeg ble fulgt til byen av v̄i½r far, kj̄i½pte han fiken til oss, og noen sm̄i½ kaker som hadde et lite i½ye av honning i midten. Det var alltid underlig i½ komme tilbake til den landlige stillheten rundt villaen igjen, den store stillheten som hang over slettene og i½sene langt borte, lik

pustet av vingeslag fra en usynlig kjempe i luften, bare brutt av liksom srevne lyder (slik en sten bryter en blank vannflate) nede fra byen, for eksempel når et

NEI, IKKE DET 129

[Page 130]

vognhjul smalt ned fra en høy fortauskant, eller folkemassene brølte under gladiator kamper og idrettsstevner.

En dag, på den tiden jeg nesten var kommet i manndoms alder, spaserte jeg i byen sammen med min far, og vi gikk forbi en smal portåpning med en slylegang. Der inne fikk jeg plutselig i øyet en meget uanstendig kledd kvinne som hastet forbi, og jeg ble forundret over at noen kunne vise seg offentlig (om så bare inne i et portrom) i en slik tilstand. Jeg merket at min far fikk det travlere, at han dro meg i armen, så jeg nålte fi jeg spurte hva det var for slags hus vi hadde passert, og han svarte, for meg, den gangen, aldeles gjettefullt: Det er et sted hvor du alltid vil tape når du handler, derfor skal du sky det. Senerehen forsto jeg naturligvis det hele, for visse menn, nemlig de av min høye stand, bør selvsagt holde seg for gode til å oppsøke et så elendig skjulgehus. Dette har fått meg til å anstille følgende betraktning: Det er underlig å tenke på at visse rom i byene for alltid vil være lukket for et menneske som burde ha prinsipiell rett til å ferdes overalt, og det er altså ikke bare slik at den rikes rom er stengt for den fattige, men også, i grunnen, slik at mange av den simples rom er stengt for den fornemme. Slik gjelder det forresten også mellom mann og kvinne: mennene vil, for eksempel, aldri se kvinnenens avdeling i de offentlige badene, og kvinnene ikke mennenes, slik nattergalen og villsvinet puster inn samme luft, og deler det samme tre, mens nattergalen aldri vil fi rote opp jorden og se dens indre nede ved røttene, slik villsvinet gjør, og villsvinet på sin side vil aldri fi se de tynne kvistene i toppen, der nattergalen sitter.

Fra det offentlige badet erindrer jeg forresten noe annet, fra en senere tid, tilsynelatende ubetydelig, men som likevel har festnet seg i hukommelsen. Jeg sto i det tomme caldariat og ventet på min venn Quintus, han var gått til omkleddningsrommet for å lete etter noe (en mynt han var redd han hadde mistet, tror jeg), så jeg ble stående igjen alene foran nisjen innerst i det hvelvede rommet, og fra den runde åpningen i taket senket solen ned en skrå slye, fylt av den drivende dampen, slik at lyset sto urørlig, mens slyeskafet sakte hvirvlet og forandret seg ettersom det røykende miljøet skiftet, utspent mellom sirkelen av lys i taket og sirkelen av lys på gulvet, hvirvlet og sto fast, i stillheten, som bare ble brutt av enkelte knepp fra veden der den brant under karene, og kort tid etter av min venns nesten urolige, vekte og nakne fatter. Men mens jeg ennå sto der alene og fylte mine tomme øyne med lyset og dampen, fikk jeg en stor tillit, en stor ro, som aldri helt har ...

130

[Page 131]

I så fall ville jeg vært d i omkring to tusen år. Hvorfor ikke? Eller jeg har en annen historie bak meg, og lever ennå, slik en annen, om to tusen år, vil ha en annen historie bak seg, og ennå leve, mens jeg, på det tidspunktet, vil ha vært d i to tusen år.

Fra sykehistiden for eksempel beretningen om han som trodde han hadde en klokke i hodet, et slags lommeur som liksom flatt inne i hjernen og tikket, alltid trukket opp mellom en usynlig peke- og tommelfinger, og når han døde, ville klokken til slutt ligge igjen og tikke, etter at kjøttet og hjernen var borte (som om uret var selve Tiden, uavhengig av enkeltindividet), inne i den tomme hodeskallen, jeg vil ikke tenke på det, ikke skrive om det, ikke om henne heller, den magre kvinnen med de utstående øynene, hun

som trodde at hun var en ovn, og sprang panisk omkring i korridorene fordi hun kjente smerten fra veden som brant inne i henne, ikke d̃½t, det byr meg imot.

Eller fortelle at han (min far) var interessert i astronomi, han satt oppe hele natten og s̃½ p̃½ stjernene gjennom teleskopet, hans peepshow, kongescepter og ṽ½pen p̃½ i ½n gang, kanonen, kan man si, hvortil hans sjel var den levende kanonkule, skutt ut i kosmos; jeg la merke til hvordan hun (min mor) likevel, i den p̃½tvungne, forvokste s̃½ndagsstillheten, uten h̃½ymesse eller sk̃½yteli ½p i radioen, stadig kom til i ½ sette en blomstervase litt for hardt ned p̃½ bordet, klirre litt for uvi ½rent med teskjeen mot kaffekoppen, underansiktet strammet rundt de smalnede leppene, sprekkeferdig av en innverb̃½yd energi, som et stupebrett dratt nedover til bristepunktet (eller dette bildet: han som under riving av en garasje hadde utli ½st fj̃½ren i vippeporten, s̃½ den bundne kraften i den eksploderte og trykket inn hodet hans), og den energien ville, hvis den noensinne ble utli ½st, knuse ikke bare blomstervasen og kaffekoppen, men ogs̃½, i en katastrofisk kjederaksjon (disse gjenstandene hun til daglig t̃½rket st̃½v av med ikonodulisk respektfullhet, livredd for i ½ miste noe i gulvet:) krystallaskebegeret, klunkeflasken, d̃½dyrene av farvet glass, de falske rokokkofigurene, det kinesiske teserviset, den svarte porselenskatten med knurrh̃½r av nylon, muggen med gulldekor og den hvite svanen, pluss samtlige p̃olter- sherry- r̃½dvins- champagne- og drammeglass (sjelden brukt, ñ½rmest i beredskap, lik gassmaskene i et tilfluktsrom: bare til spredte i ½velser, aldri den store Anledningen), Mer-

NEI, IKKE DET | 131

[Page 132]

kur, Venus, Jorden, Mars (med to m̃½ner: Deimos og Phobos: i ½Redseli ½ og i ½Skrekki ½), asteroidebeltet, Jupiter, (med tolv m̃½ner), Saturn (med ti m̃½ner), Uranus (med fem), Neptun og Pluto; urimelig i ½ tenke p̃½ at inne i denne beskjedne, hjelpeli ½se, bli ½beslippede, gr̃½besokkede, albinoblonde, ordreutfyllende, karrii ½reli ½se kontoristen med hornbriller (svarte i ½verst og blanke nederst), et sted (eller mange steder) under det glatte, kortklipte, blasshvite h̃½ret hans li ½: hele det kjente univers, i en hjerne som ikke kunne utgj̃½re tilñ½rmelsesvis s̃½ mye som en hundredels milliardtedel av det samme universets samlede masse, det li ½ der som et bilde, eller en rekke av bilder, en sky av bilder, av m̃½nen, av planetene, svidd til r̃½dgli ½dende i ½rkener av solen, eller tvertimot dekket av kilometertykke iskorper, ikke st̃½rknet vann, men frossen ammoniakk eller metan, stein og meteorkrattere, st̃½vstormer, t̃½kesli ½r (som rundt Venus, kj̃½rlighetsgudinnen, et faktum som ser ut som en tanke), omgitt av ringer, omkretsiet av m̃½ner, og de brennende stjernene, i alle lysstyrker, alle stadier fra hvit dverg til r̃½d kjempe (eller omvendt?), i sin tur med mulige planeter der ikke noe menneske, aldri, skal sette sin besti ½vlede fot, usynlige, uobserverbare planeter (astronomi, er ikke det vitenskapen om det man ikke kan ñ½, slik historie er vitenskapen om det som ikke finnes?), var der, i min fars hjerne, sammen med de ufattelige stimene av stjerner som sṽ½mmer gjennom det svarte havet av tomrom: galaksene, formet som ringer, diskoiiser, spiraler, kuler, eller bare noe uformelig med betegnelsen 'hoper', eller noe annet, noe like uformelig, men med en uformelighet som har minnet de observerende menneskene om en form, for eksempel Hestehodeti ½ken i stjernebildet Orion, tror jeg, oppkalt etter en relativt ubetydelig livsytring, helt ukjent der hvor Hestehodeti ½ken befinner seg, et kosimisk sett ynkelig lite hovdyr med langstrakt hode, flate gresseterteriner og vertikale i ½rer, liksom hodet, eller bildet av hodet av dette lille dyret p̃½ uforklarlig vis hadde reist hundrevis av lys̃½r bort fra jorden, og vokst um̃½telig underveis (slik lysbildet i en fremviser vokser med avstanden til skjermen), inntil hodet av det kneggende dyret festnet seg i form av en stjerneti ½ke p̃½ himmelen, mens stjerneti ½ken, i egenskap av ikke-levende, ikke-intelligent materie, selvfi ½l-

gelig, like fordi ½mt, er uvitende om sitt navn og sin form, egentlig navnli ½s, navnavst ½tende, uten enhver forbindelse med for eksempel den brunskimlete og halte hesten jeg ble tvunget til ½ beride en sommerferie, etterlatt p ½ en skitten og stinkende bondeg ½rd, blant fiendtlige barn og uberegnelige,

132

[Page 133]

br ½kete og truende dyr av forskjellig st ½rrelse, farve og form, det ene mer uhyrlig enn det andre.

I selve fi ½dsels ½yeblikket, n ½r livets telleverk st ½r p ½ null, og alt, i teorien, kan skje, ikke sant, alt det gode og vakre, fi ½r mulighetene styrter rundt deg, mot deg, over deg, som tr ½r i et h ½stfelt, nei, det lyder for ½pent, korridoren blir trangere og trangere, inntil det bare gjenst ½r et lite hull, ½pningen til en slags s ½ppelsjakt, hvor det akkurat er plass til ½ presse din utbrukte kropp igjennom.

Kanskje fortelle om alle gulvbeleggene eller teppene eller tapetene eller listene eller noe annet til en av de utallige oppussingene i leiligheten, p ½ hennes (min kones) kommando, alltid mislykket fordi vi ikke hadde r ½d til ½ leie fagfolk, slik at hun ble misforn ½yd, og etter en kort stund (sannsynligvis allerede straks oppussingen var ferdig) begynte ½ p ½nske p ½ en ny, som i sin tur ble mislykket, og s ½ videre, og kanskje fortelle om gardero-ben hennes, alle disse skj ½rt, k ½per, drakter, bh-er, hatter, str ½mpebukser, jumpere, kjoler, langbukser, badedrakter, pantyer, anorakker, truser, pels, nonnedrakter, botsskjorter, chadorer, sekker og asker, forsvinningsdrakter, kamuflasjeutstyr, rustninger, sarkofager, sarkofager, sarkofager. Innbilde seg at nedskrivningen av dette skulle gi sinnsro, og finne at det uroer en i stedet, som n ½r man etter en opprivende dag lengter etter en middagshvil, og virkelig sovner trygt, men v ½kner av et mareritt etter ti minutter. Og s ½ denne fi ½lelsen av at det er hensiktsli ½st ½ nedtegne, ½ fortelle om et liv som ikke er noe liv, bare en slags sprellende oppbevaring, slike liv som mitt, en rad oppbevaringsbokser med sparkende tilfeller inni, n ½klene mistet, og de ser ut akkurat som alle andre oppbevaringsbokser, ingen st ½y, ingen skrik; eller jeg glor ned i mitt eget livs vaskeb ½tte, kvalmende, ingen st ½rrelse, ingen retning, en skitten skureklut noen gnikker frem og tilbake over det samme gulvet hele tiden, det samme gulvet i den samme ventehallen, ansiktet mitt et gulv for noen.

Eller fors ½ke ½ berette slikt som dette: M ½rkt ute. Det sn ½dde flimrende gjennom lyset under halogenlyktene som hang i en st ½lstreng tvers over gaten, de vippet i vinden. Jeg supte i meg champagne og hvitvin og aperitif og ½, etter tur, alt smakte like vondt, travet rastli ½st fra rom til rom, s ½ p ½

NEI, IKKE DET 133

[Page 134]

ansiktene rundt bordene, p ½ hendene, halsene, h ½rene under klokkerem-mene, og tyngden la seg p ½ meg som en usynlig, men altfor tung uniform, svart fl ½yel med parodiske distinksjoner tunge som gullbarrer, voksende gull, ikke til ½ b ½re, jeg subbet rundt med den, saktere og saktere, inntil jeg bare kunne sitte ved vinduet og se ut, p ½ sn ½en som falt i et sakte flim-mer gjennom den huskende gatelyktens lysjegle, musikken smalt metal-lisk mot meg, en kvinne spurte om jeg ville danse, jeg h ½rte ikke, hun spurte omigjen, jeg orket s ½vidt ½ riste p ½ hodet, hun la h ½nden p ½ skulde-ren min, hun var uinteressant (alltid har stygge kvinner falt for meg, eller dumme, eller, i mer sjeldne tilfeller, stygge og dumme; det m ½ bero p ½ en s ½rlig tiltrekningskraft), jeg dyttet den vekk. Jeg fi ½lte en sterk trang til ½ forsvinne. Sakte, numment, tok jeg p ½ meg skjert, genser, lue, votter, frakk

og stige vler og gikk, ned trappegangen (hvor man kunne se gule og røde og blå glassfelter bli opplyst av lyktene utenfor, og i hvert mellomtrinn var det et mønster av perforert jern, og de lukkede inngangsdørene hadde dekorasjoner hvor det sto God Jul med hendskriftstil, og kongler dekket av snø fra spraybokser, og bak noen av dem hørt stemmer, latter og musikk, bak noen var det taust), ut på gaten. Ingen fred der ute i kulden, ikke stillheten av luftig snøfall. Det var midnatt og nyttårsaften. Gledens kruttlager eksploderte. Det smatret i et virvar av kryssende baner overalt omkring meg, raketter hvinte i røde og gule og grønne og oransje striper over hodet mitt, det drønnet, hvislet, hveste, skraslet, hylte og dundret, og slivheten inne i meg vinknet, i skrekens seng, alt låftet seg til et kaotisk hyl, jeg gikk fortere og fortere, ned hovedgaten, i trengselen av menneskelignende vesener, uhyggelig festkledd, grotesk fulle, spyende, bannende, kauende, mennesker med serpentiner som avflødde hudstrimler rundt halsen, jeg begynte å løpe, i en sidegate var det noen som sloss, jeg hørt banningen og stinnene og knyttneveslagenes blåte dunk gjennom den stigende krigslarmen, alt rev seg løs fra bakken og sprengtes, det brant, brant, et drepande kok av vold og ondskap og redsel og tortur, jeg flyktet gjennom gatene, jeg hadde sett, i en åpenbaring, hvordan verden var, den hadde fått buken sprettet opp, alt den hadde slukt og gjemt veltet ut på en gang. Kirkegården ble min redning. Den var folketom og mørk, men snøen og enkelte av gravstøttene lyste svakt. Jeg ble roligere. Jeg tenkte på alle de opplevde nyttårsaftnene under jorden der jeg var, alle lydene, alle stemmene i årene på dem som nå ingenting hørt. Et slikt år kunne jeg tenke meg å være, et år som hører

134

[Page 135]

det som ingen lenger hører per procura (eller et år som ikke engang hører det, bare aner at det er der, liksom dette års folder og knerter av brusk var ansatsen til en primitiv hjerne). Denslags kunne jeg fortelle, men det har antagelig ingen hensikt allikevel. Og de som sier det bare var en vanlig nyttårsnatt, har helt rett, og at året som fulgte var et helt vanlig år, og året etter det, og året

NEI, IKKE DET | 135

[Page 136]

ROLIG NÅ

Toi dans cette enigme: le
silence en ville est comme
le silence en mer ou en forêt.

EMMANUEL HOCQUARD

Der stopper han nå, tilsynelatende umotivert, trekker den ene henden ut av lommen og lar den være litt mer spent, eller avventende, enn om den bare hadde hengt slapt ned fra skulderleddet, som om det gikk en usynlig hyssing fra bakken opp til henden, en tråd dratt ned (slik at armens bevegelse følger) i et hull, langs kanten av en usynlig malje (som for skollser), han berører hodet, med en antydning peristaltisk bevegelse nedover (som om ryggraden var en vakkert ord) til selve ryggen, som han imidlertid retter opp igjen, mens han prøver å se bakover, i retning bebyggelsen, uten å vri kroppen for mye, later det til; deretter putter han henden i lommen igjen, og blir stående med runde skuldre og hodet fremstrakt, omtrent som når en skilpadde ser nedover fra et høyt punkt, men uten skilpaddens lange hals. Han stirrer på hansken. Det er en fullstendig flatklemt herrehanskesom ligger presset ned i sølen, fingrene spriker utspredd som kronbladene på en blomst, opprinnelig svart, men nå flekket av søle og sand, det lodne, grønne

fi½ret (som vises ved hi½ndleddet) har praktisk talt samme farve som bakken under; den virker stiv og fuktig pi½ samme tid, og ni½rmest todimensjonal, bare i½ skjti½re ut et rektanguli½rt stykke av veien omkring den og henge det hele pi½ veggen for i½ skape et kunstverk. Like fullt er gjenstanden utvilsomt en virkelig herrehenske, men i dens ni½vvi½rende, langt fremskredne tilstand av forfall, er den blitt si½ fjern, si½ i½ si forvillet, at den har fi½tt noe dyrisk, eller endog mineralsk ved seg, slik at det er vanskelig i½ forestille seg at den overhodet kan ha vi½rt ren og rund og ha lukket inne varmen fra fem menneskelige fingre; den virker ni½ umulig i½ ta pi½ seg, umulig i½ resivilisere, en hvilkensomhelst hi½nd ville bare fi½le et rislende ubehag ved i½ trenge inn i den, ved i½ sprengte seg vei gjennom de flate fingrene, kjenne gnuringen av sandkorn, kjenne det vasstrukne skinn (eller snarere kunstli½ret) kline seg kaldt mot hi½nden, kjenne hele hansken henge, pekende, som en nymontert

136

[Page 137]

protese pi½ kroppen (nesten slik de fleste vil fi½le ubehag ved i½ gi½ med li½s-nese) slik det kan kjennes ni½r man holder et vi½tt dyr, en kjempesnegle eller en manet, kanskje en ihjelfrossen flaggermus. Han skritter markert over den, som om den trengte ski½nsel, eller tvert om, som var den uberegnelig og farlig trass i den beskjedne sti½rrelsen, og gi½r videre, forbi bommen (en smal stistump som trenger vekk gresset ved siden av den) og videre innover mot skogen, etter sin egen skygge, som plutselig har vokst seg sterk foran ham, lik en ballong bli½st opp med ett pust, svart mot den gulri½de, trolig jernholdige grusen, ni½yaktig samtidig som alle tri½rne i ni½rheten har fi½tt skygger, mens stadig flere tri½r innover skogen blir rammet av lyset (slik en pianistfinger kan feie over et klaviatur mot hi½yere og hi½yere toner), den raskt flyttende, liksom bli½sende grensen mellom lys og skygge, eller mellom gri½vi½r og solskinn, som fi½rst gi½r flere kilometer oppe i luftrommet, ved randen av en jagende sky, et fallskjermhopps avstand til marken. Han ser ut til i½ vi½re ni½rmere seksti i½r, kanskje fi½rtidspensjonert eller ufi½retrygdet siden han ikke arbeider pi½ en hverdag, ikke si½rlig hi½y, men noe tykkfallen, og han bi½rer en parkas av ubestemmelig gri½nnbeige farve, forsynt med et belte med blikkspenne. Han er glattbarbert og barhodet, og man kan uten vanskelighet se at det mi½rke, litt fettete hi½ret er blitt gredd over issen, fra den ene siden av hodet, med tydelige striper etter kammen, striper som lar den hvite hodebunnen komme til syne, for i½ skjule en partiell skallethet, slik at hvis det bli½ste, ville det tynne hi½ret trolig blafre i en forbausende lang tjafs ut fra hodet. Men det bli½ser nesten ikke. Der stanser han ved en kampestein, flat i½verst, hi½yere enn ham selv, med en hel ri½ys av sti½rre og mindre steiner oppi½ (og pi½ bakken i en viss radius omkring), som om det skulle ha haglet steiner over akkurat denne flyttblokken; han ser vekselvis pi½ den og pi½ det svarte og bli½ skiltet som henger pi½ et furutre ved siden av, et skilt som i korthet forteller at de som reiste denne veien i gamle dager pleide i½ kaste en stein oppi½ kampesteinen, og hvis den ble liggende varslet det trygg ferd gjennom skogen (som ni½ ni½rmest er en bakhage for blokkbebyggelsen nedenfor, men) som fi½r mi½ ha vi½rt gjennomstreifet av ulv, gaupe og bj½rn, og ikke minst ri½vere, si½kalte stimenn, som plyndret og drepte bi½ndene. Ni½ tar han opp en av de mange mindre steinene som ligger pi½ bakken (og den mi½ ha vi½rt brukt mange ganger fi½r, av et ukjent antall mennesker, i likhet med for eksempel tennisballene som kastes mot blikkbokspyramidene pi½ tivoli; teoretisk sett ville en slik stein kunne bru-

NEI, IKKE DET 137

[Page 138]

kes til i½ pri½ve lykken helt til den var blitt slitt ned til en erts eller et blyhagls sti½rrelse, og den ville da, sannsynligvis, ha overlevd (hvis en stein kan sies i½ overleve ni½r den aldri er blitt fi½dt?) flere generasjoner steinkastere, som alle

ville ha prøvd lykken med den samme steinen, usynlig lite forminsket for hver gang, for hvert forsøk) og kaster den, litt klossete, med armen omvendt katapulterende fra bak hoften og opp til ansiktshøyde omtrent, får han slipper taket, et såkalt jentekast. Steinen lager tre klikkelyder i stillheten: først når den treffer en av de andre steinene der oppe, så, litt svakere, når den spretter fra denne mot kanten av kampesteinen, til slutt, litt sterkere igjen, når den møter to steiner på bakken og blir liggende urørlig mellom dem. Han går så forbi kastesteinen og inn i skogen, ikke lenger langs skogsveien, men rett frem, inn på noe som engang visstnok har vært en ferdselsåre av en viss viktighet, hvor kjøtt, skinn og trelast ble ført på sleder, om vinteren (skjøret fra talglyslyktene som viser hestenes kamelaktig vuggende bakparter, frostdampen fra kuskenes munn og neser, det blankslitte lieret i svepehåndtaket mellom de grove pelsvottenne, snøkrystallene som blinker og forsvinner i mørket), inn til byen, men som nå betegnes som en litt bred sti uten infrastrukturell betydning, krysset av glattriakkede røtter. Fra tid til annen stanser han og snur en flat stein får han later til å granske det underliggende, han besikter noe som kan være elgspor i våt jord, eller han bøyer seg sølsommelig ned og stirrer inn i mørke hulrom under stubber i skogbunnen. Hans interesse for detaljer virker nesten påfallende; han legger seg av og til ned på knærne for å studere mosen på en stor stein, i det skarpe motlyset, som ville han fange inn hver eneste spore, følger den fra foten til den lille bispestavlige krumningen åverst, registrere fargeskiftningen fra blekgult til mettet klorofyllgrønt, eller han stanser ved en dam og stirrer stadig på vannloppenes virrende, fjrende punktnedslag, later til å få ett og ett av insektene for å fastslå dets bane på vannet, med en omhu som om det lille, ringspredende trampolinesøkket i overflatehinnen var i hans eget åye; og slike kontemplasjoner henger han seg til i atskillige minutter om gangen, kanskje en halvtime, og han er synlig nummen i kroppen når han omsider reiser seg og trasker videre, stivt og haltende til å begynne med. Ansiktsuttrykket, etter disse statiske ekskursjonene i naturens bagateller, er imidlertid nesten det man vil kalle fredfullt, og det er en rimelig hypotese at han søker en slags fred i sinnet. Nå har han, etter en lengre marsj, kravlet seg omstendelig ned i noe som var å være kobbergruven, ikke sårlig

[Page 139]

dyp, nårmest en lomme i fjellet (flammene som slikker oppetter berget og beskiner den glinsende kobberkisen, de sotete og svette ansiktene, malmkurvene og bøttene med vann som siden skal slynges mot blokkene for å dem til å sprekke, langt inne i den provinsielle skogen, fjernt fra Versailles og Bois de Boulogne, driften oppgitt under rokokkoens glanstid), der han blir sittende, uten å gjøre noe annet enn å prøve å ekkoet med et Hol som skjelver gjennom steinrommet og dør ut for alltid, blir (med et tradisjonsrikt uttrykk) bergtatt; tausheten etter det meningsløse ordet pipler av vann, av drøper, silder og dammer, en fjellets kaldsvette som gjør pushten hans synlig i form av støvtvist rykende damp, gjennomlyst av solskinnet utenfra, over gruvernøret, som når ham til skuldrene, og sannsynligvis vil drukne ham, hvis han blir sittende til solen synker bare litt lavere. Men han setter seg også ned hvor det faller seg, som nå, etter at han har karret seg opp av gruehullet og gått et stykke videre, på et halvriktent vindfall, og bare ser mørkt ut i luften, som om åynene hans var tieren på en blink eller hullene i en stikkontakt, og det virker som han snarere dreier på årene enn på åynene, kjeven faller litt ned, så munnen gaper en tanke (kanskje bokstavelig talt?), han legger hodet litt på skakke, slik at nesen får en viss vinkel i forhold til brystbeinets linje; han synes å lytte. Etter at lydsteivet fra et jetfly drønnende skred har lagt seg (i samme åyeblikk sitter passasjerene der oppe i støltrømmelen og beglor de røde, lysende varselskiltene med NO SMOKING FASTEN SEATBELTS, uten å ha noen anelse om mannen i skogen de fløy over for to minutter siden; kunne man tenke det

omvendt, at det i skogen under flyet var plantet bekvemme seter på ½ hver side av en rett sti, og flyvertinner serverte drinker og mat på ½ papptallerkener til passasjerene, som reiste på ½ stedet, reiste med jordrotasjonen, eller bare med tiden, mens flyet oppe mellom skyene inneholdt en skog, og en mann satt på ½ et halvriktig vindfall i denne skogen og stirret fremfor seg, på ½ vei mot en ukjent destinasjon?) virker det som han lytter oppmerksomt mot skogens lyder: fuglefløytt, brått klapprende vingeslag, ekornknasking, vannet som sildrer fra en hylle til en lavere hylle i bekken (om det finnes en bekk skjult inne i buskaset et sted), suset av vindgust gjennom trærne og lyngen, fremfor alt vinden, kanskje, den lette brisen som gjør skyggene av livverk til et bevegelig, grovmasket nett mot bakken, lik en nettingstrømpe, ved knehalsen, når kvinnen vipper utmodig med benet; men det synes nesten som om det egentlig er stillheten han lytter etter, selv om man strengt tatt

NEI, IKKE DET 139

[Page 140]

ikke kan høre den, eller ensomheten, det faktum at når man bare hører vinden i trærne er man alene.

Speilet, hvor den svarte streken blir tydeligere etter gjentatte påstrykninger, langs kanten, og hun lukker det andre i øyet og kontrollerer, lukker det første i øyet og kontrollerer det andre, hun ser skimten av et mannsansikt i det, bak seg, det røde, liksom hovne leppemellomrommet som skiller barten og det kortklippede skjegget, som åpner seg og lukker seg, igjen, og sier Du sminker deg som en prostituert darling men du med din skal vi si folkelige bakgrunn kjenner naturligvis hemmeligheten ved å få litt ekstra tips, og han strammer beltet i sløbroken rundt maven, løsner det igjen, tvinner frottremsen rundt fingrene og løsner den igjen; og han hører henne snakke uten at hun snur hodet, han ser på det lyse håret hennes, det har noen svartlige striper av gammel farving, liksom noe mørkt og skittent var begynt å tyte ut under det. I så fall skulle vi være glad for hver millimeter sminke du som ikke klarer å forsørge ditt sjø engang du som aldri har gjort et arbeidsslag siden du klippet golfbanen til far din for femogtjuve år siden du er feig eller du tør ikke å gå ut på en arbeidsplass engang du bare gjemmer deg i bukene dine; og i det når litt dirrende speilet (hvor det ser ut som huset er rammet av jordskjelv) kan hun ikke se ham lenger, men hun kan høre, eller kanskje bare merke, at han nærmer seg, og plutselig ser hun den hvite, røde venstrehånden hans, og hun gjør en unnvikelsessleng med hodet og overkroppen, men hånden triver den svarte og burgunderfargede sminkepaletten med Helena Rubinstein i gullskrift, han har det; og i speilet, som er tynt besiddet med rødlig stoff, ser han først brystet og halspningen på sin egen sløbrok, så, ettersom han vrir på skrinet og griper om det med begge hender, suksessivt, hurtig: et glimt av bokhyllen, sin egen skulder, en porselenshund (collie) oppå den, og til slutt (etter noen tiendedels sekunder), det lyse taket, med et rundt, hvitt merke etter et lampefeste som viser omtrent hvordan taket må ha sett ut før sigarettøyken begynte å dra det hvite langsomt inn i det skittenbrune; hun retter seg når lende opp etter den brå bevegelsen, akkurat tidsnok til å se hvordan han bender lokket og esken fra hverandre, omtrent slik enkelte vranger en billigbok for å lese mer bekvemt, og hun hører knekket i plasthengslene idet de brister, det maskerer lyden av hylsen til masca-rabirsten som spretter ut og mister et armlene av tre før det faller lydligst på teppegulvet; han kjenner et kraftig rykk i armen og hører bare ordet Du, vokalen forlenget og med stigende styrke og tonehøyde mot slutten, han

140

[Page 141]

knytter neven og rister armen abrupt nedover, i bend mot hennes tommel, gjør seg fri, tar noen skritt ut på gulvet, snur ryggen til, finner, først med øynene, siden med fingrene, drar ut, og brekker av, de to, små skuffene

med firkantede groper av forskjellig farve (i ½yenskyggene er krystallaktige, glitrende, p ½ overflaten, mattere, n ½rmest flossete eller trekkpapir-ulne der hvor den lille svampen har gravd ut stoffet, noen farver har dype groper, andre er nesten ur ½rte), han m ½ snu ryggen til forskjellige kanter for i ½ verge seg mot knyttneveslagene som hakker mot ryggen hans, han legger armen dels p ½ skulderen hennes, dels p ½ den i ½vre delen av brystkassen, og skyver henne unna med et kraftig st ½t (slik en hydraulisk mekanisme p ½ en gravemaskin kan rykke til), s ½ hun synker halvveis ned i stolen igjen; n ½ ser hun hvordan han i ½pner en skuff i skrivebordet og tar frem en hammer, og hvordan han, uten i ½ si noe, uten i ½ forandre ansiktsuttrykk, legger lokket og esken p ½ stuebordet, l ½fter hammeren og sli ½r, hvordan plasten ved det fi ½rste slaget bare sprekker, men under de etterfi ½lgende gradvis knuses helt, sammen med speilet som er festet p ½ innsiden av lokket; han kjenner noe som ligner en eksplosjon etterfulgt av en during i i ½ret og en brennende smerte som str ½ler ut fra kinnet, og h ½rer (mest p ½ det i ½ret som ikke er rammet av slaget) Ditt svin ditt svin ditt h ½lvetes j ½vla svin du ti ½r ikke sli ½ meg engang du hevner deg p ½ di ½de ting for at du er en di ½d ting sji ½ du er en faens j ½vla fryseboks full av kaldt kji ½tt ditt h ½lvetes j ½vla svin, og smerten i kinnet blir overspr ½ytet med spytt, han h ½rer hvordan hylene s ½ i ½ si hinker over i gr ½t, han ser hvordan hun rister som om hun kj ½rte i en gammeldags hestekjerre uten fj ½rer, gr ½ten innimellom avbrutt av noe som n ½rmer seg et br ½l, fra dypt nede i halsen hennes (liksom det nede i innvollene et sted fantes en annen, mer arkaisk, mer dyrisk munn), et br ½l som sprekker etter et overanstrengt glissando.

Idet di ½ren deler seg lik et sceneteppe, st ½r han (stadig ifi ½rt parkasen med den ubestemmelige gr ½nnbeige farven, og den virker umiddelbart malplassert i denne sammenhengen), merkelig nok, med ryggen til og ansiktet vendt mot veggspeilet i heisen, og han kvepper liksom straks han merker at di ½ren st ½r i ½pen bak ham. Armen hans synker n ½ ned i den ene lommen p ½ ytterplagget, og (som om den var en slags dykker) kommer opp til overflaten med et n ½kkelknippe (formodentlig det samme som m ½ ha gitt ham adgang til bygningens hoveddi ½r); han holder det litt fremfor seg, trekker inn haken, strekker nakkemusklene bakover og betrakter knippet ovenfra

NEI, IKKE DET | 141

[Page 142]

og ned, p ½ en slik m ½te at han antagelig ser en hvit skygge av sine egne runde kinn i underkant av synsfeltet. Som ventet stikker han den utvalgte n ½kkelen i en l ½s, men fi ½rst etter at han har kastet et blikk bak seg, og lagt i ½ret inntil di ½ren. Den er av glass og p ½fi ½rt endel gullbokstaver som til sammen danner et navn og en fagbetegnelse, sistnevnte p ½ to spr ½k. Han har ingen vanskeligheter med i ½ utli ½se i ½semekanismen. Innenfor di ½ren er det m ½rkt, og han blir st ½ende ur ½rlig i dette m ½rket en kort stund. N ½ ber ½rer han en lysbryter p ½ innsiden, til venstre for di ½r i ½pningen, slik at en rekke med neonlamper i taket (de har en slags kryssende ribber som danner mange sm ½ kuber), blinker og flimrer fi ½r de faller til ro i en ubrutt str ½m av hvitt lys; men mens denne stabiliseringsprosessen p ½g ½r, h ½res stadig sm ½ singlende lyder, omtrent som n ½r man knipser neglen kraftli ½st mot et glasskrus eller en sykkelbjelle. Det er nesten p ½fallende, ved n ½rmere betraktning, hvordan et lys, en lyskilde, nesten alltid forutsetter en lyd, om enn aldri s ½ svak og flyktig: foran stearinlysflammen eller parafinlampeskji ½ret eller peisb ½let det skurende poffet n ½r en fyrstikk tennes; foran sigarettgli ½en knakket fra lighteren; lommelyktene og stuelampene som bare lyser etter kneppet under fingertuppen; eller ved direktekoblede lyskastere, smellet n ½r st ½pselet trykkes inn i kontakten; kup ½lyset i en bil foreg ½s av klappingen i bildi ½rens h ½ndtak, og instrumentene i dashbordet lyser opp fi ½rst etter at tenningsn ½kkelen er vridt om og motoren har startet; eller det ekstreme eksempelet med fyrverkeriraketter, hvor lyset, farvet eller ikke, alltid ledsages av hyl og eksplosjoner, unntatt n ½r de faller ned igjen, de s ½rlige typene

som er forsynt med en liten fallskjerm, slik at de daler langsomt mot bakken mens de skinner uten den minste larm, mot en bakgrunn av stjerner, muligens; for de eneste lyskildene som er absolutt lydløse i enhver henseende er selvfølgelig de naturlige, de umenneskelige: solen og stjernene, som ingen noensinne har hørt lyden av; men hvis man kunne nærme seg solen uten å brenne opp, ville man kanskje høre en gradvis tiltagende lyd, lyden av solen, inntil det steg til et infernalsk brøl, brølet fra den permanente kjernefysiske eksplosjonen som solen faktisk er? Når går han, på sin tunge, vaggende og noe sendrektige måte innover den teppebelagte korridoren. Han ignorerer atskillige lyse laminatdører på hver side, og forflytter seg i rett linje fremover, inntil han når det grå plasthåndtaket på døren for enden av korridoren; han lar fastfrosset noen sekunder før han trykker det ned og går entrent. I det svake avglanslyset utenfra, det vil si fra gate-

142

[Page 143]

lyktene, reklameskiltene og de opplyste butikkvinduerne omkring ti etasjer under, kan man bare skimte en rekke med kasseaktige maskiner i lysehyller under vinduene; når avgir en av maskinene plutselig en summende lyd mens et lys blaffer opp over papiret (igjen denne forbindelsen mellom lyd og lys) som later til å vokse ut av dens indre, og summingen og belysningen av papiret (det ligner lampettlys over blekt tapet, eller en pianolampe over notebliader) etterfølges åpenbart av en klapping (som fra en meget hurtig maskinskriver) samtidig med at papiret flytter seg rykkvis oppover, noe som ganske snart blir synlig en skrivelse på papiret, en kort tekst, ferdig i lysepet av kanskje et minutt, hvorpå lyset slukner og maskinen bringer seg selv til taushet i det mørke rommet. En meddelelse til et mørkt, folketomt rom fra en usynlig, mørklagt avsender, en melding fra mørke til mørke. Eller rettere sagt virker det som meldingen er beregnet på det tomme rommet, medmindre avsenderen skulle ha kalkulert med at mannen i parkasen ville komme inn her på nøyaktig dette tidspunktet, hvilket virker lite sannsynlig. Han har ennå ikke slått på lyset i rommet; om dette kan tolkes som et tegn på dørlig samvittighet eller kriminelle hensikter, er foreløpig uvisst. Men da maskinen summet og lyst opp, syntes han besynderlig nok ikke overrumplet eller forskrekket, slik man skulle tro at denne høye lyden og dette høye lyset burde virke på en inntrenger i den store kontorstillheten; tvert om nærmet han seg maskinen, stilte seg mot den med den ene armen, og lot til å lese teksten omhyggelig. Imidlertid har han alt mistet interessen for budskapet, og med et lite rykk retter han seg opp og åpner en ny dør. Rommet som kommer (dørlig) til syne er stille enn det forrige, men ettersom han heller ikke når skruer på lyset, er detaljene i inventaret vanskelige å skjelve, selv om også dette kontoret snyter på det avgiftsfrie, men svake byskinnet nedenfra (og forskjellen mellom lyse i byen og lyse i landet er ikke minst, som kjent, at i byen blir det aldri helt mørkt og helt stille, mens det i landet blir helt mørkt og helt stille, derav den tilnærmede sjokkvirkningen når en byboer ankommer sin avsidesliggende hytte med bil en stillekveld, etter at motorduren opphører og lyktene slukner, og han står overgitt på bunnen av en kolossal stillhet og et kolossalt mørke, en stillhet og et mørke han ikke kan fylle med annet enn angst), gjennom de mange vinduene: med sikkerhet ihvertfall fem skrivebord av samme stilrelse og form, hver med sin telefon og sine to plastkurver halvveis fylt med papirer; på grunn av lysforholdene er det vanskelig å avgjøre om papirene i kurvene har forskjellig

NEI, IKKE DET | 143

[Page 144]

farve på hvert skrivebord (hvitt, gult, lyseblått, lysegrønt, lyserødt?), men uansett har tre av bordene askebeger (forskjellige) og de to lysevrige ikke. En bokhylle mot veggen, under et stort, innrammet bilde som nærmer et

verdenskart, har fi½ bi½ker, men desto flere permer og mapper av forskjellig format. Pi½ et skrivebord, innenfor det parallelogrammatiske lysfeltet fra vinduet, ligger ogsi½ to papirlapper, trolig billetter, hvorav i det minste den i½verste viser pi½skriften CARM. Slutten pi½ ordet stenges av en rullestein, en slik stein som en gang mi½ ha hatt uregelmessig og kantete form, men som havet, i blinde, kan man si, har pi½tvunget en svakt elliptisk og perfekt glattet form, og denne formen ligger ni½, mens dette foregi½r, som tyngde pi½ de to papirlappene, for i½ hindre dem i i½ bli½se vekk (for eksempel hvis et menneske gi½r hurtig forbi: en spi½kelsesaktig umulighet akkurat ni½, i det mi½rklagte kontoret: et menneske i full effektivitet forbi skrivebordet, med et luftdrag av hensynsi½s hast etter seg), de (billettene) som pi½ sin side er fremstilt med i½pne i½yne, maskinelt, industrielt, som adgangstegn, mot betaling, til en musikalsk underholdning som ikke eksisterte den gangen steinen fremdeles var kantete og uregelmessig; man kan godt forestille seg at en slik stein ville kunne fortsette i½ finnes selv etter at operaen var fullstendig i½delagt, ikke bare etter at operahuset var blitt bombet til et forkullet kaos av mur, glass og tre, av i½delagte mi½bler, pulveriserte kulisser, avsvidde parykker og tilintetgjorte kostymer, sotete, men som form intakt for eksempel inne i et smeltet garderobeskap, ikke bare etter det, men ogsi½ etter at ethvert eksemplar av partituret til denne operaen er forsvunnet, etter at selve operaformen er falt i glemsel, eller kulturen og samfunnene som opprettholdt operaens tradisjon er borte, liksom en slik stein representerte en sterkere og mer halsstarrig form for vi½ren enn det kompliserte, levende spinn av mennesker, ting og ideer som i en viss skj½r, skjelvende konstellasjon utgi½r en opera; en gang vil steinen imidlertid ogsi½ bli borte, det ville fori½vrig vi½re en smal sak i½ knuse den til sti½v med en dertil egnet maskin. (Pi½ den annen side, for i½ tilintetgi½re absolutt hele den kloden, hele den element½re eksistensen som steinen er en del av, mi½tte ogsi½ den i½deleggende maskinen i½delegge seg selv, hengende i tomrommet, restli½st, siden den i siste instans besti½r av grunnstoffene fra basisplanet.) Han gi½r ni½ (men saktere, nesten listende) innover i rommet, men stanser, fi½rer hi½n opp til halsen, vrir nakken, og dermed hodet, til venstre og oppover, med, i en kontrast av svart mi½rke og skimmer fra vinduet, en snurpende

[Page 145]

grimase som om han snudde seg bort fra noe illeluktende, mens han tydeligvis, rent faktisk, i½pner den i½verste skjorteknappen, som for i½ fi½ mer luft. Si½ kan man hi½re, fjernt, som fra en radio i et annet rom, motorduren fra to eller tre biler idet de fi½r gri½nt lys i krysset nede pi½ gateplan et sted. Han skyver unna en kontorstol, trinsene piper, og sti½r ni½ inntil vinduet, et av de vinduene som vender mot havnen, og den svake bli½sten fra sj½en kaster noen regndrypp pi½ ruten, bare noen fi½, glissent utsprede dri½per, og der de henger minner de om vi½skepri½ver pi½ glassplater i et laboratorium, beregnet pi½ mikroskopi eller kjemiske tester, bortsett fra at de selvf½lgelig ikke ligger horisontalt, men henger, pi½ grunn av adhesjonen, pi½ det vertikale vinduet, og derfor, pi½ grunn av tyngdekraften, buler ut nederst, som om de var poser under i½ynene pi½ en gjennomsliktig olding; er ikke mange dyr, endel krepsdyr og fisker, for eksempel, fullstendig gjennomsliktige pi½ et tidlig stadium? Men enkelte dyr ikke bare pi½ et tidlig stadium, men ogsi½ som voksne, for eksempel maneter, og denne gjennomsliktigheten er fullstendig umenneskelig, den transparente kropp tilhi½rer ikke menneskelig fysiologi i det hele tatt; selv en gjennomsliktig bavian eller sjimpanse ville vi½re en monstri½sitet. Han later ni½ til i½ stirre mot havnen, der selve havet er usynlig i hi½stm½rket, mens kaiene, lagerskurene og de fi½ skipene ligger mer eller mindre opplyst av omvekslende hvite og gule lyskastere, og jibben pi½ en av verftets (pi½ denne tiden) ubevegelige kjempekraner rager flombelyst opp som en trapsekunstnermast fra det svarte. Det er stadig like uvisst hva han egentlig gi½r i dette folketomme kontorbygget, men av den ur½r-

NEI, IKKE DET | 145

Tett i nesen. Igjen et av disse kulerunde valgene: vi $\frac{1}{2}$ kne frysende eller tett i nesen, med radiatoren av eller p $\frac{1}{2}$, med skjelvinger eller pustevansker. Gudskjelov var han igjen sv $\frac{1}{2}$ rt usikker p $\frac{1}{2}$ datoen, siden det n $\frac{1}{2}$ var lenge siden trygden hadde kommet (og den kom alltid omkring den 20. i m $\frac{1}{2}$ nen, men bare *omkring*; det kunne like gjerne v $\frac{1}{2}$ re den 19. eller tilogmed den 18., i noen tilfeller (foran enkelte h $\frac{1}{2}$ ytider) endog tidligere; en sjelden gang ogs $\frac{1}{2}$ senere, alts $\frac{1}{2}$ den 21. eller 22.), men dessverre var han noks $\frac{1}{2}$ sikk p $\frac{1}{2}$ m $\frac{1}{2}$ neden, som m $\frac{1}{2}$ tte v $\frac{1}{2}$ re oktober. Det var overfl $\frac{1}{2}$ dig i $\frac{1}{2}$ st $\frac{1}{2}$ opp og se ut av vinduet, det var ogs $\frac{1}{2}$ n $\frac{1}{2}$ dvendig; denne merkelige trangen, eller nesten behovet, driften, begj $\frac{1}{2}$ ret, etter i $\frac{1}{2}$ se ut av vinduet; kunne man virkelig tenke seg et menneske s $\frac{1}{2}$ lite nyfiskt at man kunne stenge det inne i et rom (med vindu), uten at mennesket fi $\frac{1}{2}$ r eller siden, hvis det bare var fysisk og mentalt i stand til det (men han hadde h $\frac{1}{2}$ rt om en mann, tilogmed med en vaktmester, som bare klarte i $\frac{1}{2}$ sitte midt i rommet, eller lengst mulig vekk fra vinduet, n $\frac{1}{2}$ r han befant seg oppe i en h $\frac{1}{2}$ yblokk, derfor var han ogs $\frac{1}{2}$ vaktmester i en lavblokk) ville reise seg og stirre ut av vinduet, om s $\frac{1}{2}$ midt p $\frac{1}{2}$ natten, p $\frac{1}{2}$ landet, om h $\frac{1}{2}$ sten? Man vil alltid se det som er i $\frac{1}{2}$ se, og helst litt mer, som om det man gikk glipp av skulle foreg $\frac{1}{2}$ rett utenfor vinduet, n $\frac{1}{2}$, snart, bare man var aktp $\frac{1}{2}$ givende og ti $\frac{1}{2}$ lmodig nok, som om det eksempelvis for i $\frac{1}{2}$ finne sin livsledsager(ske) var nok bare i $\frac{1}{2}$ se ut av vinduet til han eller hun, en gang, selv p $\frac{1}{2}$ den mest bortglemte og nedlagte bygdevei, ville komme forbi; hva man s $\frac{1}{2}$ skulle gj $\frac{1}{2}$ re, var uklart; kanskje h $\frac{1}{2}$ pet de fleste bare p $\frac{1}{2}$ et slags usedvanlig naturfenomen, en katastrofe, en trafikkulykke, eller bare en blotter eller noe lignende; eller tvertimot, de ville konstatere, til sin beroligelse, at alt var som fi $\frac{1}{2}$ r, hvilket det som oftest var. Han kastet av seg hestedekkenet og lette etter no i $\frac{1}{2}$ snute seg i, og i en b $\frac{1}{2}$ repose med hullede votter, ti $\frac{1}{2}$ rre br $\frac{1}{2}$ dskalker og pianotangenter fant han et gammelt glassh $\frac{1}{2}$ ndkle som han hadde brukt til skureklut p $\frac{1}{2}$ den tiden han enn $\frac{1}{2}$ vasket gulvet et par ganger i i $\frac{1}{2}$ ret, alts $\frac{1}{2}$ for ganske lenge siden; den var noe stiv, men brukbar. Han skrevet over den stopptytende li $\frac{1}{2}$ ybenken ved siden av komfyren, sparket unna en pyramide med tomme eggekartonger, skrudde ned radiatoren under vinduet (krumb $\frac{1}{2}$ vd, men med

[Page 147]

strak arm, for i $\frac{1}{2}$ se de smi $\frac{1}{2}$ tallene p $\frac{1}{2}$ innstillingen) og stirret ut, eller rettere sagt ned; for selv om det var atskillige bygninger (for det meste fabrikker og kontorer, men ogs $\frac{1}{2}$ en gammel spir- og t $\frac{1}{2}$ rnpnydet herskapsvilla) i $\frac{1}{2}$ se langt borte, s $\frac{1}{2}$ ble blikket uvegerlig halt fem etasjer ned, som av en sterk fisk, mot gateslukten under, eller rettere sagt, de tre, nei fire, kanalene hvor det rant henholdsvis mennesker, biler, mennesker (og hunder) og vann, alts $\frac{1}{2}$ f i $\frac{1}{2}$ rst fortauet foran huset, s $\frac{1}{2}$ k j $\frac{1}{2}$ rebanen, s $\frac{1}{2}$ gangstien av asfalt over den gressbevokste skr $\frac{1}{2}$ ningen, og s $\frac{1}{2}$ elven (i sommernettenes stillhet, med vinduet i $\frac{1}{2}$ pent, sto suset bak ham, ut fra det indre av leieg $\frac{1}{2}$ rden, liksom en

elv rant gjennom oppgangen, eller som om huset var bygd av steiner fra en helt annen elv, og suset var blitt sittende fast i dem; men han visste det mĩ½tte skyldes et slags ekko eller refleksjon av lyden mot de malte, tomme murveggene), hvor strĩ½mmen alltid gikk i samme retning, i motsetning til veien (inklusive gangstien og fortauet) hvor strĩ½mmen av kjĩ½reti½yer og mennesker og hunder gikk i begge retninger, bĩ½de oppover og nedover, av og til pĩ½ tvers. Allerede et dyr, en heslig liten mops, for eksempel, hadde prinsipielt muligheten til ĩ½ bevege seg i alle retninger, mens vannet, derimot, ikke hadde noe valg, det mĩ½tte renne nedover, og allerede dette var en avgjĩ½rende forskjell pĩ½ det ĩ½ vĩ½re vann og det ĩ½ vĩ½re dyr, opplagt; men hva hvis ogsĩ½ dyrene hadde rent pĩ½ samme mĩ½ten, ikke slik at det strĩ½mmet floder av levende vesener gjennom landskapet (slik for eksempel en reinflokk kan se ut fra luften), men slik at dyrene, alle dyr, bare kunne bevege seg nedover, sĩ½nn at, i visse perioder av tĩ½rke (eller hva man skulle kalle det?) ville skogene vĩ½re nesten tomme for dyr, inntil de samlet seg i skyer, meget svarte, tette sĩ½danne, en slags tordenskyer, og falt ned over skogene, og de atter, steg for steg, alt fra markmus til elger, ble tvunget nedover, stadig nedover, mot havet av alle dyrearter, fi½r de fordampet og fortettet seg i nye skyer. Klarvĩ½r, rĩ½dlig solskinn. Men vannet sto hĩ½yt etter mange dager med regn, piletrĩ½rnes greiner slepte i strĩ½mmen som kvasten pĩ½ en syttendemaĩ½se i et fonteneutlĩ½p. Syttende mai! Han avskydde de dagene som nektet ĩ½ unnsnippe dating, de evinnelige Fi½rste mai, Syttende mai, Sankthans, Julaften, Nyttĩ½rsaften, alle disse flaggene, disse fyrverkeriene, disse skrĩ½lende, mer eller mindre fulle, mer eller mindre velklede, mer eller mindre feststemte menneskene som ikke kunne la vĩ½re ĩ½ styre sin mer eller mindre vaklende gange forbi huset han bebodde, femte etasje, og selv dit nĩ½dde stemmene og latteren deres, flaskeknusningen deres, brĩ½lene

NEI, IKKE DET 147

[Page 148]

deres, kjekkelet, kvinnes kokette promillehvin. Eller tvertimot, stillheten. Den snikende, fi½rkrigsaktige stillheten etter klokken fem pĩ½ julaften, etter de alarmerende kirkeklokkene som skranglet seg inn fra en tid lenge fi½r armbĩ½ndsuret, fi½r bestefarsklokken, pendeluret, gjĩ½keuret, digitaluret, den elektriske kvartsklokken og telefonuret, og sĩ½ stillheten etter dem, bare en og annen drosjes diesellyd, og kulden, og mĩ½rket, og snĩ½en, og alle lysene i vinduene pĩ½ baksiden av sĩ½pefabrikken, de grelt tradisjonsrike lysene fra tente juletrĩ½r mellom gardinene, alt dette som med sin stemningsfulle stumhet skrek ut en 24. desember og ingen annen dato, at enhver annen dato var en umulighet; om sĩ½ en krig brĩ½t ut akkurat da, tidlig pĩ½ kvelden den 24. desember, sĩ½ ville bombene kunne utslette alt, unntatt denne datoen, det mest avanserte rakettsystem ville ikke kunne bombe tiden. En morgenjogger humpet forbi der nede. Det var en fetladen yngre kvinne, i blĩ½ drakt med hvite striper, og hun jogget sĩ½ sakte at hun hele tiden var pĩ½ nippet til ĩ½ falle ned i kappgjengernes rullepĩ½lsete fysiologiske dynamikk, og det sĩ½ ut som hun, for hver gang den fremstrakte foten mĩ½tte bakken (det ville si asfalten pĩ½ gangveien) og ble pĩ½lesset hele kroppstygden, var ferdig til ĩ½ klappe sammen lik en punktert badeball eller en rĩ½tten snĩ½mann, men at hun, hver gang hun sparket fra igjen, med en overnaturlig kraft, som ikke kom av sunnhet, skjĩ½nnhet og styrke, men av en desperat vilje til sunnhet, skjĩ½nnhet og styrke, ved en drabelig selvredningsdĩ½d klarte ĩ½ hale seg opp av utmattelsens og sammenbruddets avgrunn; og slik, gjennom stadig nesten ĩ½ synke sammen, og stadig heise seg opp igjen, forsvant hun ut av syne som et stort, blĩ½tt, overvektig hjerte konstant pĩ½ grensen til hjertesvikt, og pilegreinene fortsatte ĩ½ slepe i vannet som fi½r, ennĩ½ grĩ½nne, ennĩ½ ikke gule. Denne dagen ihvertfall garantert udatert, hvit (eller snarere rosa, pĩ½ grunn av hĩ½stlyset) som en villfugls ustemplede egg pĩ½ en utilgjengelig berghylle, og pĩ½ matten utenfor dĩ½ren, ingen avis som kunne fortelle hvilken dato det var, og i leiligheten ingen radio, ikke noe fjernsyn, som

kunne plumpe ut med det, nei, ikke noe Italia frykter vi ½ fisk, Roterende restaurant i kraftverkpipen?, Surrogat-moren angret, Skip med fyrverkeri i brann, Nytt om smerte. Han unngikk i ½ trøkke i det mugne speilegget, men di ½ren buttet mot en irriterende pappkartong (Sunkist), han fikk krefter, han ble rasende, han trev tak i esken, flerret sidene fra hverandre, slet kartongen i stykker, stadig mindre stykker, mindre og mindre, inntil de ni ½dde prislappstørrelse, og stykkene ble flere og flere og arbeidet tyngre og tyngre,

148

[Page 149]

og han ga opp og gikk og pisset, sliten, gammel, men fremdeles uendelig fjernt fra det molekylære nivå ½ han hadde forstått i ½ redusere esken til. Skulle han spille den i natt? Kanskje, hvis det ble stille nok. Som vanlig måtte han kjempe mot trangten til i ½ gripe kjøttklubben som lå ½ blant sykkelkjedene og tomflaskene i badekaret for i ½ knuse speilet over vasken, og som vanlig overvant han den (av feighet, konservatisme, antagelig), som vanlig så han seg i speilet liksom han hadde sett ut av vinduet (eller motsatt slik han (og alle andre?) så ut av vinduet, for i ½ se seg selv i det første tilfellet, og for (for enhver pris?) i ½ se noe annet i det andre?). Tertium datur (han var lård, var han ikke? men hadde dessverre lav intelligens): lese. Det beroligende ved lesningen. Thiamini chlorid. 1,5 mg, Riboflavin. 2 mg, Nicotinamid. 10 mg, Pyridoxini chlorid. 2 mg, Calc. panthothien. 3 mg, Constituens q.s., Sukkerdrasjert, Ved behov for B-vitaminer 2-3 eller flere tabletter daglig. Oppbevares utilgjengelig for barn. (Han hadde latt som han sov, hørt at hun pnet di ½ren for i ½ forvise seg om at han sov, og så, lenge etterpå, stadig vi ½ken, ut på badet, de små fi ½ttene (hvilken skostørrelse?) fi ½rst mot det kalde linoleumsgulvet, så på badekarkanten, for i ½ rekke opp til medisinskabet, vri om ni ½kkelen (som alltid sto i, merkelig nok), og for der, blant plaster, vaselin, vannstoff, neglesaks, rensed bomull, i ½yeglass, rigabalsam og honning, kamferdrøper, i ½ finne den lille brune flasken med di ½dningehode, den blekt svovelrøde etiketten som var brunflekket av innholdet i flasken: jod, som han (faren) brukte til i ½ pensle alle riftene og sårene han fikk i jobben som gjerdemontør; og di ½dningehodet garanterte, hadde han trodd, at den som tømte flasken, eller tilogmed bare drakk litt av den, ville di ½ omgående, slik di ½dningehodet i guttebarnenes sjørørverflagg garanterte di ½d og fordervelse, eller det bittelille di ½dningehodet i den tyske generalens uniformslue symboliserte hans makt over di ½den (illustrasjon i det gamle leksikonet); og, stadig overfølsom, kontraktibel som en glassmanet av skrekk for at de skulle vi ½kne, for det plutselige knirket i en di ½r som ble pnet, hadde hun skrudd av korken og stirret ned i flaskens rødsvarc di ½dssaft, ni ½lt, mistet motet, skrudd korken på igjen, satt flasken tilbake i skabet (på ni ½yaktig samme plass som den hadde stått (høpet han), hadde lukket di ½ren til medisinskabet fi ½rst, og til baderommet deretter, sneket seg tilbake til sengen og sovnet, og vi ½knet dagen etterpå, uten at de noensinne fikk vite om det). Han hadde, og hadde aldri hatt behov for B-vitaminer, eller andre vitaminer, tvert imot, han avskydde den komprimerte helsebo-

NEI, IKKE DET | 149

[Page 150]

ten i dem, så hvordan og hvorfor de hadde havnet der, var uklart, kanskje en gjest, men han hadde ikke gjester, eller var den virkelig helt fra i ½.s tid? (og hvis, hvis, han hadde vi ½rt en stor forførrer, med sans for systematikk, ville hun vi ½rt den siste i rekken, etter Anne, Berit, Cecilie, Dorthe, Eva, Frida, Gunhild, Hege, Inger, Johanne, Kari, Lone, Merete, Nanna, Olga, Pia, Queen Elizabeth, nei, Mary Quant, nei, Suzie-Q, it's so easy to do, nei, Rakel, Solfrid, Torunn, Unni, Valborg, Winnie, Xaviørre, Yngvil, Zabrina, i ½rna, nei, i ½yfrid; hadde han ikke tross alt forstått alle disse kvinnene? nei, ingen av dem); tallene bak Anv. fi ½r: kunne tyde på det; tablettene burde

ha B-vitaminisert et eller annet legeme for flere i 1/2r siden (alltid urig 1/2d i 1/2 v i 1/2re uvitende om innevi 1/2rende i 1/2r, det var fortig 1/2rende!); nig 1/2 var det, farmasi 1/2ytisk sett, for sent, hvilket allerede lokkets sti 1/2vlag mi 1/2lte med sin lydlig 1/2se og (tross alt) noe upresise klokke. Lesestykker overalt, for den oppmerksomme, en allestedsnig 1/2rvig 1/2rende skriftkultur, stadig noe. Hvis du ikke liker varen fi 1/2r du pengene tilbake. Beskriv hva du misliker, hvor du har kjig 1/2pt varen og legg ved etiketten med kvalitetsgaranti (kjig 1/2tptig 1/2leggpakke), eller ... erobret 1952: 7 gull, 3 sig 1/2lv, 6 bronse (fyrstikkeske), eller CSM SUIKER B.V. AMS-TERDAM (sirupsboks, med en vakker bli 1/2 tegning av fabrikker og kanaler og lektere); (de tykke, hvite, litt gjig 1/2rsmakende og melpudrede skivene, hjemmebakte, med en pli 1/2sen bi 1/2lge av sirup, en slags bri 1/2dets blonde fettseik, pi 1/2 det store kjig 1/2kkenet hennes (tanten i smig 1/2byen), ved siden av den kri 1/2llete tobakkspakken og den lille sivmatten hun brukte til i 1/2 rulle, den bli 1/2 og hvite sirupsboksen med det fascinerende og absolutt uforklarlige ordet MAAT-SCHAPPIJ, et eksotisk fremmedlegeme blant lokalavisenes overskrifter og det broderte hig 1/2ndkleet som ba Gud velsigne vi 1/2r mat, han hadde aldri klart i 1/2 glemme det, et ord i 1/2 ta med pi 1/2 livets vei: MAATSCHAPPIJ). Katalogene, de herlige postordrekatalogene, sublimt avantgardistiske, varenes karneval, Dinosaurklokke ? en festlig nyhet. Viser time, min og sek digitalt. Halen, bena og armene kan tas av; Kjempegig 1/2yal sparebi 1/2sse formet som en spermie med sli 1/2yfe (pi 1/2 halen, hans tilf.); Lyspi 1/2re-blomster. Lyspi 1/2rer med vakre blomster i stri 1/2lende farger som lyser og gir et behagelig skinn; Ti 1/2rsteslukkerhjelmene ? i 1/2rets virkelig store slager! Bli 1/2 plasthjelmer med 2 bokser/flaskeholdere med slanger. Du setter 2 forskjellige slags drikkevarer i holderne, i 1/2pner og kobler pi 1/2 slangene. Sug i munnslangen og du fi 1/2r en herlig (50/50) blanding rett i munnen.; eller morosakene: gummimaskene: Passer alle ansiktsformer: Den gamle sjarmi 1/2r, Einstein, Djevelen; Vannsprutende li 1/2sbryst; Kjem-

150

[Page 151]

petutnge. Stor, hul og kjig 1/2ttfarget. Av plast. Tri 1/2s over ens egen tunge og stikkes inn i munnen; Krypene hig 1/2nd. Skrem vannet av vennene dine med denne krypende hig 1/2nden (med blodflekket mansjett, hans tilf.) i naturlig sti 1/2rrelse. Drives med 2 stk. 1,5 v batterier; Klappende og hoppende tenner. Morsom sak som ved en opptrekkbar fi 1/2rmotor klapper med tennene og hopper frem pi 1/2 smig 1/2 fi 1/2tter. Eller bakrutestreamere, den folkelige fornufts geriljaprotekt mot akademikernes irrasjonelle, idealistiske morallig 1/2re (pi 1/2 nabolandets sprig 1/2k, som kulturutveksling): 11 :e budet: Skig 1/2t dig sig 1/2lv ? skit i andra; Jag har sju intressen ? sex & i 1/2l; Chocka din kropp ? var nykter!; En lykkelig kvinne ? i 1/2r en lydig kvinne; Bi 1/2ttre pissa i stupri 1/2nnan i 1/2n stupa i pissri 1/2nnan; Den bi 1/2sta kvinnori 1/2relsen ... i 1/2r den i sig 1/2ngen; eller Hakke Hakkespett med sigar, Di 1/2den med blodstenkt li 1/2. Stars and Stripes i form av diverse i 1/2rner, som kobraslange, som oppstrakt langfinger, som flosshatt pi 1/2 en hodeskalle (som om amerikanisme og anti-amerikanisme til slutt gikk ut pi 1/2 ett, en slags unio mystica, hvor det destruktivt foraktfulle og idolatriske forsvant i hverandre, eller amerikakulten ble opphi 1/2yd til en dyrking av landets voldelige verdier, mens derimot et russisk flagg i form av la oss si en skinnlue pi 1/2 et di 1/2dnin-gehode, bare ville uttrykke tradisjonell anti-kommunisme: russerne som bolsjevikiske mordere, og mangle enhver tvetydighet). Skulle han spille den i natt? Ni 1/2r var det han knuste den siste av de i 1/2vrige? For tre mi 1/2neder siden? Et halvt i 1/2r? Et i 1/2r? Og de beste av alle, hun med leopardskinnstruse og bare bryster, hun med hvit truse, sli 1/2yfe i hig 1/2ret, tommelen i munnen og bare bryster, hun med stripe stri 1/2mper, stripe bomullstri 1/2ye trukket opp over brystene, hun med hatt, dongerishorts og bare bryster, hun uten noe som helst, skrevende pi 1/2 huk, men med armene krysset foran bi 1/2de kjig 1/2nnet og brystene, altsig 1/2 den mest anstendige (men fantes det noe mer anstendig enn nudister?), hun med perlekjede og et ri 1/2dt silkedraperi og bare bryster, hun med hvit truse, hvit stri 1/2mperholder, hvite stri 1/2mper, hvite hig 1/2yhig 1/2lte sko og bare bryster; han kunne dem utenat, men likevel, hvor var katalogen?

Hun sto med ryggen til og si½ ut av vinduet. Hi½stsolen glorifiserte, si½ i½ si, det skulderlange, storkri½llete og helt blonde hi½ret hennes, og hun flyttet vekten fra hi½yre til venstre ben (tyngden pekte liksom rett oppover fra stiletthi½len) si½ den venstre rompeballen smi½g over (liksom det under huden virkelig var en ball som rullet) og li½ftet seg sammen med den hvite trusekanten, men den nakne huden sluttet igjen i½ vi½re synlig der hvor stri½mpene begynte, de var tykkere i½verst, mettet hvite, strukket litt oppover av

NEI, IKKE DET 151

[Page 152]

stoppene i holderen, mens de var tynnere, mer gjennomskiktige fra midt pi½ li½ret, slik at hudfarven skinte gjennom, en farve som teen inni en ti½rr tepose, nei, lysere, som ni½r man heller melk i kakao, enda lysere, et hvitt skimmer rundt de lange bena, som mugg (nei, nei, ikke mugg for faen!), som rim, som ti½ke over et tjern, ja, som ti½ke over et tjern og en budeie spiller pi½ neverlur i bakgrunnen. Hun snudde seg langsomt (han fikk se at det hang et langt perlekjede i flere omganger mellom brystene hennes, det hadde vi½rt skjult av hi½ret) og sa No, likar du meg?, til hans store forbli½ffelse, som en av disse erkedyktige sosiologi- og statsvitenskapsstuderte nyhetsoppleserne pi½ tv (slik han husket det), alltid smakfullt kledd i naturstoffer, uten utringning, selvf½lgelig, alltid med smakfulle smykker av si½lv og mi½rke natursteiner, alltid med smakfull frisyre tilsynelatende uten spray eller lignende, enkel, men smakfull, en opplysningens og den gode smaks faste, men stille, saklig argumenterende protest mot kji½nnsdriftens kuende vulgaritet, i½ndens og den gode smaks oppri½r mot kji½delighetens natt og kaos. Han svarte bare Ja, du er deilig; og hun kom et par skritt ni½rmere (stadig med hi½stlyset og motorlydene fra gaten bak seg), hun la en hi½nd under hvert av brystene, li½ftet dem litt opp og slapp dem bri½tt, si½ de ble hengende og disse (nei, ikke disse, men skjelve, det gjorde en viss forskjell om man sa disse eller skjelve, disse: flesk, fett, ister; skjelve: ospetri½r, akrobater, buestrenger, altsi½:) si½ de ble hengende og skjelve, mens hun stirret ham rett inn i i½ynene, hele tiden rett inn i i½ynene, i½rlig, de sterkt sminkede i½ynene hennes, mens hun bi½yde seg litt fremover, si½ en lokk av hi½ret falt over skulderen, og li½snet en av de smi½ klemmene (eller hektene? eller spennene?) som holdt stri½mpen festet til stri½mpeholderen, slik at stri½mpeskanten rettet seg ut, spratt ned (den ble ikke lenger trukket oppover) med et lite smell, nei, selvsagt, helt lydl½st (men uttrykket var si½ fristende), si½ de tre andre etter tur, fi½r hun spurte Du vil kanhende sji½ kji½nnsorgana mine? Eller vil du vente? Kanhende vil du vente ei heil i½ve? Kanhende vil du aldri fi½ sji½ dei? og han svelget og stammet bare Jo, jo. Hun snudde seg halvt (eller var det kvart, eller to tredjedels?) bort, trakk den hvite trusen (som ni½ var befrikket fra stri½mpeholderens gitter) sakte ned over li½ret, lirket den etter over baken, men lot den henge igjen litt over venusberget, men si½ kom ogsi½ det glidende ut, som om han kunne hi½re hver hi½rkr½ll knitre mot trusekanten og fingrene hennes, det nattsvarte (nei, det kastanjebrune, men hun var jo helt platinablond, var pubeshi½ret ogsi½ blondt? men om

152

[Page 153]

hun hadde parykk, og egentlig var mi½rk, eller bare mellomblond, da ville hun ha mi½rkt pubeshi½r likevel, men selvf½lgelig var det blonde hodehi½ret ekte, altsi½ var pubeshi½ret lys mellomblondt, altsi½:) det lysebrune hi½rkruset som vokste rundt de nakne kji½nnsleppene hennes, fuktige som undersiden av en snegle. Hun snudde seg igjen en face mot ham. Hun sa Her ser du kji½nnsorgana mine. Dei ytre. Du mi½tte ikkje vente ei i½ve likevel. Kanskje du vil sji½ meir av dei? Han var stum. Det var bare penis som hadde reist seg for i½ tale, peke mot forsamlingen, nei, ikke for i½ tale, bare tie, og forsvinne i den (forsamlingen); han kjente den (penis) mot maven, den var

sī½ stiv at det sprengte, revmatisk, forkrampet; og hun lot trusen rykke ned langs de fremdeles strī½mpekledde bena, mens hun stadig stirret ham inn i ī½ynene, som om ī½ynene allerede var kji½nnsī½pninger, fi½r hun sto pī½ ett ben og raskt li½ftet foten ut av den; sī½ la hun ī½n hī½nd, med de lange rī½de neglene, pī½ hver side av splitten (splitt og hersk, hun hadde makten) og skilte hī½rveksten, sakte, slik at det viste seg en lyserī½d mandorla- eller bī½tform, men hun slapp plutselig, sī½ leppene gled halvveis igjen (lik en munn, en oldingemunn, som lukket seg sakte etter ī½ ha gapt i forbauselse), og satte seg ned pī½ hestedekkenet over madrassen; med knī½rne trukket opp og overkroppen stī½ttet pī½ armene lente hun seg tilbake til hun befant seg helt i liggende stilling, sī½ vendte hun igjen, langsomt, flikene av kji½nnet utover (og han tenkte pī½ blader, syrinblader i vind, hvordan de har en annen farve, et annet lys, pī½ baksiden, nī½r de plutselig blir snudd) og sa, med sin forekommende nyhetsstemme Du har kanhende lyst til ī½ stikke penisen din inn i vaginaen min? Eller vil du vente? Nei, du vil vel ikke det. Eller kan-skje du vil at det ikke skal verta noko meir, at alt skal stogge her? At lysta di aldri tek slutt? Nei, du vil vel ikke det. Forbaskdet som den kvinnen snakket, tenkte han, som om hun ikke skjī½nte hva de holdt pī½ med, som om hun ville gjī½re noe kvasi-metafysisisk ut av det, han mistet nesten lysten et ī½ye-blikk; han skyndte seg ī½ kneppe opp buksesmekken og rive ned glideli½sen og underbuksen (den stinket selvfī½lgelig, han pri½vde ī½ finne en ren en, men han hadde ingen rene, altsī½ hadde han ikke underbukse i det hele tatt) og avduke det bauta-aktige kji½nnet, han bakset seg ut av klī½rne og kravlet seg ned pī½ madrassen der hun li½ og stirret ham inn i ī½ynene. Skulle han spille den i natt? Akkurat idet han stī½tte inn i henne, fikk han ī½ye pī½ den, utrolig nok, hun hadde den, den hang og slafset ut av munnen hennes som en redningssklie, narretungen av plast, enorm og rī½d, et urimelig tunge-

NEI, IKKE DET | 153

[Page 154]

mī½ som gjorde det umulig (heldigvis) ī½ snakke, den biologiske sparebī½ssen sprī½kk (poetisk uttrykt), han pumpet det befriende ut av seg som euforisk spy. Det ble stille i huset. Han hī½rte rushtrafikken igjen. Hvis det bare var mulig. Bare ī½n eneste dag. Eller tilogmed noen timer, noen minutter, en situasjon. Hun hadde sittet pī½ benken med en bī½repose mellom fi½ttene og studert en eller annen bok (men hvilken? det var viktig! I den fullkomne rekonstruksjon ville noe slikt vī½re helt elementī½rt! Jo, boken om blomster, om ville blomster i Nord-Europa) og studert en bok om blomster. Pī½ benken, denne innendī½rs parkbenken, satt vanligvis bare lokale alkoholikere og narkomane (men pī½ den tiden var det ennī½ ikke kommet bli½tt lys pī½ toalettene for at de sprī½ytenarkomane ikke skulle finne blodī½rene), samt av og til noen pensjonister og husmī½dre som segnet under byrden av hermetikk, grī½nnsakblandinger, sī½pe, poteter, frossenfisk, karbonadedeig, geli½, vaskepulver, ī½l, deodoranter, ukeblader, hamburgere, melkekartonger, bleier, sigaretter, fersken, tomatpuri½ og sī½ videre; men den dagen, eller den kvelden, i januar, var det henne (ī½., som foreli½pig var navnli½s), med en slunken bī½repose mellom skinnstī½vlettene, vottene i armhulen og en bok om ville blomster i Nord-Europa mellom hendene. Han hadde fi½rst satt seg ned ved siden av henne, det vil si med mye respektfull, brunlak-kert og hī½rverksmerket benk mellom henne og seg selv (men om benken fortsatt fantes, hva med de nye merkene, navnene, hakkene som var ski½ret og tegnet i den siden da, flere ī½rs slitasje, hvordan bringe benken tilbake til den nī½yaktig overensstemmende tilstanden?). Sī½ hadde han en stund samlet mot til ī½ ī½pne munnen (liksom et helt menasjeri av motbydelige dyr holdt til der inne, og han mī½tte si, unnskyldende, Liker De ogsī½ paddar, ormer og firfiser?). Han hadde sagt Det mī½ vel vī½re tillatt for andre enn de gamle ī½ hvile seg litt (og alt med den replikken hadde han rī½pet seg, sitt gammelmannssinn, sin identifikasjon med oldingene, sin livsudugelighet, men det hadde hun antagelig ikke merket da, ikke fi½r langt senere) og hun

hadde ikke svart noe som helst, bare sett på ham og smilt engstelig, slik man smiler mot en mulig volds mann for å signalisere uskyld, gode hensikter, og således unngå å bli hans offer (han hadde selv brukt teknikken ved et par anledninger, feig som han var); forresten var det sannsynlig, og ikke urimelig, at hun tok ham for narkoman eller alkoholiker, siden han A) satt på benken, og B) snakket til henne. Den neste replikken, som måtte bli et svar på hennes taushet, hadde vært enda dummere og mer triviell, nemlig

154

[Page 155]

Du leser om blomster, ser jeg. Det er forresten et tre der borte, midt inne i senteret, har du peiling på hva det er for et slag? Og hun hadde svart (den aller første setningen hun sa til ham, en vanlig hovedsetning, men likevel) Det er falskt; og han hadde spurt hva hun mente, og hun hadde fratatt ham nok en illusjon, en pastoral illusjon om det digre, eksotiske treet som tilsynelatende vokste midt inne i det store kjøpesenteret, liksom rett opp gjennom gulvet, fra bakken under, et tuntre med knudrete gammel bark, et mytisk Yggdrasil som sprenget seg fra underjordens mørke tvers gjennom betongen, flisene og glasset, og pekte ut gjennom taket, mot himmelens blinkende stjernebiler, eller noe slikt; for det hadde virkelig knudrete bark, det hadde grønne blader (midt i januar, det burde ha vakt hans mistanke), men nei, det dreide seg ikke om et tre, men om mumien av et tre, et tre hvor all levende innmat var fjernet (slik man fjerner innvollene fra en mumie in spe, eller slik jivaro-indianerne tømmer et krympehode for hjernemasse før tømmerkingen), og bladene var simili, bare barken, skallet rundt fravikret av tre, var ekte, men død, den skulle aldri vokse seg en millimeter tykkere; treet hadde like lite til felles med et virkelig tre som utstillingsdukkene i klesbutikkens vinduer med levende mennesker. Men hadde han ikke (nei) av og til en ubehagelig følelse av at det ikke var disse attrappene som etterlignet sine levende forbilder, men tvertimot at det levende, i en slags morbid platonisme, prøvde å bli til, eller bli tvunget henimot, sine døde idealer, slik at treet ikke måtte miste livet om høsten, ikke kunne røtne eller felles av vinden, men ble et evig, eller ihvertfall evinnelig, uforstyrrelig tre, et evig død (og treet i kjøpesenteret var tilogmed utstyrt med et stort speil i vest, et speil som ga en illusjon av at treet var dobbelt så høyt; det døde speilte seg altså i det døde (motsatt pilegrinene som speilte seg i ellevannet), og ble dobbelt død); treet lignet faktisk en utstillingsdukke, som menneskene i sin tur etterlignet, også utstillingsdukkene, det vil si modellene, i ukeblader og motemagasiner, alltid mer eller mindre mislykket, de levende klarte nesten aldri å ligne helt på sine døde forbilder, de døde nesten aldri opp til deres eleganse, deres fullkommenhet, deres fravik av aldring og forfall, men de strevde henimot det, noen motstrebende, uvillig (selv om det alltid fantes en nedre grense for umote og ueleganse: ingen gikk for eksempel med bonjour og flosshatt lenger, eller kledde seg i jutesekker med hull til armene og skumgummi surret rundt fingertene), noen ivrig, lekkersultent, og mon de ikke gjorde rett i det, på sett og vis, å etterstrebe det dødes

NEI, IKKE DET | 155

[Page 156]

perfeksjon; for hvem hadde, til syvende og sist, klart å leve et helt liv til punkt og prikke etter abstrakte, prinsipielle maksimer; var ikke idealene, enten for den optimale erotiske attraktivitet eller den optimale moral, alltid uopnåelige, krystallinske, fullkomment døde, mumier av noe som aldri hadde eksistert, men likevel, eller nettopp derfor, nødvendige, uunngåelige, bare man ikke var naiv nok til å tro på deres bokstavelighet? Jo. Skulle han spille den i natt? Eller skulle han knuse den? De hadde fortsatt samtalen, merkelig nok, hun litt engstelig, mens hun dro seg nervøst i åreflappen, han bledende og overmodig. Fra tid til annen hadde han

kjent den iskalde trekken utenfra, nĩ½r de store glassdĩ½rene ĩ½pnet seg for nye handlende. Det var hans antagelig eneste stolthet, at han gikk med korte underbukser, selv midt i vinterkulden. Men husket han samtalen ord for ord? Nei. Om han bare forlangte ĩ½ fi½ tilbake scenen pĩ½ benken (og ikke at de siden gikk pĩ½ den lokale kafi½en og ble der til den stengte, klokken ĩ½tte, at de siden dro inn til byen med t-banen, at de ble sittende pĩ½ en halvdi½r-lig restaurant og drikke ĩ½dvinstoddyer, at han til slutt hadde turt ĩ½ stryke henne over hĩ½nden (da hun strakte den fram for ĩ½ forske i baksiden av en ĩ½lbrikke), at hun ikke hadde dratt den tilbake, at de hadde tatt avskjed mot midnatt med li½fte om ĩ½ treffes neste dag (og hadde gjort det)); bare scenen pĩ½ benken, da de enĩ½ nesten var mer trusler enn li½fter for hverandre, si½ mĩ½tte ogsĩ½ samtalen gi½ omigjen, ord for ord. Men ikke bare det. Nĩ½yaktig de samme menneskene i nĩ½yaktig de samme klĩ½rne mĩ½tte gi½ forbi dem i samme rekkefi½lge og samme innbyrdes avstand til hverandre; for eksempel mĩ½tte den samme slitne gamle mannen med krykker og ryggsekk av fi½rkrigsmodell (han lot til ĩ½ vi½re kommet direkte inn i det kommersielle paradiset fra en annen tid (slik folk kan rote seg inn i et filmopptak) med en duft av husmannsplass, vassgraut, beksĩ½mstĩ½vler pĩ½satt skobesparere og smĩ½ ruter dugget av stinkende ulltĩ½y til ti½rk over vedkomfyren) pĩ½ et visst tidspunkt (like fi½r de reiste seg og gikk) komme og sette seg ytterst pĩ½ benken, ved siden av henne, som derfor gledeligvis mĩ½tte rykke litt nĩ½rmere ham, den unge. Han, den gamle, mĩ½tte sette seg pĩ½ nĩ½yaktig den samme mĩ½ten, ved ĩ½ holde krykkene foran seg som skistaver (nĩ½r en utmattet femmilsli½per hviler pĩ½ dem), og synke langsomt ned, slik man setter seg i et mĩ½rkt rom, usikker pĩ½ hvor stolen er, stadig med ryggsekken pĩ½ ryggen, og derfor litt foroverlutt sittstilling hele tiden, fordi ryggsekken stĩ½tte mot ryggstĩ½et pĩ½ benken, eller, med andre ord, mannens byrde hindret ham i

156

[Page 157]

ĩ½ hvile virkelig: hele posisjonen var et kompromiss mellom anstrengelsen ved ĩ½ gi½ videre og anstrengelsen ved ĩ½ ta av seg ryggsekken. Og han mĩ½tte skotte fryktsomt bort pĩ½ dem, ikke nĩ½r som helst, men i nĩ½yaktig det rette ĩ½yeblikket; fi½rst pĩ½ henne (kanskje med en siste rest av begĩ½r i de rennende ĩ½ynene, eller ihvertfall interesse, under fryktens usynlige briller), siden pĩ½ ham, siden pĩ½ et ubestemmelig punkt i det hellegulvet som feiemaskinene, antagelig, om natten, gjorde rene til neste morgen. Hovedsakelig, ikke sant, tre slags attityder man ble utsatt for der, i det store butikkssenteret: primo, den merkantile vennligheten i forretningene, hvis mĩ½l ikke var ĩ½ tiltrekke, men ĩ½ stĩ½te vekk fortest mulig, bare med en stĩ½rst (eller dyrest) mulig vare under armen; secundo, frekkheden, som fi½rst og fremst flaret ut av ungdomsgruppene som hang der, med tyggegummi og lurvete klĩ½r; tertio, frykten, den prĩ½vende frykten som et hilder omkring kroppene til nesten alle der, men si½rlig hos de gamle og de middelaldrende, hvor var han hen? Jo. Ikke bare den gamle mannen. Men ogsĩ½ alle de andre, som han bare husket helt vagt, eller ikke i det hele tatt. Nĩ½yaktig i sine egne fotspor omigjen, kjĩ½pe akkurat de samme tingene, i samme rekkefi½lge, til samme priser, tĩ½rke snĩ½rr i eksakt samme ĩ½yeblikk foran kassen, ja, ha de samme utvalg av ting i vesker og lommer og trillebager. Men ikke nok med det. De mĩ½tte, strengt tatt, ikke bare si det samme, ord for ord, men ogsĩ½ tenke det samme, tanke for tanke, liksom hvert karamellpapir pĩ½ gulvet mĩ½tte forefinnes, og hver snĩ½klatt innenfor de dobbelte glassdĩ½rene mĩ½tte ligge der og smelte, krystall for krystall (avsidet stillhet av pre-humane fysiske lover, i denne smeltende snĩ½en, hvis krystaller kunne vi½rt dannet en million ĩ½r fi½r, pĩ½ akkurat samme mĩ½te, i en million ĩ½rs ventetid pĩ½ ethvert butikkssenter, eller rettere sagt mangel pĩ½ ventetid, for disse snĩ½krystallene som smeltet kunne like gjerne gjort det en million ĩ½r fi½r, for snĩ½krystallene gjorde det ingen forskjell). Selv om han holdt seg innenfor sansenes umiddelbare rekkevidde, og ikke forlangte at ogsĩ½ det utenfor skulle repro-

duseres til fullkommenhet (bilene p̃ē½ veien de ikke s̃ē½, pyntegenstandene i blokkleilighetenes stuer, foldene i badeh̃ē½ndkl̃ē½rne, st̃ē½vmengden bak en pokal ingen hadde r̃ē½rt p̃ē½ lenge), s̃ē½ ville det ṽē½re umulig. Selv om han hadde ṽē½rt millioñē½r, selv om han hadde leid hele senteret og kontrollert alt ned til minste detalj som en tvangsnevrotisk filmregiss̃ē½r. Han ville ikke engang, selv med ĩē½rs detektivarbeid, klart ĩē½ spore opp halvparten av de menneskene som var der. De ville ikke huske om de hadde ṽē½rt der i det

NEI, IKKE DET | 157

[Page 158]

hele tatt. De ville ikke huske hva de hadde p̃ē½ seg. Ikke hva de kj̃ē½pte (hvis de kj̃ē½pte noe). Ikke hva de sa. Ingenting. Unntatt, hvis det, for noen sṽē½rt f̃ē½, sannsynligvis, hadde ṽē½rt en eller annen merkedag, f̃ē½dselsdag, bryllupsdag, eller hvis det hadde hendt dem noe usedvanlig, overfall, m̃ē½te med en gammel venn; ellers ingenting. Et lysthus. Et lysthus av tett sammenvokste rosenbusker, og syriner, og hyll. Et lite bord av svartlakkert, snirklete st̃ē½-pejern, med marmorplate, en sprekke fint nervet tvers over den, og nesten utviskede ringer etter champagneglass. Sollyset inn ĩē½pninger, i sm̃ē½ flekker og blink gjennom bladverket. Fuglesang. (Hadde han ikke en gang m̃ē½tt en som het det? Fuglesang? Ñē½vel.) Enñē½ duggd̃ē½per i gresset og l̃ē½vet, men sommervarmens enorme bl̃ē½ himmelegg under utrugning (poetisk uttrykt). Surr av humler og bier. En stor, tom have rundt. Hvis de hadde m̃ē½tt hverandre i et lysthus, i juli, istedenfor i butikkssenteret, i januar, s̃ē½ ville det kanskje ṽē½rt mulig, teoretisk sett (men fortsatt bare teoretisk); da ville nesten alt ṽē½rt avhengig bare av henne, ĩē½., og av ham (men det var umulig: strengt tatt m̃ē½tte hver eneste bi fly til ñē½yaktig den samme blomsten, og hver fugl kvitre ñē½yaktig i samme ĩē½yeblick, dessuten ṽē½re de samme biene og fuglene og blomstene; men blomstene, biene, trolig ogs̃ē½ fuglene, som ville ha omgitt dem den gangen, ville ṽē½re d̃ē½de), de kunne bare ha avtalt ĩē½ ta p̃ē½ seg de samme kl̃ē½rne, komme dit til samme tidspunkt, late som de ikke kjente hverandre, legge de samme tingene p̃ē½ bordet (hun, en h̃ē½rb̃ē½rste, fordi hun nettopp hadde badet og vasket h̃ē½ret; han, et fotoapparat, fordi han hadde knipset sommermotiver), si det samme, late som de ble kjent med hverandre, late som det var aller f̃ē½rste gang for annen gang. Men de hadde ikke m̃ē½tt hverandre i et lysthus, i juli, de hadde m̃ē½tt hverandre i et butikkssenter, i januar, og jo mindre private omgivelsene var, jo vanskeligere ble en eventuell rekonstruksjon, man ble trukket inn i en sosial galakse hvor delene var i ustanselig bevegelse, ukontrollerbare, irrepetible. Skulle han spille den i natt? Igjen? Han kunne selvf̃ē½lgelig knuse ogs̃ē½ den. Det var den siste. Skj̃ē½nt knuse var ikke det rette ordet. Eine kleine Nachtmusik, George Szell, Cleveland Symphony Orchestra. Hadde han unnlatt ĩē½ destruere den, akkurat den, fordi den musikken var den vakreste han visste, eller fordi, bare fordi, han hadde f̃ē½tt den, i sin tid, av ĩē½., den smiskende purka? Skulle han spille den for aller siste gang i natt? Igjen vente til langt inn i natten, til biltrafikken (nesten, alltid bare nesten) forstummet, sl̃ē½ av alt lyset, unntatt den lille lampen over platespilleren, etter at platen var satt p̃ē½

158

[Page 159]

ogs̃ē½ den, legge det lille fl̃ē½yelsstykket over det gr̃ē½nne ĩē½yet i platespilleren, trekke for det som var igjen av gardinene, famle seg frem til madrassen i m̃ē½rket, forh̃ē½pentligvis uten ĩē½ bli forstyrret av fottrinn, ñē½kkelasling og d̃ē½rsnell fra oppgangen, toalettspyling, eller veimaskiner nede fra gaten; legge seg p̃ē½ ryggen, med ĩē½pne ĩē½yne stirre inn i m̃ē½rket, gjennom de fillete gardinene, mot det hvitfiolette gatelyktskimmeret fra vinduet, som, her oppe i femte etasje, fra liggende stilling p̃ē½ gulvet, i alle fall ikke viste noe annet enn nettopp det hvitfiolette skimmeret fra gatebelysningen. Og lytte. Nattnusikken som lyste i m̃ē½rket. Morild. Aurora borealis. Musik-

ken som forsvant fra det hørbare larmende banalitet og ble til taust, rent lys, nordlys som foldet seg ut og trakk seg sammen, åpnet seg og lukket seg, sp  ret seg selv i en enorm, smertefri smerte. Umenneskelig. I polar  rket over en eller annen drepende kald, mennesketom pol, musikkens trans-humane, isnende, gjennom-de-dødes-margtomme-bein-sk  nnhet. En sk  nnhet som dementerte ethvert forsøk på kravlende, sprellende, haltende, siklende, slafsende, gryntende, defekerende liv. Der oppe i musikken var ingen. Han kunne knuse den. Eller rettere sagt ødelegge den, for det var forlengst slutt på skjellakkens gyldne   ra, gleden ved    knuse 78-plater var bare et gyldent minne, en liten gylden ring, men han glemte det aldri, hvordan de gamle platene ble kl  vd, splintret, knust, fliset opp, når man slo eller kastet dem mot noe hardt; vinylen, derimot, forholdt seg til skjellakken som tyggegummi til flatbr  d, seig og sta, omenn ikke indestruktibel. Han kunne vente. Han kunne utsette avg  relsen. Trettheten vokste, kjente han, som en bløt h  rkledding på innsiden av kroppen. Han m  tte, som så ofte f  r, rive ut et par gamle (gudskjelov, med uaktuelle tall på forsiden, ubrukelige til    datere dagen i dag) avissider, for    tørke vekk det verste s  let, og rakk    lese ... utadvendt med et glimt i   yet, trofast, som liker familiehygge, litt., mus., nærhet. Varm, s  t selvstendig ... f  r han ble vitne til at hånden hans krøllet lesestoffet sammen og spylte det ned i klosettet sammen med urinen. Han sjokket d  sig inn i stuen igjen, mot det store vinduet der, mot h  stlyset som antagelig, mens han hadde vært inne i det vindusl  se baderommet, var blitt litt sterkere, solen litt høyere på himmelen, dagen litt mer avgnagd, s      si, og visse ting, som skulle vært gjort før dette tidspunktet, f  r dagen var såpass (ikke s  rlig langt) fremskreden, var nå umulige    gjøre for noen. Han skrittet høyt over den halvt oppbrente treelefanten som lå i en fiskekasse av blikk, mistet balansen, gjorde et par hopp med høyrefoten,

NEI, IKKE DET 159

[Page 160]

men kom dermed borti agglomerasjonen av tomme hermetikkbokser, den følge at den delvis raste ut, og en muggen og halv  tten appelsin, som lå blant det allerede stive skrellet opp   hermetikkboksene, en r  tten liten h  stsol, trillet stakkato ned på gulvet, der den traff den lille klovnen. Den lille klovnen var fet, den bar r  d hatt og rødt slips, bl   dress og blå nese, den var beinl  s, men sprang ikke som i sangen. Den hadde et blystykke (antagelig) nederst, inni seg, og da appelsinen sneiet borti den, begynte bevegelsen. Den lille klovnen vagget hodet og overkroppen kjapt fra side til side, omtrent som en gyngestol eller l  senden på en gitarstreng, og den ringlet. Den lille klovnen hadde noe, noe uforståelig inni seg, som ringlet n  r den oscillerte, en merkverdig, klirrende, vibrafonaktig lyd, som ledet tankene til radiobiler, spilleapparater, lirekasser, verdens sterkeste mann, dukkelotteri, farvede lyspærer som blinket, sukkerskum og munterhet. Etter at skrammelet fra blikkboksraset var stilnet, singlet den lille klovnen klirrelyd som en død fjellgeits bjelle i vinden, mellom betongveggene, først ganske kraftig, med store intervaller, s   fortere og svakere, hektisk fortere og svakere, inntil den sukket seg, et par nesten uærlige kling, inn i ingenting, inn i den fullstendige tausheten den lille klovnen ville iaktta, inntil neste gang den ble satt i bevegelse, enten det var om to sekunder eller om tredje år. Han forsto ikke dette. Men han hadde en vag følelse av    misunne den lille klovnen. Det rosa lyset var mer gullig nå, var det ikke, et par biler (trodde han    registrere) var forsvunnet fra den parkerte rekken ved veikanten. En gammel dame, svartkledd, ovenfra sett tilnærmet elliptisk, slepte en trillebag, tilnærmet rektangulær, etter seg, oppover mot den lokale kolonien, en m  keflokk hadde slått seg ned, i solen og varmen, på taket av s  pefabrikken. Pilegreinene slepte i vannstrømmen. Han hadde funnet ut, etter hvert, at denne dagen, eller ihvertfall morgenen, hvis korrekte betegnelse ifølge den gregorianske kalender han ikke kjente, ikke hadde noe spesielt    si ham, at den ikke kunne brukes til noe bestemt, at den følgelig kunne

soves bort, i likhet med de aller fleste morgener og de aller fleste dager, hvis ikke alle. Han skrudde ned radiatoren, slik at han ville v̄i½kne frysende istedenfor tett i nesen, fi½r han la seg ned p̄i½ madrassen, bredte hestedekkenet, denne anakronismen, over seg, mens han tenkte p̄i½ at omformingsprosessen var i gang, selv om det enni½ ikke, ni½r han igjen v̄i½knet, ville v̄i½re noen synlig gulfarve p̄i½ bladene, men at det inne i dem, og i stilkene, i bladenes celler, foregikk en langsom forandring som fikk klorofyllet til i½ forsvinne,

160

[Page 161]

en for det blotte i½ye usynlig prosess, som ville fortsette under hans s̄i½vn, mens greinene, eller deler av dem, stadig slepte ned i elvestri½mmen, fordi det hadde regnet mye og vannstanden var h̄i½yere enn vanlig.

NEI, IKKE DET | 161

[Page 162]

DET

Det var hvem som helst, den kvelden. Det li½ i sengen, ventet p̄i½ en som ikke kom, lyttet til et styrtregn, en gang p̄i½ sensommeren, et eller annet i½r. Det h̄i½rte det jevne b̄i½rsteaktige krasselet av regnstri½ler mot taket, det lysere suset av dusjen mot tri½rne i haven (det visste at bladene b̄i½yer unna og fj̄i½rer tilbake under slaget fra dr̄i½pene, uten i½ kunne h̄i½re det), den surklende og gurglende lyden av regnvann som skranglet ned gjennom sinktakrennene for i½ gulpe ut av i½pningen ved bakken, slik i½lflasker skummer over, og, ni½rmest veggen, klirringen av li½se regndri½per mot vinduet, som kuler i en rangle. Det var hvem som helst, bare en kropp som li½ utstrakt i sengen, en gang p̄i½ sensommeren et eller annet i½r, litt svett i armhulene og langs ryggen, to i½rer p̄i½ et hode, vendt mot uvi½ret lik en mikrofon noen ventes i½ snakke inn i, eller en d̄i½vblinds h̄i½ndflater strakt ut for i½ skrives i med fingeren. Men det kommer, tenkte det, ikke noe ord, ikke noe tegn, bare regn, et jevnt monokordisk brus, som om m̄i½rket selv var blitt h̄i½rbart, og det ti½rre, vev-aktige m̄i½rket i soverommet drev sakte inn i m̄i½rket der ute; det kunne like gjerne regne der inne. Det kunne like gjerne tenke p̄i½ noe annet, det burde p̄i½ve i½ sove. Det fullstendig upersonlige i regnets sus, ikke et hylekor eller et talekor men et hviskekor, en oppramsing av navn p̄i½ forlengst glemte reisem̄i½l, en ni½ytralitetens resitasjon uten begynnelse og slutt, hvor navnene bare var navn, bare ord, uten noe bak, fra d̄i½de spr̄i½k, gotisk, messapisk, lykisk, frankisk, tilfeldige kombinasjoner av fonemer uten spr̄i½k, et stille dryss av okklusiver, frikativer, nesten uhi½rlige plosiver, der ute i natten, filtrert for all betydning, bare til stede, meningsli½st. Ikke engang den uartikulerte lydens underspr̄i½klige glupskhet lyste igjennom det gr̄i½ suset, ikke noe av gr̄i½tens eller skrikets intensitet merkbar, som om fi½lelsesutbruddene bare vaket over den h̄i½rbare delen av frekvensomri½det, eller sv̄i½mte dypt under det, i ni½rheden av det krystallinske, det mineralske nei, ikke der engang, ingen fi½lelser. Skrekken glemt for et i½yeblikk. Som om det fantes et ubebodd hvilehjem inne i det, uforstyrret av dets egne hjerteslags insisterende plage, et sanatorium det bare var i½ flytte inn i, for i½ ligge der og lytte til det fordringsli½se regnet, bestandig. Som om det ikke nesten alltid, p̄i½ den tiden (eller hele tiden?) var ki½t eller redd. Det tenkte at

162

[Page 163]

det forlengst hadde begynt i½ tenke igjen, hjernen som dameh̄i½r under ti½rrehjelmen, kr̄i½llspenner, nei, forvridde gamle tuber (salve, farmasi?) som det alltid skulle krystes tanker ut av, flatklemt og krokete tuber som likevel aldri ble helt tomme og stille, slik som bensinslangene p̄i½ en havarett

motor, en motor hvis stempler aldri skulle slī½ mer, hvis eneste aktivitet ville vī½re rustens minimale, kjemiske endringer. Det tenkte: ligger det en annen og lytter til regnets lyder akkurat nī½? Nei. Jo. Men du fī½r aldri vite det. Det uvitende fellesskap. De sī½vnli½se, ī½n for ī½n. Det var en kropp som li½ alene med regnet utenfor, en gang pī½ sensommeren, et eller annet ī½r, var hvem som helst, det sluttet aldri ī½ regne, det ville gī½ over til snī½. Det gikk over til snī½. Det var vinter. Det var ikke vinter. Ikke ennī½. Bak gardinen sto suset av regnet uforanderlig, ikke sterkere, ikke svakere. Det kunne tenke pī½ noe annet, pī½ ingenting, kunne vī½re ingen, det var ingen som li½ der i sengen, pī½ ryggen, og lyttet til regnet. Det li½ i tomhetens vugge, som forble tom nī½r det li½ i den, det foreldreli½ses barnli½shet, det var hvem som helst, ingen, regnet falt ute i natten uten at noen hī½rte det, det var ikke dī½dt, det var aldri blitt fī½dt, det var bare regnet som regnet, udiskriminerende, pī½ alt som tilfeldigvis befant seg under ī½pen himmel, slik et speil gjengir hva som helst innenfor dets rekkevidde, med en uoppnī½elig likegyldighet; det ovale speilet med hvitmalt treramme i den mī½rklagte entri½en, det spilte ingen. Det begynte ī½ tenke pī½ sex. Eller pī½ dī½den. Eller pī½ mat. Eller pī½ penger. Eller pī½ Hegel. Eller pī½ ingenting.

NEI, IKKE DET | 163

[Page 164]
PROSA I SAMLING)

[Page 165]
TOR ULVEN

[Page 166]
Den gamle kvinnen krysset veien plutselig (sī½ en bil mī½tte brī½stoppe, skrensene gjennom sī½rpen, for ikke ī½ kjī½re henne ned), ifī½rt de sedvanlige mī½rke, kamuflerende, selvutslettende klī½rne (tilsvarende de sydlandske matronenes svartkledde askese: ferdig med det vesentlige i livet), i venstre hī½nd to bī½reposer, i hī½yre en sitrongul paraply bī½ret litt for langt fremover (slik at snī½en, eller sluddet, kunne falle og bli liggende mellom hī½rene pī½ den bakre tredjedelen av pelshatten), pī½ den mī½ten linedanserinner balanser ved hjelp av en parasoll, eller slik man lyser foran seg med en lykt (et sitrongult lys): jeg leter etter et menneske, pī½ vei mot garnbutikken eller apoteket. Ikke mot sykehuset. Hvor mange, innenfor synsfeltet? Ti? Femten?

Vel, noen steder stī½r selsomme tuster med noe som kan vī½re gress, men sī½ blakt at det nesten er hvitt (omtrent som pelsen pī½ en fjordhest), og minner mer om tagl (slik som pī½ fiolinbuer) enn om et stykke flora, og disse gresstustene (for nī½ ī½ kalle dem det) vifter uavlatelig i den vedvarende brisen, som stadig skifter retning og temperatur (noen ganger kjennes den som monsun, andre ganger som rī½kald aprilvind, andre ganger igjen som en mellomting, eller begge deler samtidig), men aldri (ihvertfall ikke merkbart) styrke. Fī½rst holdt den evinnelige, enstonige pistringen pī½ ī½ drive meg til vanvidd, men nī½ hī½rer jeg den knapt lenger, som om jeg holdt pī½ ī½ bli en del av landskapet selv, ufi½lsom for alt ubehagelig ved det. Jo, jeg merker nī½r den en ytterst sjelden gang lī½yer helt, hvor kryptisk stille det blir; da piper lyden av meg selv i ī½rene som en summetone uten kontakt, og jeg lengter etter at jeg skal stilne, det vil si at vinden skal bli½se opp igjen. Ofte driver bleke, smī½ tī½kedotter forbi (jeg har sluttet ī½ snappe etter dem fordi det nī½ tī½rer for mye pī½ kreftene), det vil si, de er sī½ tette at de mer ligner virkelige skyer, som om dette var oppe i himmelen, omenn sī½visst ikke i religi½s forstand av ordet, snarere tvert imot. Disse tī½kedottene har i det siste blitt sjeldnere og sjeldnere. Til gjengjeld har jeg flere ganger observert andre ting svevende (eller flyvende) gjennom luften, langsomt, sterkt fargede (blant annet kromgule, kongebli½), uregelmessige, rundak-

tige, av form som mollusker, enkelte med vingelignende, men ubevegelige eller matt flappende vinger (luffer?), og ingen av dem later til å ha noen egen fremdrift, de flyter i vinden som heliumfylte ballonger. Dessverre har jeg aldri kommet så nær at jeg har kunnet røre ved dem, og således finne

166

[Page 167]

nårmere ut av deres beskaffenhet, men rent subjektivt gir de meg, pussig nok, en følelse av å være under vann, en dykker uten utstyr, uten behov for surstoff. Luften er også som oftest meget fuktig og klam når, selv om det veksler.

Ikke engang den forrige maten han selv pleide brygge sammen hadde han klart å fortære noe sårlig av på lange tider, de ketchupblodige skrap-haugene med pommes frites lå igjen og duppet i fett på tallerkenen hans, han hadde vært blek som sitt eget sigarettpapir i flere uker; hun hadde lenge tenkt på ham det, nei, umulig, hun kunne ikke si det nå, hun skulle sagt det for lenge siden, hans sykdommen, ved frokosten, (tiden for knapp), ved middagsbordet (middagstiden åndelagt), foran fjernsynet utpå kvelden (freden forstyrrer), i sengen om kvelden (for trekk, eller seksuelt opphisset), i helgen (hyggen ruinert); han var rotete, slurvete, skittenfeldig, usunn (og så denne bokstavelig talt inngrodde, nesten som tatoverte bygningsarbeider-skitten på hendene, under neglene, dypt nede i hudporene, nettverksaktig, kartografisk, på bunnen av furene, nesten ren på såndag kveld, bare nesten, og så det samme igjen på mandag), men egentlig snill, han slo henne aldri, han snekret en masse i huset, i weekenden, han hadde reparert hjerfibreneren hennes for bare en uke siden; egentlig hjerte de jo sammen, de hadde aldri passet sammen, de hjerte jo sammen.

Men hele tiden på vei ut av synsfeltet, eller inn i det, antallet en ustabil stilling; for enkelhets skyld: femten mennesker (bilistene ikke medregnet), hver eneste, i likhet med denne gamle kvinnen, med en enorm viten, en enorm erindring komprimert i hjernen, insektsvermer, bakterievirmler av kunnskap, ikke bare kollektivt tankegods, gods som jordklodens virkelige, ikke tilsynelatende form, avlesningen av en urskive eller rutinene ved innkjøp av matvarer, men en kjempemessig kjennskap til andre mennesker, ektemannens (eller den avdøde ektemannens) vaner, meninger, preferanser, hans foreldre og søsken, medlemmene av hennes egen familie, deres nåværende utseende, alder, yrke, venner og bekjente, barn og barnebarn, og selv dette bare ubetydeligheter i forhold til alle minnene, alle erfaringene hun hadde gjort, alene, i forhold til andre mennesker, alle hun hadde møtt, alt hun hadde sett, hørt, luktet, kjent på (for ikke å tenke på alt hun hadde sett, og glemt, det også lagret et sted?); hele dette gigantiske bevissthets-

NEI, IKKE DET | 167

[Page 168]

innholdet slumret under den brune pelshatten, lik et endeligst forgrenet system av virtuelle lyn, og lyn født av lyn; og inne i de andre, for enkelhets skyld, fjorten hodene, oppbevartes, halvsovende, lignende (men forskjellige, alltid forskjellige, ingen nåværende kopier mulig, som fra en datadiskett til en annen) systemer, og bare disse femten formasjonene av kunnskap og erindring utgjorde til sammen en taus, ufattelig, astronomisk kompleksitet det ikke ville være noen gitt å få tilnærmet oversikt over; forvandlet til rom ville hver av bevissthetene utgjøre en større stor nok til å inneholde alle menneskers kropp, svevende som gullfisk, som sildestimer, som reker, krill, plankton i et akvarium, kloden ville ikke romme disse vanvittig hypertrofierte hodene; men en fascinerende tanke å stå utenfor en annen bevissthets glassvegg og stirre inn, slik man kan se småmmere vri seg, boblende

fra munnen og lemmene, i det turkise, klordunstende vannet, gjennom vinduene i et offentlig basseng, svi½mmende, dykkende erindringer og tanker. Men de ble ikke romlige, de bare li½ og gj½ret i det indre mi½rket, og hver dag sluknet tusenvis av slike innvortes galakser (lik som alle lynene var fortettet i ett eneste, som lynte, slik virkelige lyn gj½r, i½n gang og aldri mer), en nesten husvalende pi½minnelse, mot den blendende orkanen av stri½ling fra de samlede bevisstheters kaos, som ni½r man endelig kan slukke lampene etter festen og fi½ sove; ni½r musikken er over, skru av lyset; men det nyttet ikke, enda flere ble dannet i samme tidsrom, og ville fylles, dag for dag, inntil de i sin tur eksploderte og sluknet, mens det i mellomtiden var oppsti½tt nye, og eksisterte andre, i alle stadier. Behovet for i½ tenke pi½ en stein, en enkel, rundet stein i hi½nden, en innholdsli½s, hemmelighetsli½s konkresjon. i½ ha et hjerte av stein. Hjerne av stein. Hun hadde ni½dd motsatt fortau og skrittet ubehjelpelig over sni½kanten slik at sti½vletten fikk en hvit flekk idet hun li½ftet den stivt etter seg, fi½r hun fortsatte pri½vende nedover det utstri½dde fortauet, hele tiden redd for i½ falle. En stein. Eller vi½re som det nedlagte sji½mannshjemmet i London: fingertykke sti½vlag pi½ de pent oppredde sengene, festsalens gjallende tomhet, der vegglampetter illuderte flakkende lys ni½r man, alene, vred om den harde bryteren med et klikk som smalt gjennom rommet lik et luftgevi½rskudd.

Det kan virke som landskapsformasjonene etterhvert blir, ikke akkurat mer kuperte (egentlig virker det som jeg gi½r pi½ den samme, lett bi½lgende sletten hele tiden), men lik som mer markerte, og fi½ttene sti½ter (av og til

168

[Page 169]

bokstavelig talt) oftere pi½ harde, muligens mineralske konkresjoner i den bli½te grunnen, som kan minne om sand eller kornete sni½, i enkelte tilfeller om mel eller li½sjord, meget tung i½ gi½ i (jeg kunne stedvis hatt bruk for truger, kanskje ski); men det verste er at man aldri kan la foten stole pi½ underlaget, som snart er sti½vmykt, snart brosteinsnhardt, snart halvt sumpete, snart ffi½rende som tykk mose. Ni½vel, i gi½r (tidsangivelsen er en ren gjetning; jeg har forlenget mistet all fornemmelse av klokkeslett og dag, for ikke i½ si i½rstid) kom jeg for eksempel til noe som lignet et plati½ eller en bergnabb, og da den viste seg i½ vi½re fast, ikke skumgummiaktig myk som endel annet, besteg jeg den, for om mulig i½ fi½ et visst utsyn over topografien, og dermed veien videre (til fi½nytt; sikten var like di½rlig og ubestemmelig som vanlig), men jeg kunne ihvertfall sli½ fast at klippen (for i½ kalle den det) hadde en tilni½rmet stjerneformet profil, omtrent som en rygghvirvel i snitt, lik som det var knoklene av et utdi½dd kjempedyr jeg sto pi½, og jeg fikk den bisarre idi½en (trolig fremkalt av den langvarige ensomheten) at jeg var postert pi½ disse gigantiske skjelettrestene for i½ vokte dem inntil det di½de monsterets slektning en gang ville komme ruggende over horisonten og gj½re krav pi½ dem.

Og ni½ som. Ni½r hun endelig hadde funnet en som. Ni½r de endelig begynte i½ kjenne hverandre. Hun mi½tte ringe L. Hvordan i all verden skulle hun. Hvis han hadde landet. Nummeret til hotellet. Kunne ikke treffe ham pi½ torsdag. Kanskje ikke i det hele tatt fi½r. Han mi½tte da forsti½ det. Bare av og til ihvertfall. Hun mi½tte pleie. Selvsagt. Varmt og omsorgsfullt. Selvsagt. Han fortjente i½ fi½ di½ en verdig di½d, han kunne jo ikke noe for at han ikke skj½nte hvor skjebnesvangert det i½ bryte de urgamle lovene for balanse i naturen, en vekt, for mye gift i den ene vektski½len, og ned i dypet, ned i gra ..., ned i dypet, de gamle lovene som gjelder for prestekraven, for mi½lerlarven, for det hvite blodlegemet, for den stolte havi½rnen, for rosenbusken, for hi½rri½ttene, for li½nnetreet (er ikke menneskets nervesystem bare et avbilde av et mye eldre, bladenes eget?), for krokodillen, yak-oksen, bri½l-åpen, brenneslen, tarmbakterien og mennesket, han hadde ikke skj½nt det,

nei, han var suicidal, men det var si ½ mange som ikke skj ½nte, han kunne ikke klandres for det, selv om hun hadde forklart det mange ganger, selv om han br ½lte at hun skulle holde kjeft hver gang, han visste ikke hva han gjorde, hun tilga ham, ihvertfall n ½, nei, hun hadde alltid gjort det, egentlig.

NEI, IKKE DET 169

[Page 170]

Selvsagt. Men hvilken fremtid hadde L. og hun n ½? Hun begynte i ½ gr ½te igjen.

Sn ½en p ½ butikkskiltene SPORT DAGLIGVARER OPTIKER ville begynne i ½ smelte raskere n ½r lysr ½rene i dem snart flimret og ble tent, det ville dryppe ned p ½ de g ½ende; men siden, under nattefrosten, ville vann-dri ½pene st ½rkne til uregelmessige, stearinlignende istapper, inntil all sn ½en, kanskje neste dag, kanskje dagen deretter igjen, var borte, og nedfallet fra et nytt sn ½v ½r ville i sin tur smelte og st ½rkne til istapper, og hele denne prosessen, gjentatt med forskjellige variasjoner, hele tiden litt forskjellige istappm ½nstre, ville fi ½rst opph ½re til v ½ren, men begynne igjen med det fi ½rste sn ½fallet p ½ senh ½sten. Og si ½ videre. N ½rlysene og det n ½ r ½de trafikkfyret ulmet gjennom det kornete, forplumrende sn ½drysset (en kort stund sn ½en i dumpt yrende bevegelse; bilene ur ½rlige; hva varer lengst, kj ½-reti ½yer med eksplosjonsmotor eller sn ½fnugg, gjentagelsen tatt i betraktning?), og da de var kj ½rt hadde han sett hvordan de i luften akkumulerte fnuggene (hele tiden nye) visket ut bygningene i bakgrunnen til utydelige gr ½ skygger, bare et par skr ½tak lyste hvitere igjennom, og enda lenger bak var alt en ubestemmelig gr ½blek sky; ulike stadier av utvisking, fra det skarpe jakkemerket i r ½dt og gull en armlengde unna ham (en unggutt halvspringende forbi), til den oseanaktige ubestemmeligheten for enden av gaten, liksom det ikke fantes noe som helst bortenfor den grensen.

Alle disse beskrivelsene av forholdsvis klare fenomener kunne kanskje fi ½ en til i ½ tro at dette landskapet overhodet er vekslende og detaljrikt. Det stemmer ikke. Tvert om, oasene (hvis man kan kalle dem det) er forholdsvis sjeldne, og for det meste vandrer jeg i noe nesten retningsl ½st, hele dagsmarsjer (for i ½ bruke det uttrykket) bare fylt av st ½vlys, svevende dis, rullende t ½kebanker, som utsikten fra et fly inne i et skydekke, eller (langsomme) st ½vstormer over en fullstendig livl ½s i ½rken. Grunnen til at jeg sannsynligvis ikke g ½r i ring (men hva om jeg faktisk gj ½r det, og de veimerkene jeg alt har passert i mellomtiden har forandret seg si ½ mye at jeg ikke kjenner dem igjen, slik at jeg g ½r gjennom det samme omr ½det, igjen og igjen? tanken fyller meg med lammende motl ½shet), er at jeg hele tiden fi ½lger min egen skygge. Lyset her er meget spesielt. Man ser aldri noen solskive (for ikke i ½ nevne m ½ne og stjerner), men til gjengjeld blir det aldri helt m ½rkt

170

[Page 171]

heller. Alle skygger synes i ½ flytte seg, men bare et kort stykke, fi ½r de beveger seg, like raskt, den samme veien tilbake, som om d ½gnet (hvis man kan kalle det d ½t) hele tiden begynte p ½ nytt uten i ½ komme skikkelig i gang, lik de fi ½rste tonene av en lydl ½s skala spilt oppover og nedover, omigjen og omigjen, liksom, antropomorfisk uttrykt, naturen hele tiden angret p ½ at det gikk mot dag, og ombestemte seg, angret p ½ at det gikk mot kveld, og ombestemte seg, angret og ombestemte seg, i det uendelige. Derimot skifter lyset stadig farge; lysebl ½tt, svovelgult, isgr ½nt, og si ½ videre, i tall ½se sjatteringer, mens lysstyrken er nesten uforandret. Man fi ½r alts ½ en slags fi ½lelse av at det er hakk i tiden.

Omsorgsfullt, ja. Banditten. Banditten som l ½ utt ½rstet i i ½rkenen, len-

ket, med hī½ndjern (og nī½klene var mistet), til sheriffens lik, mens gribbene sirklet over dem, nī½rmere og nī½rmere, han mī½tte sparke etter de sult-neste eller de mest pī½gī½ende allerede, for i½ holde dem unna, nei, nei, det var ikke banditten som lī½ lenket, med hī½ndjern, til sheriffens lik, selvsagt ikke, det var sheriffen som lī½ lenket til bandittens lik, dī½de kropp, jordiske levninger, avsjelede legeme, eller var det banditten til den dī½de sheriffen likevel, nei, det var, selvsagt, sheriffen, han som vokter loven, tross alt, som overlevde, motbydelig bilde, for han overlevde, han kom i sikkerhet, men hvordan? Hvordan overlevde han? Reddet? Av hvem? Hvordan? Hun kunne ikke huske det. Hun mī½tte fī½ ham til homī½opat.

Sanden. Sanden og rī½ret. Spaden. Et bomberomsdekke, armert betong under, sand over, et rī½r som skulle frem gjennom sanden. En grī½ft i sanden, altsī½, omtrent tre meter lang (formannens strek med meterstokken) og noen tommer bred. Den bivrende utmattelsen som rant som destillert tyngdekraft, kvalmende og slimete, gjennom kroppen, han hadde mī½ttet stī½tte seg til skaffet i flere minutter etter hvert spadetak, harket og spyttet, svimmel, inntil han mī½tte gi opp, og sī½g ned i en haug med isolasjonsmat-ter. Til slutt hive seg ned i en stol bare etter de to trappene opp (sakte) til leiligheten. Og sī½ terroren: Jeg har sagt at du kom til i½ i½delegge helsa di, men nī½r du ikke vil hī½re pī½ meg, det er jeg som mī½ passe pī½ at du overlever, jeg er den sunne av oss to, at du sover nok, at du fī½r frisk luft og mosjon, at du ikke spiser den ekle fete giftige kolesterolmaten din, alle hamburgerne pī½lsene kotelettene baconet meierismī½ret sylten pommestenesene ...

NEI, IKKE DET | 171

[Page 172]

I et lys som skummet melk, men med markante slagskygger, en popula-sjon (hvis man kan bruke det ordet) av smī½ hvite knokkel- eller muslingfor-medede gjenstander, krysninger av konkylier, kaniner og hunder, ofte i rekke etter hverandre, liksom ubevegelig pī½ vei mot, eller bort fra, en sammen-satt, planteaktig, tykk, grī½nn, lī½raktig masse, der, kunne man tenke seg, de for noen millioner i½r siden hadde funnet fī½de. Pī½ avstand minnet de smī½ hvite om en flokk pattedyr, pī½ nī½rmere hold om forsteinede rī½tter og sopper, enda nī½rmere igjen om sjī½dyr, eller planter (dyr og planter har jo, noen milliarder i½r tilbake, den samme opprinnelsen), men harde, som om fossilene av disse dyrene lik et urverk hadde fortsatt i½ gī½ etter at de var dī½de, med energien i sine siste krampetrekninger som drivkraft. Jeg sī½ dem aldri rī½re seg. Det forferdelige ved dette landskapet er i det hele tatt at det ikke finnes noen verifiserbar grense mellom mineralriket, dyreriket og plante-riket, mellom det submarine og det atmosfī½riske, det forhistoriske og det samtidige, det jordiske og det ekstra-terrestriske, mellom det dī½de og det levende. Skulle jeg fremsette en hypotese, mī½tte det likevel bli at alt er dī½dt, og at det biologiske er noe som ligger i mine egne, ennī½ levende i½yne (ret-tere sagt, hjerne; for i½ynene er like blinde uten hjernen som hjernen uten i½ynene), ikke i landskapet selv. Skarpt sommermorgenlys. Men ingen som-mer, ingen morgen. Distinkt, kompleks geologi (eller flora, eller fauna?). Salt- og jodluft, som av hav. Og en kanskje tyve meter hī½y konstruk-sjon (men ikke reist av mennesker, kanskje erodert frem, gjennom i½rtu-senene, fra en blī½t steinart?) av blī½lige, stillaslignende, skjelettiske former, de ligner leggbein, lī½rbein, bekkener, skulderblader, leddknoker, kravebein, bukvirvler, issebein, ankelknoker, voksende over hverandre, blindestok-ker, krykker, sprinkler fra hvite sykehussenger; en vissengrī½ stī½tann later til i½ ha grodd (som om bare knokler (eller stein?) kunne vokse her, som om landskapet var befolket av voksende, seg formerende skjelettresten, som iste-denfor i½ smuldre parret seg, ble drektige og fī½dte, eller la egg, regrediert til krypdyrstadiet, til slutt vil de fylle hele sletten, en jungel av knokler, ufrem-kommelig, tvers igjennom en slags nuppete, riflede elefanthud (for i½ sam-menligne med noe kjent), eller rett og slett frossent vann med grus i (enda

temperaturen er godt over null). En bordlignende form ved siden av, kledd med en tett vev, som jordsli $\frac{1}{2}$ tt lerret, revnet i et hull i midten (kantfrysnsene ligent hvitt julenisseskjegg), der noe jeg trodde var middelhavsbli $\frac{1}{2}$ tt vann skinte. Det viste seg i $\frac{1}{2}$ v $\frac{1}{2}$ re hardt, speilglatt, men liksom bevegelig under

172

[Page 173]

krystallhinnen, lik vann under klar is. Atskillige runde baljer av hvit stein (for n $\frac{1}{2}$ i $\frac{1}{2}$ kalle det d $\frac{1}{2}$ tt, for enkelhets skyld) fylt av det samme, bli $\frac{1}{2}$, vann-, speil-, isaktige, slengt utover i $\frac{1}{2}$ n og i $\frac{1}{2}$ n, perspektivisk mindre og mindre mot den disige, tomme synsranden, pupill-l $\frac{1}{2}$ se bli $\frac{1}{2}$ i $\frac{1}{2}$ yne, det var som jeg aldri ville komme si $\frac{1}{2}$ langt som til den fjerneste synlige, enn si hinsides den, liksom de faktisk beveget seg bort fra meg, slik man kan se en kvinne man lenge har v $\frac{1}{2}$ rt forelsket i, men aldri har fi $\frac{1}{2}$ tt, bli mindre og mindre ved relingen p $\frac{1}{2}$ et skip, siden skipet mindre og mindre, siden bare havet, siden veien hjem, brygge, pullerter, revnede sekker, rekeskall, bensin flekker, containere, pal-ler, oljefat. Aldri mer. Skyggen av de himmelstrebende knoklene falt over meg da jeg gikk videre, og lindret svien i i $\frac{1}{2}$ yne for en stakket stund.

Selv om han strittet imot, selv om han ikke trodde p $\frac{1}{2}$ det, hvem hadde sagt at ikke naturen kunne hele det som tilsynelatende var i $\frac{1}{2}$ delagt, nettopp hele, det som var halvert, og halvert igjen og halvert igjen, d $\frac{1}{2}$ dens celle-delning, nei, det stemte ikke helt, men hun m $\frac{1}{2}$ tte, snarest, n $\frac{1}{2}$, i dag, fi $\frac{1}{2}$ vristet ham ut av skolemedisinens forkrampede proteseklo, han ville kanskje, sikkert, fi $\frac{1}{2}$ leve allikevel, og si $\frac{1}{2}$ kunne hun si det, etter lang tid, selvsagt, ganske lang tid, og hun skulle pleie ham, omsorgsfullt, helt til han ble frisk, og si $\frac{1}{2}$ kunne hun si det, han ville sikkert finne en annen da, en sykepleierske, den megga, og si $\frac{1}{2}$ kunne L. og hun selv, kanskje han og sykepleiersken, dobbelt-bryllup, nei, nei, ikke akkurat det. Men juni. Blomsterkrans i h $\frac{1}{2}$ ret. Syrin-duft. i $\frac{1}{2}$ pen limousine, nei, vogn med fire hester som ikke forurensset, fra kirken. Blomsterkrans i h $\frac{1}{2}$ ret, markblomster, enkelt, ikke kunstig prunk. Og n $\frac{1}{2}$ r ingen si $\frac{1}{2}$ dem lenger ville de stanse vognen, ved en eng, og ta av seg skoene, og danse i gresset, blant tr $\frac{1}{2}$ rne og blomstene. Ja. Hun gikk inn p $\frac{1}{2}$ sovevi $\frac{1}{2}$ relset, i $\frac{1}{2}$ pnet esken, fant den r $\frac{1}{2}$ rformede n $\frac{1}{2}$ kkelen, l $\frac{1}{2}$ ste opp skuffen, i $\frac{1}{2}$ pnet boksen, n $\frac{1}{2}$ lte litt, tok en med gr $\frac{1}{2}$ nt papir, dro i tvinningen si $\frac{1}{2}$ det i $\frac{1}{2}$ pnet seg, puttet innholdet i munnen uten i $\frac{1}{2}$ tygge, la lokket p $\frac{1}{2}$ boksen igjen, la boksen ned i skuffen, l $\frac{1}{2}$ ste skuffen, la n $\frac{1}{2}$ kkelen ned i esken igjen, lukket soveromsd $\frac{1}{2}$ ren og kastet det gr $\frac{1}{2}$ nne papiret, pluss det lille si $\frac{1}{2}$ vpapi-ret inni, i papirkurven, og stirret, over den vevre, gr $\frac{1}{2}$ nne harefotbregnen, p $\frac{1}{2}$ vinterlandskapet utenfor. En kr $\frac{1}{2}$ ke lettet si $\frac{1}{2}$ br $\frac{1}{2}$ tt at den kramme sn $\frac{1}{2}$ en plutselig falt fra alle telefontr $\frac{1}{2}$ dene samtidig, tre hvite streker som dalte gjennom luften omkring et halvt sekund fi $\frac{1}{2}$ r de traff sn $\frac{1}{2}$ flaten under, hver av dem med en liten tidsforskjell i forhold til de andre.

NEI, IKKE DET 173

[Page 174]

Topografien har forandret seg avgj $\frac{1}{2}$ rende, men ikke slik jeg trodde. Det jeg n $\frac{1}{2}$ ser foran meg er en mellomting mellom en mastodontisk rullesteins-strand og en milevid skraphaug, en skraphaug for stein, kanskje en kirke-g $\frac{1}{2}$ rd hvor overbefolkningen er si $\frac{1}{2}$ ekstrem at de navnl $\frac{1}{2}$ se minnesmerkene ligger gildret i r $\frac{1}{2}$ yser og urer oppi $\frac{1}{2}$ hverandre si $\frac{1}{2}$ langt i $\frac{1}{2}$ yet rekker, resultatet av et sprutregn av gravsteiner fra en geologisk uv $\frac{1}{2}$ rssky. Det virker ugj $\frac{1}{2}$ rlig i $\frac{1}{2}$ trenge igjennom alt dette. Det bli $\frac{1}{2}$ ser ikke lenger. Stillheten er global. Jeg kjenner n $\frac{1}{2}$ en n $\frac{1}{2}$ rsynt, hetvinsaktig d $\frac{1}{2}$ sighet i kroppen, og jeg kan, her jeg n $\frac{1}{2}$ st $\frac{1}{2}$ r, legge meg ned blant steinene for aldri i $\frac{1}{2}$ reise meg igjen, og etter en tid vil jeg fi $\frac{1}{2}$ samme gr $\frac{1}{2}$ farve som dem, samme avslepne form, ingen ville v $\frac{1}{2}$ re i stand til i $\frac{1}{2}$ peke meg ut som noe si $\frac{1}{2}$ rskilt i den stumme trengselen: ingen vil heller, noensinne, komme hit og se det jeg n $\frac{1}{2}$ ser.

[Page 176]
This image contains no extracted text.

[Page 177]
F O R T I D

[Page 178]

[Page 179]
BARE DENNE Si½LEDAMMEN pi½ asfalten, hvor tuster av ugress spren-
ger seg igjennom, og et slags sirkelflimmer som nerver seg, tiendels sekun-
der av gangen, et dryss av stadig nye sirkler, regndri½per som treffer
vannflaten og forsvinner. Du finnes ikke. Og hun finnes ikke. Stemmen
hennes, og den myke nakkelinjen som kommer til syne ni½r hun li½fter opp
det lange hi½ret, de finnes ikke. Det er bare denne si½ledammen hvor regnet
lager sirkler.

FULL AV FORVENTNING, selvfi½lgelig, tok jeg den lille, rullende og
stampende fergen over og gikk i land pi½ trebryggen, fulgte den skjellete
grusveien, hvor sollys og skygge, under de gamle, utoverhengende li½v-
tri½rne, spilte i skjelvende flekkmi½nstre, forbi den gulmalte kafi½en hvor
bare en hi½ndfull gjester satt ved utebordene, inntil jeg ni½dde engen, eller
sletten midt pi½ i½ya. Der det skulle vi½rt en flokk lettkledd, skravlende, rop-
ende og endog syngende festdeltagere var det ingen. Gresset lyste, nesten
skinte av gri½nt, med en egen forsommerfriskhet i farven. Det mi½tte altsi½
foreligge en misforsti½else med hensyn til tid, eller sted, eller begge deler,
eller arrangementet overhodet. Jeg i½pnet min medbragte vodkaflaske, la
meg pi½ en liten, gresskledd kolle og stirret pi½ de hvite skyene som drev i
brisen der oppe, mot den blekbl½ himmelen. Det var liksom hett og kj½lig
pi½ i½n gang. Siden gikk jeg ned til stranden og satte meg pi½ en stein og drakk
mer, mens bi½lgene plasket innover sanden og steinene. Rett foran meg li½
en gummisandal, en av den enkle, billige sorten med bare to remmer; den
var si½ slitt at gummien (ri½d) i si½len bri½t igjennom flere steder, si½rlig ved
hi½len, hvor den var sterkt skjev, og kanten tri½kket ned til en tynn flis. Inni
var dette fotti½yet skittengri½tt, og materialet ruglete, sprukket og riflefete
som grov dyrehud. Sett pi½ en viss mi½te minnet det ogsi½ om et kart over et
forrevent kystlandskap. Mennesket (en kvinne?) som hadde brukt sanda-

FORTI½RING | 179

[Page 180]
len var pi½ en mi½te uhyggelig ni½rv½rende (man ante konturene av foten i
slitasjemerke), og samtidig helt fjernt, jeg tenkte at jeg aldri ville fi½ vite
hvem det var. Bi½lgene slo stadig inn mot stranden, etterhvert litt ni½rmere
fi½ttene mine, forekom det meg. Kanskje fl½dde det.

EN Hi½Y FORSTI½TNINGSMUR mot fortauet langs motorveien, og inn-
kj½rselen skr½nende sterkt opp til en villa med en liten have (huset kom
fi½rst, beliggende i en foreli½pig idyll, veien etterpi½; man kan se hvordan den
brutalt overskj½rer plenen altfor ni½r husveggen). Et fint yr av sot og sti½v
fra trafikken driver ustanselig innover, og gri½ner den engang hvite figuren
av Amor foran huset. Den har en bue av jern, og sti½ltri½dstrengen spen-
nes (tilsynelatende) voldsomt, uten noensinne, selvfi½lgelig, i½ sende pilen
avsted. Dette mi½ vi½re en gud triviell nok for dem som veksler lynraske blikk
i trengselen pi½ gaten: som om to prosjekti½rers lysflommer plutselig, ved

en feiltagelse, traff samme erotiske scene, en som ikke h̃̃er med i stykket; det hele har skjedd s̃̃ fort at man nesten ikke har f̃̃tt tid til ĩ̃ registrere det. Noen pappfugler sirlder skvatrende etterp̃̃, over ingenting.

P̃̃ den andre siden av de fire kj̃̃refeltene, om man haltet ned den leirete skr̃̃ningen, kunne man f̃̃r i tiden kjenne stanken av en bekk, en bekk hvor vi stundom fisket med kjepper etter brukte kondomer som kom drivende med str̃̃mmen, noen med en liten pose p̃̃ tuppen, og merkelig tause om det vi egentlig ville vite, ville se i det underjordiske m̃̃rket de veltet ut av, langt borte, under oss, eller h̃̃yt over oss. Dette erotiske avfallet inneholdt et mysterium vi ikke hadde tilgang til, kastede tegn, helt annerledes enn det gule st̃̃vet fra raklene som fl̃̃t p̃̃ vannet.

180

[Page 181]

JEG L̃̃STE MEG INN i den stille leiligheten, og hun var der kanskje, kanskje ikke. Mens jeg var ute hadde skumringen fylt rommene med et halv-m̃̃rke som liksom dempet alle lyder, et slikt skumringsm̃̃rke som synes ĩ̃ tilkjennegi at et eller annet (ikke bare dagen, men noe mer, noe st̃̃rre, uvisst hva) er definitivt forbi. Jeg ĩ̃pnet kj̃̃kkend̃̃ren varsomt: lyset var slukket, men det glimtet i ĩ̃ret av en svak knitring et sted. Ñ̃ s̃̃ jeg det: p̃̃ bordet sto et glass mineralvann. Hun hadde glemt det og lagt seg til ĩ̃ sove. Lenge ble jeg st̃̃ende og h̃̃re boblene sprekke i glasset hennes, mens m̃̃rket vokste som en gammel skog. Jeg husker jeg tenkte akkurat det: som en gammel skog. Rommene grodde til.

INTERESSEN FOR ASTRONOMI, for alle disse meteorsverme, asteroidene, spiralgalaksene, kvasarene, dobbeltstjernene og s̃̃ videre, eller ganske enkelt m̃̃neoverflaten sett gjennom et teleskop, denne interessen ble ikke mindre da han som meget ung m̃̃tte henne. Helt feilaktig trodde han at ogs̃̃ hun var et slags univers til ĩ̃ utforske, til ĩ̃ sveve gjennom i en form for mentalt romskip, en uendelighet av lysende t̃̃ker mot m̃̃rk bakgrunn, og at hun p̃̃ sett og vis ikke hadde noen begynnelse eller slutt. F̃̃rst mange ĩ̃r senere var det hun som sa til ham (og ikke omvendt) at hun i f̃̃rstningen trodde det var noe mysterĩ̃st ved ham, at han var et slags univers fullt av g̃̃ter; Men du er bare som alle andre, hadde hun sagt, kort og kynisk, og utvilsomt riktig.

Til slutt, p̃̃ eldre dager, begynte han imidlertid ĩ̃ undre p̃̃ om ikke den f̃̃rste, naive versjonen likevel var den riktige, bortsett fra at dette indre rommet, et sted bak de pinlig velkjente, personlige fakta (alle disse vanene og uvanene, av typen neglebiting, sjusk med hygienen, hum̃̃rsyke, fobiske tendenser, erotiske s̃̃rheter, avsky for visse typer mat) ikke var tilgjengelig for utforskning i det hele tatt, at det var det simpelthen uforst̃̃elige i hvert menneske, og hvis det var fattbart ville det ikke vise seg ĩ̃ ṽ̃re forunderlig og l̃̃fterikt, bare skremmende og upersonlig som et, ja, som et fotografi fra verdensrommet.

FORT̃̃RING | 181

[Page 182]

IKKE NOE ANNET enn at vi om formiddagen, eller kanskje det var tidlig p̃̃ ettermiddagen, ihvertfall f̃̃r det hadde begynt ĩ̃ m̃̃rkne, sto nede i en kald vaskekjeller med store tomme skyllekummer, en rusten jernrist i sementgulvet, og snakket om det som snart skulle skje. Blekt lys fra de sm̃̃ rutene h̃̃yt oppe p̃̃ veggen. Kanskje sñ̃dde det litt der ute. Ingen erindring om selve kvelden, om middagen, lysene p̃̃ det pyntede treet, alle gavene og s̃̃ videre. Bare denne forventningen, i vaskekjelleren, hvor de dempede stemmene ṽ̃re klang hult og r̃̃tt og fremmed.

EN SJELDEN GANG traff vi dem i flukten. Det tī½re paffet fra luftgevī½-ret (den samme luften som vi pustet inn, bare komprimert, drev det vesle blyprosjektilet ut av li½pet) gikk nesten i ett med vrikket i fuglekroppen, sī½ fulgte blafringen med vingene, det minnet om noen som bladde nervī½st i en telefonkatalog for i½ finne et viktig nummer. (Jeg har forlengst sluttet med jakt, det er allikevel mer enn nok at alt lider og dī½r av seg selv.) I en stor by, alltid telefoner som ringer, et eller annet sted, hele tiden, ogsī½ om natten. Nī½r du fi½r du gi½r i seng stī½r og stirrer ut pī½ alle boligblokkene (et og annet vindu lyser fortsatt, men de fleste er mī½rke), sī½ tenker du at nī½ ringer det i en eller annen leilighet hvor beboerne sover, lampene er slukket, det lyser bare i akvariet (hvor oksygenet bobler lydli½st, men hektisk, og fiskene stadig vrir seg, vender og svī½mmer videre, uten i½ komme noe sted, forī½vrig i sterk kontrast til mī½bler og innbo, som virker dobbelt urī½rlige i mī½rket, denne fiskenes aktivitet som aldri synes i½ opphī½re; hvis vī½rt indre virkelig var et rom, eller en slags leilighet med mange rom, ville det borte i en krok i et av rommene stī½ et akvarium, og selv nī½r sjelelyset ble behagelig dempet, til hvile, til ro og tilfredshet, ville luften stadig boble og fiskene stadig svī½mme rastli½st omkring i dette lysende akvariet), lyser akvariet, altsī½, eller en taklampe i entri½en, eller en komfyrbelysning noen har glemt i½ slukke, det lyser pī½ det man kan kalle nattens skogbunn, hvor teppene ligner mose. Men den telefonen hī½rer selvfī½lgelig ikke du, og enn mindre fi½r du vite hva den gjelder, om den kommer til i½ forandre livet dramatisk (helst til det verre, telefoner om natten er som regel til det verre) for

182

[Page 183]

i½n eller flere eller alle dem som bor i leiligheten hvor telefonen nī½ ringer. Du fortalte meg senere, at nī½r du gikk oppe, sī½vnli½s, var du flere ganger pī½ nippet til i½ ringe meg midt pī½ natten. Men du gjorde det aldri.

FrA 1820: Stridore notturno delle banderuole traendo il vento. Den nattlige klirringen av vī½rhaner som vinden rusker i. Og landsbyfolkene som gi½r forbi, syngende, i feststemning, fi½r meg til i½ hī½re stillheten etter dem og romerne, som gikk under etter sī½ mye larm.

(Etter Leopardi: Zibaldone di pensieri)

Sī½KALTE SINUSKURVER, spor i den myke havbunnen etter to dolkhaler som red pī½ hverandre, paret seg, med andre ord, for tre hundre millioner i½r siden, den enes (hannens) halespiss litt lenger bak enn den andres (hunnens), derfor stī½rre utslag, derfor sī½kalte sinuskurver, i havbunnen som siden ble forvandlet til stein, liksom en forsteiningens magiker hadde rī½rt den med tryllestaven umiddelbart etter at dolkhalene gled forbi (og i½rsmī½ puff av slam reiste seg i rī½ykskyer langs linjene). Forsteiningen, inngī½r den i det de kaller skaperverket (som om det var kommet noe storslagent ut av det)? Fossiliserte hī½ndflater med urgamle paringsspor innskrevet, de rī½rer deg, vī½te og kalde (ikke vī½te og varme som innsiden av kvinnekjī½nnet), blindt, du grī½sser. Mareritt, om sommeren, viklet inn i klamme dyner innsauset med svette, kvalme labyrinter av kvelende tī½y. Sengen, ennī½ uoppredd etter at dere li½ med hverandre den morgenen i fi½rste av august, lakenene krī½llet i visse mī½nstre som antydte kroppenes vridninger og rykk under samleiet. Men ingen levninger, selvfī½lgelig, etter de obsscī½ne og vulgī½re ordene dere hvasket til hverandre, de som viser at dere ikke lenger er dyr.

FORTī½RING | 183

[Page 184]

ETTER UTERESTAURANTEN endte vi denne junikvelden i et stort her-
skapshus i de velstjendtes del av byen; det lå en kjempefest i luften, som
var mørk og lys på en gang, som oversiden og undersiden, henholdsvis, av
bladene på syrinbusken ved den store smijernsporten. Imidlertid viste det
seg at vinflaskene var fine, og ettersom natten gikk ble flere og flere edrue og
mer stillferdige, mer skyggeaktige og unnskyldende i stemme og bevegel-
ser. Den store festen gikk under med lampene som bleknet i demringslyset
utenfra, den endte i klarhet istedenfor uklarhet og oppløsning, slik fester
skal gjøre. Det skinte i løpet på en gammel flinteløspistol over peisen. Plut-
selig, under en pause i samtalen, gikk det opp for oss at fuglene sang, tyde-
lig som tynne orgelpiper. Vi var alle sammen voksne på en fordrømt måte,
det var som vi skimtet hverandres hvite, liksom gammeltyske ansikter i et
renessanseportrett, hvor den mørke veggen bak har et iskaldt krystallspeil
med en fjern, bløtlig have full av sommerlys, og søvn, en slags søvn likevel.

SOM SETT FRA EN Båt på vei ut mot det åpne havet: stranden blir
mindre og mindre før den glir definitivt over i blå eller grå himmel og
ingenting annet. Skoen du tok av deg i går kveld blir liksom igjen på den
andre bredden. Som den dagen du var forsinket, og jeg satt sløvt og ventet,
og så hvordan skyggen av den høylytte skoen din (den som sto oppreist,
den andre hadde du sparket unna og veltet) flyttet seg lydløst gjennom still-
heten av sommer og slummer, lik skyggen av en av disse brukne søylene i
kirkegårdsgresset, langsomt mot årblikket da nåkkelen raslet.

FORDI FORELDRENE HENNES nesten alltid var hjemme, og dessuten
fordi hun hadde en vanvittig sjalu storebror, gikk vi turer, lange turer på
morf, i januar, bare for å være sammen. Det hendte vi passerte under
jernbanebroen akkurat da et tog dundret åredøende, som hvirvler av

184

[Page 185]

metalliske slegge-slag over hodene våre, mens bakken ristet. Gjennom hele
området fulgte den stiligbitre eimen fra tobakksfabrikken oss. På grunn
av offentligheten, og, ikke minst, kulden, og dermed alle klærne, var den
eneste virkelige muligheten å kysse. Det var meget kaldt. En gang var fing-
rene mine så stivfrosne at jeg ikke klarte å plukke frem småpengene da jeg
skulle betale for bussen hjem.

DA FJERNTO GET PLUTSELIG OG TILSYNELATENDE U MOTIVERT STOPPET MEL-
LOM TO STASJONER VAR DET INGENTING SE, BARE NOE DIS, DAMPENDE LYS, MEN
VI LENTE OSS UT AV DET ÅPNE KUPVINDUET LIKEVEL, OG HUN (DEN FREMMEDE
KVINNEN SOM JEG ALDRI HAR SETT SIDEN) PRESSET KANSKJE BRYSTET HARDERE INNTIL
SKULDEREN MIN ENN STRENGT TATT NØDVENDIG.

VI HOLDT TIL i et beskyttende, uovervåket hjørne av haven, med et
villnis av busker og trær hvorfra kvaen piplet i ravgule drøper, seige som
gummi, og med søtlig smak (vi spiste dem). Ellers gravde vi i den fete mat-
jorden etter mark, skrukketroll, tordivler og lignende småkryp. Gjennom
slyngplantene i det rustne nettinggjerdet så vi plutselig hvordan døren til
nabohuset slo opp, og fire menn i svarte dresser bar ut en hvit kiste, fulgt av
en mindre skare mennesker i mørke penklær. Noen gråt. Vi prøvde å flire
lydløst av dette patetiske opptoget. Men en ung kvinne bakerst i fløget, hun
gråt ikke, hun brøt av sorg, hylte fra et lukket rom som ikke skulle vært
åpnet, ihvertfall ikke for oss. Vi ble stumme av skrekken. Vi hadde fått et
slags latterens frysepunkt, en terminus ad quem hvorfra den ikke lenger var
mulig. Etter et par minutter var hele fløget forsvunnet ut gjennom porten.
De hadde ikke engang lagt merke til oss.

FORTÅRING | 185

[Page 186]

HAN Vĭĕ½KNET UT Pĭĕ½ NATTEN av noen pipende skrik som minnet om lekedyr, noe i likhet med den eldgamle Donald-figuren av gummi som kvinket bronkittisk nĭĕ½r han klemte pĭĕ½ den. Skrikene flyttet seg ustanselig rundt i det svĭĕ½re, lyse luftrommet han ante bak gardinene, svermer av skrik parallelle med svermene av svevende, stupende og stigende fugler han ikke sĭĕ½. Etter frokost hadde de gĭĕ½tt langs stranden, og de la merke til at noen av steinene (for det meste under vannet) var helt svarte, mens andre var helt hvite, en hard skorpe av lav, nesten umulig ĭĕ½ skrape av, selv med kniv, som om grensen mellom organisk og uorganisk gikk gjennom de steinene, eller snarere ble visket ut der. Noen steder, i glippene mellom, lĭĕ½ dyreknekler (kjevebein med tanngarder, leggbein, diverse ubestemmelige deler), grĭĕ½-gule og grĭĕ½nnlige av elde. Hun fortalte at slakteren hadde pleid ĭĕ½ dumpe avfallet i fjĭĕ½ra, inntil det ble forbudt av helsemyndighetene. De kom til ĭĕ½ snakke om kjĭĕ½ttmat, om hva de likte best. (Alle liker kjĭĕ½tt, sto det pĭĕ½ en plakat utenfor matbutikken.) Det var ebbe; han hadde skrevet navnet deres og datoen i sanden med en pinne. Det ville vĭĕ½re visket ut nĭĕ½r de satt pĭĕ½ flyet. Hun roste hĭĕ½ndskriften og sa at han skrev mye penere i sand enn med penn pĭĕ½ papir. I den lokale bygdekafĭĕ½en, rett utenfor toalettdĭĕ½rene, i en trang bĭĕ½s med plass til bare ĭĕ½n maskin, satt en gammel mann i timesvis foran et videospill. Mens de syklet hjemover fortalte hun at nĭĕ½r hun var i store familieselskaper, sĭĕ½rlig brylluper, begynte hun somme tider ĭĕ½ tenke pĭĕ½ noe hun hadde lest, om en kvinne som ble opphisset av ĭĕ½ tenke pĭĕ½ dyr, alle slags dyr, inkludert griser og hyener, som paret seg. Hyenenes latter. Den triumferer. Alle liker kjĭĕ½tt. Alle er redde for kjĭĕ½tt.

DEN GANGEN sĭĕ½ jeg bare deg, ansiktet ditt og kroppen, sjelen interesserte meg vel ogsĭĕ½ til en viss grad, men ikke den vasstrukne fjĭĕ½resanden med fotsporene dine, som, straks de ble forlatt, fyltes sakte med vann og spilte ingenting.

186

[Page 187]

TVANG

[Page 188]

The image contains no discernible text.

[Page 189]

DU SER IKKE MEG, men det er jeg som bestemmer: du er ikke noe slags evighetsbluss under et helgenbilde, du er en naken lyspĭĕ½re som brenner i et tomt lagerrom. Dette lageret, med skrikende, rusttĭĕ½rte kjempeskyvedĭĕ½rer, stĭĕ½lbejelker og bĭĕ½lgeblikk, har en gang vĭĕ½rt fylt av varer, som nĭĕ½ bare eksisterer i form av rester, spill, stĭĕ½v, for eksempel partikler av isopor, mineralull, sĭĕ½pepulver, tekstiler, kunstgjĭĕ½dsel. Eller det kan ha vĭĕ½rt et matvarelager, og all maten er stuert i containere og sendt til de sultende, mens bĭĕ½de regjeringstroppene og geriljaen hindrer forsyningene i ĭĕ½ nĭĕ½ frem. Du har hverken god eller dĭĕ½rlig samvittighet, du er en lyspĭĕ½re. Man kunne si at glĭĕ½detrĭĕ½den er din hjerne, at den ligger ufiĭĕ½lsomt i ro inne i kroppen din og glĭĕ½der, mens et vanvittig opptog av livsformer raser uoppĭĕ½rlig forbi utenfor, som alle smertene, smertens fantastiske livsformer, bare at de ikke synes i lyset fra deg. Men det er ikke tilfelle, ikke denne gangen. Utenfor lageret finnes ikke annet enn en nesten folketom T-banestasjon med billettluke og aviskiosk, opplyst av jevnt fordelte halogenlykter (for det er natt). Det er natt, og du lyser fra hĭĕ½yt oppe under de rustbrune takbjelkene. Men du lyser ikke jevnt og uavbrutt. Lokalet ligger noen sekunder i fullt mĭĕ½rke, sĭĕ½ blir det lyst igjen. Sĭĕ½ blir det mĭĕ½rkt igjen. Noen, i lovlig eller ulovlig ĭĕ½rend, mĭĕ½ ha tatt seg inn i hallen, og nĭĕ½ fornĭĕ½yer han (eller hun)

seg med i½ sli½ deg av og pi½, liksom for i½ leke med mi½rket. Det er ubehagelig.

Derfor er du ni½ fem smi½ hvite strandsteiner pi½ toppen av en sti½pejers-ovn. Den er varm av solen fra vinduet, ikke av veden. Det er sommer. Under bi½lgeslagene (fra et hav du ikke har kji½lt deg i) har disse steinene gnurt mot andre steiner (du har hi½rt knakkelyden av vippende smi½steiner ni½r en brenning trekker seg tilbake) si½ lenge at de er blitt glatte som lommeur. Noen ser pi½ disse steinene. Noen har ogsi½ opplevd dem fi½r, ellers ville de bare vi½re steiner. Ikke engang steiner. Ingenting. Noen har sprunget ut i sji½en pi½ dem, pi½ deg, mens vannet li½ftet seg i hi½ye plask, med skumpipe-kraver rundt ankene, skoggerleende av fryd, og det er som om litt av dette ukjente menneskets glede over sommeren, havet, den foresti½ende svi½m-meturen, skulle ligge forseglet i steinene, eller sveve rundt dem lik en lukt

FORTi½RING | 189

[Page 190]

av menneske. Men du vet det ikke. Du opplever ingenting. Du er fem hvite strandsteiner pi½ en ovn uten ild.

THAT? SENTERTAINMENT: de verste var de med spiss hatt og en fotsid, hvit kappe, den lignet en stygg kjole, bestri½dd med mange farvede paljet-ter som gnistret under lyskasterne hver gang de ri½rte seg, sprellende, hikk-ende, uforutsigelig, de spredde skrekk og i½deleggelse, de bri½lte og smelte med pisker, knuste stoler mot hodene pi½ hverandre. Verre enn det seri½se helvetet, hvor ondskapen er planmessig og ektefi½lt, tenkte hun, ville slap-stick-helvetet vi½re, der torturen foregikk under latter og komiske hvin, ved klossethetet og hensynli½se feiltagelser, klovnete vold, alt i en puddersky av kvelende moro, uten at akti½rene engang la merke til hvordan du skalv av smerte og skrekk. Jeg ynder kjoler med galla og prakt over seg, tenkte hun.

(Historisk)

UTKIKKSTi½RNENE BRENNER i natten, kirkene, kleshusene og vind-mi½llene brenner, borgene og bankene, bi½tene pi½ havnen, gri½tskjeene og stokken du sti½tter deg til, alt brenner.

190

[Page 191]

HAN Vi½KNET av at rommet var fullt av lys. Og klare, vonde lyder som kom fra et sted bak sofaryggen: klirrende tomflasker, som verten alt hadde begynt i½ rydde bort. Askei½begrene var ti½mt. Gullbokstaver stri½lte fra en i½stvendt bokhylle. Fyllebleke ansikter gled frem fra det store husets mange rom og avkroker, ut glassrutedi½ren, som i½pnet seg mot terrassen, og ter-rassen igjen mot hagen, rikelig bestri½dd med asters, peoner og hegg i full blomstring, vekster sprutende opp av gressmatten som lydl½se springvann.

Pi½ veien til undergrunnsbanen tok han hi½nden hennes igjen, redd, og liksom uten overbevisning, slik en skeptiker stemmer i en lovsang eller et hi½pli½st upraktisk menneske ni½rmer seg sikringsskapet i et stri½mli½st hus. Ihvertfall helt annerledes enn i natt, da hun lente seg mot ham og hvisket, nei, sa halvhi½yt, noe han trodde hun ikke kunne si. I natt, da alle ble li½ftet av den samme grumsete bi½lgen, den kollektive utskielens boblende og skummende bi½lge, hi½yere og hi½yere, stadig mer buldrende og sydende. Det var selvsagt, og likevel merkelig, tenkte han, at det skulle ende der i lyset og morgenstilla. Som en diger plastkanne med hjemmelagd vin noen drasser inn pi½ en sankthansfest, og alle kniser forventningsfullt ni½r de ser den, fordi den inneholder rusens dri½mmer om noe mer og noe bedre

(i det uendelige); og si ħ½ den samme kannen, tom, gjennomsiktig, lyse-grī ħ½, med rī ħ½d skrukork, skylt opp pī ħ½ en strand. Nī ħ½ ligger den og dunker svakt mot steinene hvor grī ħ½nsken lever sitt festfrie si ħ½vnliv. Og disse enkle livsformene pī ħ½ stranden (rur, alger, snegler, skjell), alltid edrue, alltid klart definerte og fullkomment nī ħ½ytrale, fullkomment frie for fi ħ½lelser.

D OKUMENTARFILMEN beveger seg inn i et psykiatrisk sykehus; tydeligvis et oppholdsrom for pasientene: hvite vegger, noen bilder i ramme, et bord, grī ħ½nne planter. En kvinne med utmagret, furete ansikt, liksom krī ħ½llet sammen og brettet ut igjen (det skulle ikke kastes nī ħ½ heller) utallige ganger (et slikt som gir en fi ħ½lelsen av i ħ½ se en i ħ½tīi ħ½rings hode pī ħ½ en fi ħ½rtīi ħ½ring, som om den i ansiktet registrerte smertens tid gikk asynkront i forhold til resten av henne), hun spiller trekkspill, litt famlende, men nesten rent, og synger

F ORTī ħ½RING | 191

[Page 192]

for de andre. En ung kvinne, viser filmen, reiser seg stillferdig og byr en medpasient opp til dans, og han heiser seg, med litt trege ataraxica-bevegelser, opp av lenestolen, de tar hverandre i hendene og danser, nī ħ½lende, tī ħ½flene subber over vinylbelegget, en slags vals, kroppene deres synes i ħ½ vī ħ½kne halvt til liv, og hun smiler til ham, ikke virtuost og forfi ħ½rerisk, bare sjenert, prī ħ½vende, og nī ħ½ virker det som de skinner mens de danser over det enorme mī ħ½rket som tenker under dem, pī ħ½ mī ħ½rkets skjī ħ½re, blanke overflatehinne.

S O M M E T I D E R forulykket de nī ħ½r de falt gjennom et hull som fi ħ½rte ned i hulen; i noen grotter har man funnet levninger etter dyr som styrtet gjennom en slik i ħ½pning, og siden ble fulgt av en i ħ½tseleteter, som i sin tur ikke klarte i ħ½ komme seg ut. Maten og den spisende omkom av samme sult. Jeg eter meg innpī ħ½ mī ħ½let. Jeg spiser, men ikke deg. Deg bare slikker jeg.

B U K E T T E N H A R I K K E L E N G E R det minste spor av grī ħ½nt der den henger i en sytrī ħ½d over hodet hans, av og til svakt pendlende i trekken fra et i ħ½pent vindu. De sammenbuntede stilkene fremviser dels en matt brunfarve, dels en blass, nesten beingul, knokkelaktig, omtrent samme vali ħ½r som bladene, som er mumifisert til et slags sprī ħ½tt papir, og har foldet seg innover i halvī ħ½pne poser, noen ganger trekantede kremmerhusformer, med det symmetriske nervesystemet som fine hvite streker (lik fiskeskjeletter eller bladli ħ½se miniatyrtrī ħ½r) i relieff utenpī ħ½. Selv blomstene er nesten tappet for alt farvestoff, som ved en sakte dryppende lekkasje, bare langs de rynkede og tilbakevrengte kantene kan man se en tynn stripe av konsentrert skarlagen, som, sammen med kronbladenes lagvist sirkulī ħ½re og leppeaktige disposisjon (ikke ulik dynamikken i vann etter en drī ħ½pes fall), forteller om arten

192

[Page 193]

(roser); enkelte blomster har ogsī ħ½ rester av grī ħ½nnlig blekkbli ħ½tt, og en form som ligner innsiden av et knust hvepsebol (nelliker). Og si ħ½, lik frynser av trī ħ½dete rim ned langs stilkene, i lysegrī ħ½ dotter pī ħ½ bladene og baksiden av blomsterkalkene (som jo henger opp ned), nesten som om smī ħ½ skyer pī ħ½ en eller annen naiv, eventyrlig mī ħ½te skulle ha festet seg til buketten: stī ħ½v, svevestī ħ½v som har hektet seg pī ħ½ de hengende blomstermumiene, dette stī ħ½vet med sitt overdi ħ½dige dyreliv. Dyrene har buede ryggskjold med langsgī ħ½ende striper (som minner om linjene i fingeravtrykk), og pī ħ½ de leddete, hī ħ½rete beina kravler de over noe som (i ni hundre og femti gangers forstī ħ½rrelse) gir illusjonen av en slags skog, full av rī ħ½tnende blader, kvister og planterester, mose og blomster (i si ħ½ fall blomster i blomstenes stī ħ½v), en skog i stī ħ½vets univers. Men de billeaktige krypene lever ikke av planter eller smī ħ½insekter eller lignende, de spiser flass og hudavfall fra mennesker,

sies det, de enorme flokkene med midd, for det er millioner av dem bare i sti½vet som har hektet seg fast til buketten, millioner som eter og formerer seg, eter og formerer seg, aldeles ubemerket, og ni½r de di½r, gj½r de det tro-
lig uten i½ kjenne noen frykt, ikke engang instinktivt. Men han tenker ikke p½ disse usynlige flokkene av dyr og atter dyr, ikke p½ middenes eksistens overhodet, mens han betrakter de ti½rkede blomstene som henger ned fra taket; han tenker bare p½ henne som ga ham dem (blomstene), i anledning en fi½dselsdag for lenge siden, roser og nelliker, han ser bare sti½vet som et symbol p½ tid, tidens gang, han pri½ver i½ huske ni½r det var, mens middene uavlatelig (mens han sitter der, taus, og betrakter den livli½se buketten med et mismodig ansiktsuttrykk) fortsetter sitt mikroliv, sine mer eller mindre hektiske tokter rundt om i sti½vverdenen, sin eting og sin formering, disse vesenene uten hjerte og lunger, uten det fjerneste begrep om fordums eller ni½vi½rende fi½lelser, om aldring eller tid, de fortsetter i½ leve i evigheten, sti½vmiddenes evighet, i himmelen, si½ i½ si, disse himmelske hi½rskarer.

KANSKJE BLE DE VARSLET AV EN NABO OG FLYKTET I HUI OG HAST. GJENSTi½R, uansett, det tomme rommet, med sitt flakkende stearinlys i messingsta-
ken p½ skapet. Gjennom sprekken i di½ren og de gisne vinduene (foruten

FORTi½RING | 193

[Page 194]

ogs½, antagelig, fra tusen ubestemmelige steder, ur½d i½ p½vise enkeltvis) presses vannet inn av sin egen tyngde; alt lenge har det kr½pet stille opp langs veggen. En flaske letter plutselig, legger seg diagonalt og begynner i½ flyte langsomt omkring i rommet, styrt av de svake str½mningene. Kj½k-
kenstolene av tre skal snart slippe gulvet, liksom ni½lende, og drive rundt i vannet, saktere enn flasken, fordi de er tyngre. Litt senere p½ natten li½sner en melkekartong og et yoghurtbeger fra bordplaten. Bestikket og asjettene ligger igjen. Endelig er i½yeblikket der, da vannet ni½r si½vidt over kanten av staken, og slukker den fori½vrig nesten nedbrente lysestumpen med et lite fres. Da blir det si½ m½rkt i rommet at ingenting kan skildres mer.

DET VAR DISSE GIPSPLATENE, de ford½mte gipsplatene vi grunn-
arbeidere m½tte drasse omkring i bygget, snart fra fi½rste til tredje etasje, snart ned igjen fra tredje til andre, og si½ opp til fjerde igjen, en komplett idiot av en formann, og si½ alle restene, etterp½, alt kappet som dels m½tte samles sammen for hi½nd, dels feies opp, i en sky av hvitt sti½v, selvfi½lgelig, et sti½v som trengte inn i hver minste hudpore og la seg i striper langs kanten av beskyttelsesmasken, slik at den ovale formen sto skisse messig avtegnet p½ ansiktet ni½r man fjernet den igjen. Vi tok en pause, han lente seg mot avfallscontaineren og fortalte, mens han rullet seg en sigarett, hvordan kvin-
nene i Tyskland etter krigen solgte seg, bare for en flaske brennevin. Han anstrengte seg halv hjertet for ikke i½ smile ved minnet, men lyktes ikke.

VI VEKSLET i½YEKAST, hun i sitt fi½lge, p½ den andre siden av kafi½bor-
det, jeg i mitt. Jeg likte henne ikke. Det var noe med nesen, eller i½ynene, smilet, m½ten i½ snakke p½, hele ansiktet grenset til det i½penlyst frekke. Anta-
gelig likte ikke hun meg heller. Vi kunne bare ikke la vi½re i½ se p½ hverandre,

194

[Page 195]

liksom det inne i hver av oss satt en meget usympatisk blind snylter og stirret fascineret p½ sin make, skrattet og lo, grotesk forelsket, glodde skam-
li½st opp gjennom ansiktene vi½re som gjennom periskop (til tross for, eller nettopp p½ grunn av sin blindhet). Heldigvis holdt jeg kjeft inntil jeg gikk. Eller var det et feiltrinn? Det er slike dilemmaer som inngir en fi½lelsen av i½ ha et lommeruskaktig, ufullfi½rt liv, uansett hva man gj½r eller unnlater

ĩċ½ gġĩċ½re.

D E N L A N G E L I N D E A L L ĩċ½ E N bak smijernsporten fiċ½rer til en statelig, hvitmalt herregĩċ½rd, minst to hundre ĩċ½r gammel, og nĩċ½r man gĩċ½r inn i de nĩċ½r ubebodde, glissent mĩċ½blerte vĩċ½relsene med sine fernisserte, rĩċ½ykbrune aneportretter pĩċ½ veggene, sĩċ½ er det ikke vanskelig ĩċ½ forestille seg hvordan man i disse salene holdt elegante og storslagne ball for de kondisjonerte, et lite kapell med strykere og trebliċ½sere som fremfiċ½rte liċ½ndler, mazurka, polonese og lignende, og de dansendes antagelig ikke sĩċ½rlig liċ½ssslupne bevegelser, en slags formell, spilleregelaktig intimitet, som dog tillot at menns og kvinners kroppar rĩċ½rte hverandre. Ogsĩċ½ i kġĩċ½pesenteret rett ved siden av herregĩċ½rden, i det grovt geometriske betongbygget med reklamevimplene og fotocelledĩċ½rene, kan man, selv i en tid med sĩċ½kalt uformell omgangstone, se en lignende mĩċ½te ĩċ½ fiċ½re seg pĩċ½, nĩċ½r supermarkedets kunder skyver handlevognene langsomt over gulvet, i innviklede turer fra hylle til hylle, fra disk til disk, akkompagnert av et usynlig orkester som toner dempet fra hĩċ½yttalerne under taket.

F O R T ĩċ½ R I N G | 195

[Page 196]

NESTEN HALVPARTEN av skallen mangler, den ligger ĩċ½pen som en knust krukke eller en istykkerustet hermetikkboks, bokstavelig talt fylt med jord og stein istedenfor hjernemasse, som om den (kanskje heller) var en slags grotesk skyffel eller krafse, brukt under arbeidet med et eller annet meningsliċ½st byggverk. Pilespissen av bein sitter fremdeles fastkilt i ĩċ½pningen mellom to nakkevirvler, og kjevene har glidd fra hverandre, slik at den dĩċ½de, som ansiktet forlengst har forlatt, likevel synes ĩċ½ ha et virkelig ansiktsuttrykk, som om skriket av skrekk, smerte og overraskelse (flintspissens vinkel antyder at drapsmannen satt i bakhold oppe i en tett trekrones) hadde trukket seg inn i skjelettet og blitt konservert der. Likevel gir det nesten en slags fred i sinnet ĩċ½ betrakte det stumme og ubevegelige resultatet av denne fortidige voldshandlingen, dette bildet av en smerte ingen kjenner lenger, liksom man kunne se tilbake pĩċ½ sitt eget liv fra et punkt utenfor det, hinsides angsten for ĩċ½ dĩċ½ og lysten til ĩċ½ leve, og tenke: endelig over.

DE LAVE, grĩċ½ og brune murbygningene og de korte skyggene bak stolperekken i uvĩċ½rsskuret. Det virker som heten og sommersolen forstĩċ½rrer ĩċ½pne plasser. For den gamle kvinnen med gĩċ½stolen er det langt til drikkefontenen midt i den folketomme skolegĩċ½rden: stolen har fire ben, hjul foran og knotter bak, ved hĩċ½ndtakene, og for hvert skritt, eller hver lille forflytning pĩċ½ mindre enn ett skritt, mĩċ½ hun liċ½fte innretningen litegrann og skyve den forover idet hun beveger foten, fiċ½r hun kan tillate seg en pause mens hun hviler pĩċ½ hĩċ½ndtakene. Til min store forbliċ½ffelse kommer hun helt frem til fontenen, drikker av den, tĩċ½rker seg rundt munnen med hĩċ½ndbaken, og gĩċ½r tilbake igjen, skritt for skritt.

196

[Page 197]

IKKE BARE ER STJERNENE organisert i galakser (det visste du), men galaksene er samlet i galakse?oper, og galakse?oper i superhoper; men ikke bare det, for en gryende viten, hevdes det, tyder pĩċ½ at superhoperne er samlet i enda stĩċ½rre enheter, sĩċ½kalte superhopkomplekser. Ikke bare suger loppa blod av deg, men ogsĩċ½ av rev og grevling, og loppa parasitteres i sin tur av en enda mindre, blodsugende midd, og hverken det eventuelle superhopkomplekset, eller loppa, eller loppas snylter kjenner din redsel for pornografien og volden du svetter ut mens du sover, utslitt av ĩċ½ vĩċ½re vĩċ½ken, fiċ½r du vĩċ½kner, utslitt av ĩċ½ sove, kjenner ikke forskjellen mel-

lom dri½m og vi½ken tilstand, slipper, i motsetning til deg, i½ tri½kke, ristende av kulde og angst, omkring blant avfallet og si½levannet som uavlatelig spruter fra de dri½nnende trailerne fulle av for deg usynlige forbruksvarer, denne flyvende spindelveven av si½le som klistrer seg til ansiktshuden om vi½ren, mens sni½en smelter, et konstant svart yr du puster inn sammen med eksosen, men ikke nok, aldri nok til i½ gi½ i ett med de skitne sni½kantene, der vandri½per mettet med kjemikalier har tatt til i½ finkle under vi½rso-len.

Men selvf½lgelig, hvis du hadde ri½d til i½ vi½re i½rlig, ville du egentlig sti½tt ute en klar hi½stnatt, kledd i en varm frakk, og betraktet stjernene, fylt av undring, verdighet og ro.

SKRIVEREN SITTE VED PULTEN med det skri½ende lokket og spiser gi½sefji½rspennen. Den hi½yri½de klumpen av lakk til brevsegl lyser mot de hvite arkene, og pi½ et bord sti½r timeglasset med den rennende sanden. I et metallbur oppe pi½ veggen sitter innesperret en kanarifugl eller en nat-tergal; den synger fortere enn pennen krasser. Og det finnes en stemme som hvisker Skynd deg i½ skrive, kast arkene ut i mi½rket, de skal blafre og bli½se som skittent avispapir langs fortauene, som asken av brente brev og bi½ker ingen leser lenger, papiret blir revet isstykker, din livslange fortelling er lapper med ord uten mening, et hvitt konfettidryss over en eller annen Trionfo della Morte, en kortesje av herskernes blankpussede limousiner,

FORTi½RING | 197

[Page 198]

papiret faller og faller, bli½ser og hvirvler, blir til sni½en som synker skriftli½st over et sluknet bi½l av knuste knokler, forlatt for ti tusen i½r siden.

HAN SA: DUKK og strekk bare armen opp ni½r du li½sner den siste bol-ten. For hvis mobilkrana ikke holder akkurat i senter ni½r den li½fter, si½ skli- den halvtønns seksjonen til siden og klipper deg tvers over.

Pi½ det tidspunktet var kongen, utliggeren og bakbrua (inklusive mot-vektene) heist ned, og bare selve kranti½rnet sto amputert igjen i det grelle, militi½raktige skinnet fra halogenlampene. Det var enni½ lenge til dagsly-set ville overfli½diggj½re dem, slik midtvinters. Fi½ttene tok til i½ bli numne av kulde i verneskoene, metallet i fagverket (som heldigvis ikke var isete; vi arbeidet som vanlig uten sikkerhetssele) sved gjennom kjeledressen. Fra der vi sto inne i resten av kranstammen, omtrent tyve meter over bakken, kunne vi enni½ se hvordan stadig flere vinduer ble tent i boligblokkene pi½ den andre siden av byen, og hvordan bi½ndene av billykter si½gs stadig tettere pi½ veiene der borte. Jeg tenkte pi½ de skogkledde liene bakenfor, usynlige i februar morgenens mi½rke, hvor smi½ dyr satte spor i sni½en. Og pi½ men-neskene som fi½rst ni½ vi½knet, med varme kropper under dynene; de ville krumme seg litt, si½vnli½vt, bak den andres rygg, fi½r de endelig sto opp.

SOM EN LYDLi½S KATASTROFE, avlest pi½ armbi½ndsuret, ganske enkelt. Det er ikke ni½dvendig i½ rammes av noe spesielt; du faller fra hverandre, faller fra deg selv, faller inn i noe annet, faller fra. Musklene, reaksjonen og kj½rlighetsevnen (sier psykologene) kan du trene opp imens, du kan li½fte manualen med natt i den ene enden og dag i den andre, eller den tyngre, med sommer og vinter, li½fte og li½fte, inntil helseli½shet, bi½re brudene over

198

[Page 199]

terskelen, omigjen og omigjen, som over et vadested, fi½r du selv blir en terskel (eller et vadested), en tredemi½lle hvor en annen driver pi½ og li½per

seg til vanhelse. Ja. Et b̃i½nd som g̃i½r rundt og rundt. Og i en viss forstand er det alltid b̃i½ndet som vinner.

EN GRUMSETE, KLIPPESTRİ½DD ELV, to druknede gnuer. Den enes hode ligger skjult bak en steinblokk, men beina med de lysegr̃i½ klovende stikker ut som stokker og lager en svak skygge p̃i½ det liksom marmorerte, gr̃i½-brune vannet. En sene st̃i½r stramt spent fra flanken og ned langs l̃i½ret. Pelsen p̃i½ buken er ṽi½t, stripe i et m̃i½nster med tydelig retning, eller retninger, som jernfilspon rundt magneter. Den andre ligger delvis under vann, bare halve ryggen, halve buken, nakken, det ene i½ret og det ene hornet stikker opp av vannet. Hornet har form som en svanehals, med spissen som svanens nebb, s̃i½ man kan tenke seg, innenfor en psykotisk evolusjonsteori, at svaner er oppst̃i½tt av d̃i½de gnuer, at vakre hvite svaner ufeilbarlig flyr ut av visse dyrekadavre, i ly av natten, eller s̃i½ lenge ingen ser p̃i½. De som elsker svaner, de som vil at noe godt alltid skal komme ut av det frast̃i½tende, p̃i½ den m̃i½ten f̃i½r de sitt, ogs̃i½ her.

GODT i½ SM̃i½FRYSE p̃i½ kirkeg̃i½rden den s̃i½ndagen, i solen og l̃i½vhau-gene som var litt for fuktige til i½ rasle. Men dumt at hun bare hadde tatt med ett tomt syltet̃i½yglass, ikke to, slik at det ene telyset m̃i½tte st̃i½ bart, og, antagelig, f̃i½r eller siden, ville bli slukket av vinden; dessuten var det for tidlig, dagslyset ville vare i minst en time enñi½, s̃i½ hun m̃i½tte ñi½ye seg med i½ tenke hvordan det ville se ut med de levende lysene (pussig uttrykk, som om flammen var et dyr) foran de to gravsteinene (men et i½yeblikk klarte

FORTİ½RING | 199

[Page 200]

hun det virkelig, i½ se hele kirkeg̃i½rden for seg, m̃i½rklagt, bare med det antenettet av greiner og kvister over, den stappfulle, gr̃i½nne avfallskassen av tre, vannposten, s̃i½vidt synlig, og alle flammene som hang stille oppover (istapper nesten alltid nedover og flammer nesten alltid oppover), eller blafret, mer eller mindre i utakt). Hun skulle kanskje ikke tatt miniskj̃i½rtet og den litt p̃i½fallende lilla str̃i½mpebuksen, s̃i½rlig ettersom hun m̃i½tte sitte p̃i½ huk for i½ bre ut granbaret og tenne lysene. De gamle damene kom sakte ned gangveien if̃i½rt m̃i½rke, lange k̃i½per, og mennene som st̃i½ttet dem bar hvit skjorte og slips under frakken. Mandag morgen ville alle lysene ha sluknet og kirkeg̃i½rden ville ligge mer eller mindre i½de, en ordiñi½r h̃i½stdag.

Senere, de uforanderlige barna foran luken i kiosken, alltid like somlete, alltid like vanskelig for dem i½ velge de riktige, billige nok sm̃i½tingene fra de l̃i½fterike ansamlingene av varer; uten i½ snu seg hadde hun kjent hvordan k̃i½en vokste mot ryggen hennes. Etter ungene, en eldre mann (kr̃i½llete gabardinfrakk, kortklipt h̃i½r ut av den r̃i½dflammede nakken) som skulle pante de to flaskene han hadde funnet i s̃i½ppelkassen p̃i½ bussholdeplassen (hun hadde sett ham i arbeid da hun kj̃i½rte forbi). Hvis forr̃i½tnelsen kunne skrike, tenkte hun plutselig, ville det bli en uutholdelig stillhet etterp̃i½.

B A S A L T OG STRENGT stilleben med oppsl̃i½tt telefonkatalog, benprotese uten sko, parfymeflakong. Bak dette, et lys som aldri brenner ned, eller slukner bestandig, en endel̃i½s veke trukket ut av ubegripelige floker, utslitte kl̃i½r, f̃i½lelser hjertet spinner som en silkeorm sin tr̃i½d. I bakgrunnen, ikke total stillhet, men et nesten uhi½rlig gny, larmen fra mongolske horder, eller skyttere, gr̃i½tende fans i hvirvler rundt en stjerne, chattere, markomannere, brunt og fjernt, suset fra et uinnspilt lydb̃i½nd. Ñi½ h̃i½res det som hjerteslag, flokker av hjerteslag i svak bevegelse, en uro, det kommer ñi½rmere, blir tydelig, ñi½ er det bare ett hjerte som sl̃i½r. Jeg h̃i½rer hjerteslagene dine. Eller bare mine egne, resonans i en glattcelle, i et omvendt perspektiv hvor hjerteslagene overd̃i½ver stemmen. Nei, de tilh̃i½rer ikke meg.

[Page 201]
IMITASJON

[Page 202]

The image appears to be a blank page with only minor dark artifacts/lines around the borders (likely scanning artifacts). The

[Page 203]

EN FILMKOMEDIE hvor handlingen utspilte seg ved kysten. Mens de h̃i½pl̃i½st klonete forbryterne virret frem og tilbake i sine altfor vide, altfor korte, altfor trange eller altfor lange bukser, kom jeg til i½ se videre innover i bildet, mot landskapet i bakgrunnen: gulaktige marker, store, flate jorder, holt med gr̃i½nne l̃i½vtr̃i½r her og der, svingete sm̃i½veier, hjulspor etter traktor. Et enslig g̃i½rdsbruk med hvitt ṽi½ningshus og m̃i½njeri½de uthus ved siden av den tomme riksveien. Rundryggede knauser og svaberg ut mot havet. Vind, kort gress i klippegropene. Alt virket litt for blekt og lyst, som om ṽi½ren, etter at sñi½en er borte, men fi½r varmen er kommet. Slik sñi½farven synes i½ henge igjen i luften. En utdrivelig rest av dypt alvor i farsen. Landskapet hadde ikke sans for humor.

IMITATIO: MARMOR kan skj̃i½re grimaser og granitt kan vri hendene i avmakt s̃i½ blod̃i½rene reiser seg under huden: allerede for to hundre i½r siden lagde en skulpt̃i½r et selvportrett der han ler av full hals. Voksfigurene, derimot, blir aldri kvitt sitt sykelige og livl̃i½se s̃i½rpreg. De fi½dtes som d̃i½dsmasker (det var slik det begynte, sies det), og ble utviklet til hele kroppere mens farven skiftet fra hvitt til hudens r̃i½dlige, men det ser fortsatt ikke levende ut, det minner om de sigarettene man fi½r kj̃i½pt i morosakbutikker, med lysende glo og aske i enden, en bli½ff uten ild, uten r̃i½yk og uten lukt. Det er neppe noen tr̃i½st for dem som har fi½tt sitt portrett i voks, at imitasjonen vil st̃i½ der urokkelig oppreist og stirre med glass̃i½yne ut i den posthume virkeligheten mens de selv ligger i graven. Om noen ble stengt inne i et hus med bare voksdukker til selskap, ville han vel til slutt begynne i½ snakke med dem, og antagelig ende opp som sinnsforvirret. Jeg har g̃i½tt gjennom bygatene i sene nattetimer og sett slektningene deres st̃i½ spotlightbelyst bak store speilglassruter, kaldflirende som onde rollefigurer i et

FORTi½RING | 203

[Page 204]

fortvilelsens teater. Som om vi alltid var stilt foran en ubarmhjertig sekvens av voksfigurer: sovende, leende, gestikulerende, byksende, sammenkr̃i½kte av smerte eller redsel, for, ja, vi skal jages inn i dem alle etter tur, ṽi½re hver figur et sekund eller to, et minutt eller to, kanskje mer, anelsesl̃i½se om neste forutbestemte forvandling. Hvor lenge har du igjen i½ leve? Det kleber en skrekk ved tanken p̃i½ alle disse figurene, alle dine skikkelser, som st̃i½r der og venter p̃i½ deg inne i et slags m̃i½rkets og uvisshetens lager.

(Mytisk)

DET FINNES UNDERJORDISKE GANGER mellom gravkamrene. Slik m̃i½tes de d̃i½de fi½r eller siden. De g̃i½r med fi½ttene opp og hodet ned. De fleste er keivhendte. Ñi½r de sier ja, mener de nei, og omvendt. De gjeter skjeletter av d̃i½de sauer. De snakker om oss med sorg eller frykt i stemmen, for vi er de d̃i½de.

ORDET *str̃i½m*, det er bekken som krysset stien, den dannet en kulp hvor vi s̃j̃i½satte b̃i½tene av furubark, omhyggelig spikkede tofter, en flekket kvist til mast, seil av skrivepapir (med svake, lysebl̃i½ linjer eller ruter); det er ogs̃i½ den dirrende, slitte svart-hvitfilmen som viste en oppsprettet frok, og ñi½r